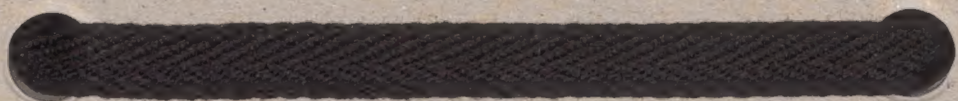
IV

4—5. Hæfte. Aargang 1899.

Brandes

Abonnementspris 85 Øre. Ansvarlig Redaktør: L. Mylius-Erichsen. Enkelte Hæfter 1 Kr.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG

3DIE HÆFTE

AF

GEORG BRANDES:

SAMLEDE SKRIFTER

Udkommer i omtr. 70 Hæfter à 50 Øre.

Hvert Hæfte 80 Sider i stort Format.

Berlingske Tidende:

Oftest er det jo saaledes, at en Virksomhed set i sin Helhed vil være langt lettere forstaaelig, end naar man staar overfor dens enkelte Faser. Man faar over for Helheden lettere Øje paa de afgørende Egenskaber; det ubetydelige og tilfældige synker til Bunds; man opdager den røde Traad, der gaar igennem Produktionen. Saaledes vil det gaa med den samlede Udgave af Dr. Brandes' Værker. Den vil utvivlsomt virke forsonende og tiltalende i vide Kredse, hvor man har dømt om ham, dels af tilfældig Kendskab til Enkeltheder, dels af ganske døgnmæssige Fænomener i hans kamprige, literære Virksomhed. Man vil vinde Indsigt i, at hans Værker høre til den gode danske Literatur, som i Nutidens Kamp virkeligt ikke har Raad til at miste noget for at hævde sin Stilling som Kulturliteratur.

Kan den samlede Udgave for den almindelige Bevidsthed her i Landet indvinde Dr. Brandes' grundfæstede evropæiske Ry som dansk Værdi, vil dens Opgave være løst paa den smukkeste Maade.

GEORG BRANDES TEGNING AF CONSTANTIN HANSEN
CIRCA 1845

G. B. TEGNING AF GESKEL SALOMAN
CIRCA 1847

G. B. TEGNING AF FRK. BIRGITTE NEUMANN
CIRCA 1850

G. B. DAGUERREOTYPI
CIRCA 1852

G. B. 1868 TEGNING AF GOTFRED RUMP

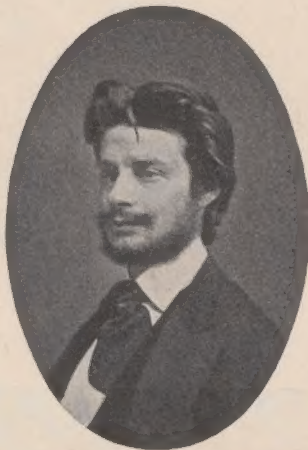

G. B. 1872 MALERI AF KR. ZAHRTMANN

G. B. KØBENHAVN 1861 FOTOGRAFI

G. B. KØBENHAVN 1862 FOTOGRAFI

G. B. FLORENS 1870 FOTOGRAFI

G. B. KØBENHAVN 1878 FOTOGRAFI

G. B. MÜNCHEN 1874 FOTOGRAFI

G. B. WARSZAWA 1886 FOTOGRAFI

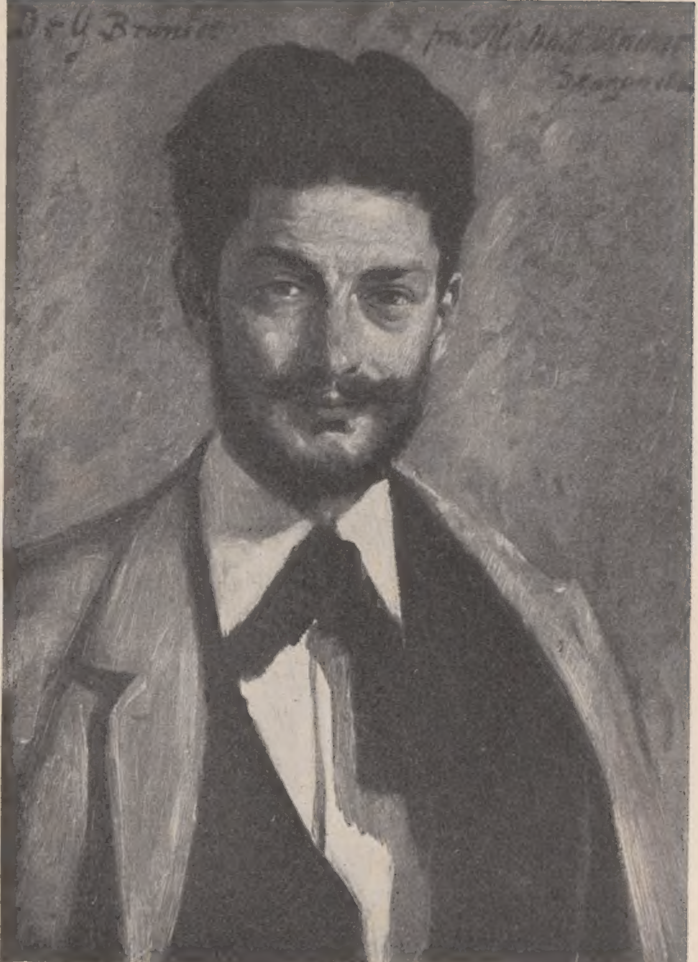

G. B. BERLIN 1879 MALERI AF CHR. KROHG

G. B. BERLIN 1883 RADERING AF MAX KLINGER

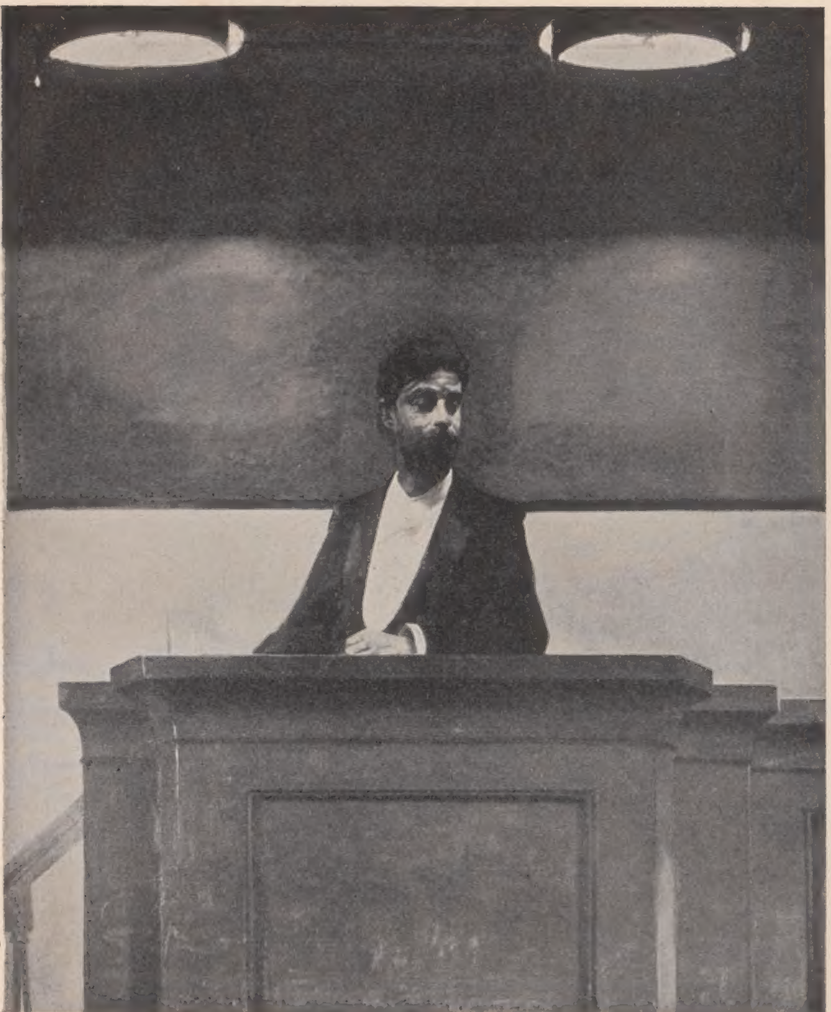
7/4

G. B. MALERI AF MICHAEL ANCHER
SKAGEN 1883

G. B. PASTEL AF P. S. KRØYER
SKAGEN 1883

G. B. MALERI AF HARALD SLOTT-MØLLER
KØBENHAVN 1888

G. B. TEGNET PAA EN MANSCHET 1893 VALDM. NEIIENDAM

G. B. KØBENHAVN 1882 FOTOGRAFI

G. B. HELSINGFORS 1887 FOTOGRAFI

G. B. LONDON 1895 FOTOGRAFI

G. B. KØBENHAVN 1898 FOTOGRAFI

G. B. KØBENHAVN 1894 FOTOGRAFI

ADRESSE TIL GEORG BRANDES FRA STUDENTERNE AF DET FILOSOFISKE FAKULTET VED UNIVERSITETET I ROM DEN 13. FEBRUAR 1898

MINDEGAVE FRA BERLIN 1883 BRONCERELIEF AF R. SIEMERING

INDSKRIFT: DR. GEORG BRANDES
SEINE BERLINER FREUNDE

OVERRAKT EFTER FESTEN I KAISERHOF 1. FEBRUAR 1883

TITELBLAD FAA ADRESSEN TIL GEORG BRANDES FRA DE POLSKE KVINDER I LWOW (POLKI ZE LWOWA) FORESTILLER POLEN. BRUDSTYKKE AF DET STORE MALERI I RAADHUSSALEN I LWOW

TEGNING AF STYKA

ADRESSEN OVERRAKT VED SOBIESKI-FESTEN 21. NOVEMBER 1898

JERZEMU BRANDESOWI

POLKI ZE LWOWA

Zaklad naukowy

Maryi Bielskiej.

Ita Bańkowska Janina Chrypiakówna

Marylka Derenowska. Zonia Jakubowiczówna

Wandzia Wiwarzówna

Anula Batabanówna. Marysia Dordacka Różycka Srandówna

Wanda Kowalska Janka Labówna.

PRØVESIDE AF ADRESSEN FRA DE POLSKE KVINDER I LWOW. — UNDERSKRIFTER AF GANSKE SMAA PIGER, DER HAR SKREVET MELLEM TO BLYANTSTREGER. OVENOVER STAAR I SKØNSKRIFT DERES SKOLES NAVN

Herr Dr.

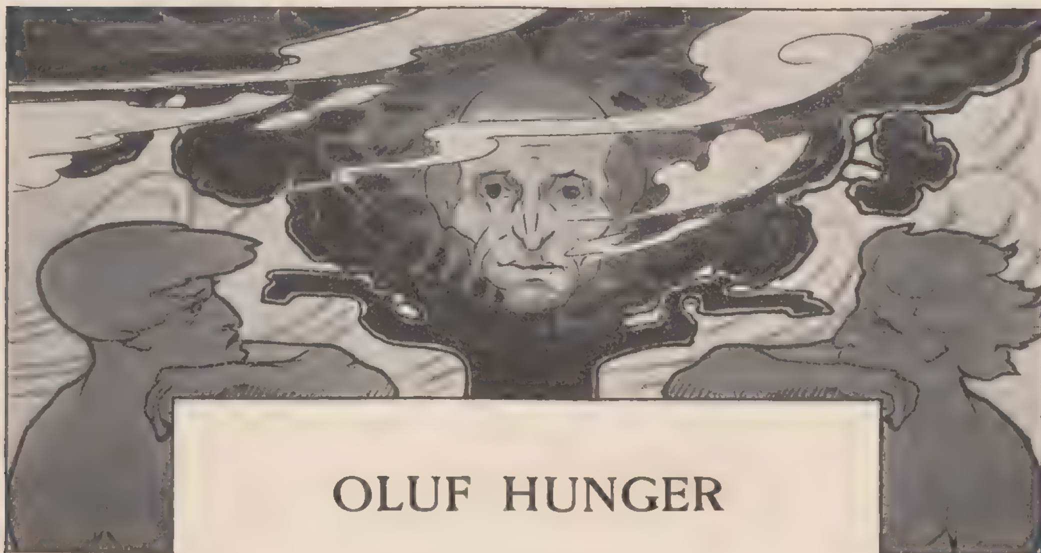
GEORG BRANDES!

Deres veltalende og varme Henvendelse til det tyske Folk i Anledning af de sidste Tiders Voldsfærd fra de preussiske Myndigheders Side har vakt stor Glæde og Taknemlighed hos den danske Befolkning i Nordslesvig.

541 Aften forsamlede unge Sønderjyder, der i Kongeriget søge at uddybe deres danske Sindelag og deres Forhold til den danske Kultur, følge deres Hjertes Trang ved at bringe Dem en Tak for alt, hvad De har virket som vort Modersmaals Elsker og Ridder, men særlig for Deres Optræden fornylig i vor og det danske Folks Livssag.

Deres Indlæg vil blive læst af Tusinder ude i Europa, og Deres mægtige Autoritet vil bevirke, at mange alvorlig og rettænkende Mænd vil sysselsætte sig med Forholdene i Nordslesvig og anerkende Berettigelsen af vor Sag, der adles ved at være et Led i den Kamp, der føres

ADRESSE FRA UNGE SØNDERJYDER MARTS 1899

OLUF HUNGER

MARIUS HAMMANN

Kongsgaarden, Juleaften.

KONGEN

Sner det endnu, Asker?

BISPEN

Ja det gør det vist — saavidt jeg kan høre —

gaar hen og aabner en Luge og ser ud

Jo.

KONGEN

Det fryser forfærdeligt. Hør, hvor er alle Mændene henne? Asker, enten er her for koldt, eller ogsaa er det mig, der ikke kan holde Varmen. Begge mine Ben er ligesom de sad i Vand.

ASKER

Jeg kan kalde paa nogen — men det brænder ellers godt nok. Skal der lægges mere paa?

KONGEN

Nej, lad det bare være.

Pavse.

Huskarlene lister sig ind en for en og sætter sig om Bordene

KONGEN

ser op

Sidder I der nu allesammen! Skal vi ikke have mere end den ene Fakkel tændt?

Det er jo Juleaften, Børnlille. Lad os faa Lys. Skal vi spise, inden vi gaar til Messe, Asker? — Ja lad os saa faa noget paa Bordet. Hvorfor sidder I saa tavse, sig noget!

Pavse.

KONGEN

opfarende

Æh! Op med Jer!

Mændene mumler

Pavse.

KONGEN

Faar vi saa den Mad?

ASKER

Herre Konge . . .

KONGEN

Hvad er der Asker?

ASKER

De siger, at vi ikke har mere end to Brød i Fadeburet, Herre Konge. Men der er ingen, der er synderligt sultne. Det haster ikke . . .

KONGEN
afbryder

Hvad har I da gaaet og spist?

ASKER
stammer i det

Ja — se . . . vi havde jo . . .

KONGEN

Kom med hvad vi har!

Pavse.

KONGEN

Tag du og del, Asker.

ASKER
halvt for sig selv

Der bliver ikke saa ringe et Stykke til hver.

Mændene spiser

KONGEN

I kan drikke til hvad I vil — jeg skal ikke have noget. Vi har vel noget Øl.

Pavse.

KONGEN

Nej, jeg skal ingenting have. Lad en anden faa min Part.

ASKER

Jo Kong Oluf, I har jo ikke spist noget i Dag.

Kongen sidder stille. Asker bliver ved at staa og holde Brødet frem imod ham, for at han skal tage det

Pavse.

En af Huskarlene afsides

Nu har jeg spist mit.

THORE kommer forklædt

KONGEN

Hvem er du?

THORE

Mit Navn er Sigvald.

KONGEN

Sigvald? Sigvald? Jeg kender dig ikke. Hvad vil du tale med mig om? Sæt dig ned og varm dig, du har gaaet langt, kan det se ud til. Og det er haardt Vejr. Asker, byd ham . . . hvisker du kan jo lade ham faa det Stykke. — Men har du kun een Haand, Sigvald! Du mangler jo højre Haand.

THORE

Ja, den er jeg bleven af med.

Pavse.
Kongen falder i dybe Tanker

KONGEN

Hvor kommer du fra, Sigvald?

THORE

Jeg kommer udenlands fra. Men sidst kommer jeg fra Vendsyssel.

KONGEN

Saa er du kommen lige ned gennem Landet. Hvordan staar det til?

THORE

Dit Folk har det godt, jeg skal hilse dig. Der er lunt nok i Jordhulerne; Sneen fyger ovenover og tætter Sprækkerne . . .

KONGEN

Siger du du til mig?

ASKER

Hæ!

THORE

Ja Konge.

KONGEN

Det faar du have Lov til, saa. Men fortæl mig noget mere.

THORE

Som jeg sagde — dine Undersaatter har det godt. De sidder om Ilden og spiser hvad Føde de nu har, Rødder og Bark og selvdøde Krager. Du kan lægge dig i Luften, om du ellers kan flyve, og se Røgen stige smal og beskeden op fra de tusinde Skorstene. Der holdes endnu Gæstebud, men man kan sove om Natten uden at drømme ilde, fordi Hundene rives om Benene under Bordet. Ingen gaar udenfor sin Dør og lugter sig sulten af Røgen fra Naboens Hus. Nej. Dit Folk husker fra Næse til Mund. Munden staar ikke aaben paa dem af mere end een Aarsag. Trøst dig, dit Folk er glemsomt. Kan de ikke faa Rug, saa dyrker de Havre, og kommer et Uaar igen, saa mister de da i alt Fald ikke Rugen. Times det dem, at de maa bjærge deres Smule Korn ved at sejle i Trug og klippe de Aks af, der staar oven Vande, saa lægger de sig efter at have deres Trug og deres Sakse i Orden — de bygger Trug, som flyder udmærket. Jeg talte med en Mand, der klagede over, at han ikke havde flere Gærdestaver at gøre Ild op med i denne Kulde. At kradse ud i Skoven kunde han ikke komme i Tanker om. En Nat blev jeg vækket af min Søvn — det var i en lille By oppe i Landet — Folk havde opdaget en stor Ildebrand sønderpaa. De kom ud af Jordhytterne og stod og saa paa den flammende Himmel. To Ord hørte jeg dem sige: Himmel og rød — og saa gik de sagtelig ind i deres Jordbo igen.

KONGEN

Er Nøden stor?

THORE

Ja. Men det skal ikke bekymre dig. Dit Folk har glemt gode Tider, som jeg sagde. De husker ikke andet, end at Hunger er deres Livs Vilkaar, deres Fornødenhed. Jeg talte med en hist og med en her paa min Vej og prøvede at vække deres Lykkehukommelse . . . jeg tænkte, at min Vej skulde blevet som en rygende Plovfure, ja jeg gjorde . . .

Pavse.

THORE

Men de troede, det var mig selv, der havde det daarligt, siden jeg talte om Nød. De tog godlidende imod mig, de vilde gærne hjælpe mig, sagde de. Lykke! Gode Tider! De havde det jo ret godt. Dit Folk har det . . .

Thore tier

KONGEN

Hvad sagde de om mig, om Kongen, Sigvald?

THORE

De kalder dig Oluf Hunger og græder over dig —

ASKER

Tal ikke for dristigt her i Hallen!

THORE

Græder over dig og formener, at du vel ogsaa har det knapt med Fortæring.

KONGEN
brister i Graad

Pavse.
Vinden blæser med Sne udenfor

KONGEN
hulkende

Asker! Ilden gaar ud. Jeg kan ikke holde mine Knæ varme.
Hvor I ser hule og brøstfældige ud, mine Mænd! Jeg kan ikke gøre for det.

THORE
med forandret Stemme

Kender — kender du mig ikke, Oluf?

KONGEN

Hvem var det, der talte! Sigvald. Kom nærmere.

Pavse.

KONGEN

Er det dig, Thore! Kan det være muligt!
Vil du hævne dig? Hvad kommer du efter? Jeg er baade gammel og syg. Hvad vil du efter saa mange Aar? Men er det dig, Thore!

THORE

Ja-a. Jeg er kommen for at tænde op om dig Oluf. — Jeg tror, jeg har glemt nu, hvad jeg vilde sige. Du har gjort mig stor Uret. Du er skyldig i, at det er gaaet mig saa galt. Jeg vil . . .

KONGEN

Gaa til Side, Asker!

THORE

Jeg vil . . . Aah!

KONGEN

Skal jeg undgælde, Thore — det var dig, der gjorde Uretten!

THORE

Min højre Haand!

KONGEN

Min Dronning, Thore — Syrite!

THORE

Hun havde mig kær!

KONGEN

Havde hun.

Pavse.

KONGEN

Syrite, Syrite!
. . . Nu er det længe siden hun døde. Og det er gruelig længe siden, jeg saa dig Thore. Hvor har du været, hvordan er det gaaet for dig?

THORE

Aa — hvordan!

Pavse.

THORE

Det er underligt, at du spørger mig om, hvordan jeg har haft det, Oluf. Ja jeg har jo flakket rundt i Udlandet og har prøvet mange Ting. Men jeg kunde jo ikke glemme Forliset. Jeg ved ikke, hvordan alle Aarene er gaaet. Men hver Nytaarsaften holdt jeg en Slags Fest med mig selv — fortrød Aaret, der var gaaet, og . . . men jeg levede videre alligevel. Det gik i Stykker . . . ja ja ja . . . du hører ikke paa mig, Oluf.

KONGEN
tankefuldt smilende

Mindes du de fremfarne Dage, Oluf! Husker du, at vi red Heste i Vandet . . . dèr hoppede vi i Luften med vore Lærredsbukser paa!

THORE

Ja.

KONGEN
sygeligt leende

Husker du de Tider, da vi i vor Forfængelighed svor Alverden Dyst og Fortræd?

THORE

heftigt

Ja Oluf, jeg har ikke glemt det. Nej. Det er derfor jeg er kommen.

Vidste du, hvad jeg har døjet! Enhaandet! Ved du, hvad det er at fare til med Armen og kun opnaa at støde Stumpen! Din Satan!

KONGEN

Det var vel heller ikke morsomt for mig at . . . den Gang. Min Ungdomsven, min . . .

THORE

. . . Højre Haand, vilde du sige.

Pavse.

KONGEN

Du var min bedste Mand og mere end det —

Nu er Syrite død. Lad os tie stille om det, Thore. Aa ja, aa ja.

THORE

Oluf . . . Ja. Ja der var ingen Raad for det. Men vi som paa en Maade altid var lige . . . hvorfor har jeg alene prøvet alle de Aar! Det eneste jeg har drevet det til er at se klart paa min Ulykke. Saa fik jeg i Sinde, at det skulde du dog ogsaa dele med mig. Du skulde se ned i din egen bundløse Ulykke, tænkte jeg. Det er to Aar siden jeg besluttede at vende hjem og samle Helvede sammen om dig — jeg har øvet mig paa det i de to Aar. Det var en Nat jeg gik op ad en Stige, Oluf, jeg skal fortælle dig det. Jeg troede, der var et Trin endnu, men da der ingen var, traadte jeg mit Ben af Led i Luften . . . forstaar du. Forstaar du. Nu skal jeg . . .

Uro mellem Mændene

KONGEN

Ti stille med det, Thore. Du kan jo ikke lære mig noget. Jeg er sorgfuld nok. Hvis jeg ikke dør, da kan Sorg ikke slaa ihjel. Nej.

Jeg tænker ikke paa dig, Thore. Eller paa Syrite. Hele Tiden, mens du talte, tænkte jeg paa andre Ting. Alle dem rundt i Landet. Jeg tænker paa alle de umyndige i mit Land. Herre Jesus ja, mit Land, mit arme Land!

Pavse.

Kongen græder højt. Et Vindstød ryster Huset. Mændene glider sammen i en Klynge

KONGEN

Aa nej nej nej . . .

ASKER

Herre Konge — g — græd ikke saadan, I kan ikke taale det.

KONGEN

højt

Jo jeg vil græde. Jeg vil forklage Skæbnen og Gud. Jeg vil bede — om mit Land maatte komme sig! Jeg blotter mit Hoved for Gud — se jeg tager Kronen af. Jeg er ikke længere Kongen, ikke længere.

gaar ned fra Højsædet og lægger sig paa Knæ paa Gulvet

LWÓW*)

przez Jerzego Brandesa.

Pannie Jadwidze Brzozowskiej.

I.

W mowie, którą na moje przyjęcie w stolicy Galicyi wygłosił rektor uniwersytetu**), znajdowały się słowa: „Jesteś Pan naszym gościem, jednak nie zaprosiliśmy Go, aby wpłynąć na Jego sąd. Wiedzieliśmy bardzo dobrze, że będziesz Pan o nas pisał. Ale nie żądamy pochwały. Żądamy jedynie prawdy. Powiedz Pan o nas prawdę, a jakkolwiek wypadnie, będziemy Mu za nią wdzięczni".

Aby jednak rzec prawdę, trzeba ją znać. Ja zaś nie dowierzam sobie, czy znam prawdę o Polakach w Austryi.

Niezawodnie w złych warunkach dowiedzenia się prawdy o kraju, do którego przybywa, znajduje się podróżujący w charakterze obojętnego wszystkim turysty, rozmawiający jedynie z zarządcami hotelów, służbą i przygodnymi towarzyszami; w niemniej złych warunkach znajduje się człowiek, przybywający do cudzego kraju, jako zaproszony gość, którego oczekuje się już na dworcu kolejowym, któremu z góry podzielono czas od rana aż po za północ i pozostawiono ledwie parę chwil swobodnych; któremu jednego dnia przedstawiają 400 osób i przerzucają go z ręki do ręki, jak pakiet pocztowy. W tygodniu ogląda więcej, niż kto inny w roku, ale nie jest zdolny sprawdzić swoich wrażeń.

Każdy widzi, jak nieświadomym musi czuć się człowiek, przybywający do miasta, gdzie nikogo nie zna i gdzie wszystkie drzwi są przed nim zamknięte. Prawie tak samo jest źle, kiedy wszystkie drzwi otwierają się przed kimś, który już przedtem był znany, a który jeszcze nie poznał nikogo. W tym wypadku nie posiada dość spokoju, aby czynić spostrzeżenia, sam też przedstawia się ludziom w niecodziennej szacie.

Jeżeli pierwszym warunkiem wypowiedzenia prawdy jest poznać ją, to zaraz następnym jest — móc ją wypowiedzieć. Tego jednak nie zdoła ktoś, co wszedł w osobiste zetknięcie z wszystkiemi naczelnemi osobistościami kraju i doznał z ich strony bezwzględnej gościnności. Ja zaś znajduję się właśnie w tem położeniu. Pobyt mój w Galicyi w jesieni 1898 r. zamienił się w jeden nieprzerwany szereg publicznych i prywatnych uroczystości. Co więcej, uprzejmość posuwano tak daleko, że przyjaciele, którzy towarzyszyli mi w podróży do Lwowa, aby czas jakiś ze mną przepędzić, byli razem zapraszani wszędzie, nawet do domów prywatnych.

Pobyt w Galicyi przedstawiał dla mnie ten żywy interes, że po raz pierwszy oglądałem Polaków, jako naród niezawisły. Poznałem niedawno część Polski, należącą do Prus i zetknąłem się z wybitnemi osobistościami w Poznańskiem; w Polsce rosyjskiej bawiłem czterokrotnie i żyłem się z nią dosyć ściśle, za to nie miałem dotąd sposobności przyjrzeć się życiu polskiemu, rozwijającemu się swobodnie w samorządzie, cieszącemu się wolnością zgromadzeń i wolnością przekonań, tego samorządu widziałem tutaj tak wiele, iż twierdzenie czyjeś, jakoby Polacy nie byli uzdolnieni do bytu niezawisłego, wydaje mi się zupełnie bezpodstawne. Nie z winy ludności przecież jest Galicya krajem ubogim. Wady Polaków, np. pewien brak poczucia odpowiedzialności, nie występują jako cechy znamienne tam, gdzie istnieją wybitniejsze i starsze wolne państwa, gdzie zato popęd do poświęcenia patryotycznego, jaki tu zauważyć można, zdarza się o wiele rzadziej, jeżeli zaś tutaj panują jeszcze pewne silne przesądy, to nie przemawiają one ani na niekorzyść inteligencyi, ani na niekorzyść uczciwości narodu; te przesądy rozwinęły się i utrwaliły w warunkach historycznych, niepomyślniejszych tutaj, niż gdzieindziej.

Dla Polaków, jak mówiłem, czuję większe przywiązanie i czułość, niż dla któregokolwiek innego ludu na globie ziemskim, dlatego brzydkie jest położenie, w jakiem się znajduję, zmuszony posłać im parę uwag krytycznych, jako wyraz uczucia wdzięczności, co więcej, jako obowiązek wdzięczności.

Ale jeszcze trudniej jest mi być bezstronnym, skoro nie czuję się wolny. Lgnę do Polaków nie tylko dla tego, że ich dola jest tak ciężka, a dziejowa krzywda, która ich gnębi, tak ogromna; lgnę

---

*) Wspomnienie J. Brandesa z pobytu w naszem mieście było drukowane w czasopiśmie kopenhaskiem *Sagten* (Strażnica) r. 1899, zesz. 4—5.

**) Prof. dr. Kadyi. (*Przyp. Red.*)

hr. Thuna — chce rządzić Austryą. Korzystając z ostatnich chwil władzy, rząd austryacki każe w urzędowej gazecie, w czarującej *Wiener Abendpost* zaprzeczyć wszelkim pogłoskom o zwołaniu Rady państwa.

Oczywiście, że zwołanie Rady państwa nie moby pod natchnieniem czeskiem przeciw-program słowiański; to byłoby ideałem czeskim.

Tymczasem nic z tego. Obelg nie było, pioruny: nie padały — nawet świętego oburzenia nie było. To już postęp. Tylko tak dalej.

---

vata (swata-specyalisty od mów ceremonialnych).

„W rosyjskich uroczystościach literackich rolę takiego swata odgrywa z reguły p. Komarow, który we wszystkich okazyach zwykł występować jako przedstawiciel prasy i podnosić je swemi „wspaniałemi“ mowami.

→ 88

do nich, bo jest w ich istocie coś, co do mnie żywiej przemawia. Swego czasu będąc w Polsce, usłyszałem pochwałę za to, że kiedy inni składają hołdy możnym tej ziemi, ja wolałem nieszczęściu złożyć hołd. Nie tylko jednak nieszczęście Polski przywiązało mię do kraju i ludzi. Pośród pstrej roślinności ludzkiej, oczarował mnie może najsilniej ten najpiękniększy kwiat słowiańskiego szczepu.

II.

Kiedy wysiadłem z powozu, który z hotelu w Krakowie przywiózł mię na dworzec, znalazłem małe grono ludzi, gospodarzy przyjęć z dni poprzednich; ci z prezesem klubu artystycznego, sędziwym malarzem Kossakiem na czele, przybyli mię pożegnać. Zaledwie wymieniliśmy parę słów, kiedy ze zdumieniem spostrzegłem twarze, dobrze mi znajome z Warszawy, nie spodziewałem się, iż znajdę je tutaj, a już najmniej na wysokich i szerokich schodach dworca kolejowego.

Był Fałat, sławny malarz, ulubieniec cesarza Wilhelma, był poeta i powieściopisarz Maryan Gawalewicz, nadto moi najbliżsi przyjaciele z czasu poprzedniego pobytu w Królestwie Polskiem, p. Jan i pani Jadwiga. — Wy tutaj! — wykrzyknąłem radośnie, zdziwiony. — Jedziemy z tobą — brzmiała odpowiedź Jana. Fałat przybył jedynie, aby porozumieć się w sprawie portretu, którego wykonanie zostało udaremnione moim przyspieszonym wyjazdem. Gawalewicz uściskał mię, pani Jadwiga wyciągnęła do mnie ręce.

Pociąg ruszył; zaczęto mię wypytywać. Naprzód o wrażenia, wyniesione z Krakowa.

Wyznałem, że Wawel nie odpowiedział moim oczekiwaniom w całej pełni. Prawda, że oglądałem Katedrę w najniekorzystniejszych warunkach, wśród restauracyi, nie to jednak było przyczyną mego niezadowolenia, ale to, iż oczekiwałem architektury bardziej oryginalnej. Budowniczy, kierujący odnowieniem świątyni, który oprowadzał mię z wyszukaną uprzejmością, zwrócił dobitnie moją uwagę na najpiękniejszą kaplicę, dzieło mistrzów florenckich i utrzymywał — w istocie zupełnie słusznie — że ta nie pozostaje zbyt w tyle po za najpiękniejszemi, nawet we Włoszech. Ja jednak, który całymi miesiącami objeżdżałem Włochy od Syrakuz po Weronę, oczekiwałem w Polsce czegoś innego. Za to cieszyło mię, że ładne roboty Thorwaldsena przedstawiają się na Wawelu wcale pokaźnie.

Chciałem dalej opowiadać swoje wrażenia, wyniesione z muzeum Czartoryskich i Biblioteki jagiellońskiej, z kościoła P. Maryi, wyzłoconego brokatowem malowaniem Matejki — kiedy dano mi do poznania, abym raczej powiadał o ludziach i uroczystościach.

(C. d. n.).

---

przez kompromis i wzajemne ustępstwa, zwłaszcza jeżeli nie idzie o małą garstkę, ale so-

w pierwszym rzędzie [illegible] wy. I dla tego powstajemy przeciw temu u nas kie-

[illegible] w jego walce o Bank z Węgrami, domaga się co-

LWÓW

przez Jerzego Brandesa.

Złożyłem wizytę sędziwemu, choremu, niepospolitemu Julianowi Klaczce. Leżał w łóżku; z jasnymi, gęstymi wąsami, wyglądał na polskiego szlachcica z XVII w., chociaż w żyłach jego płynie krew żydowska, dowód jeden z wielu na to, jak bardzo otoczenie aklimatyzuje i przekształca. On, który w 1848 r. był skrajnym rewulucyonistą, pod wpływem powietrza krakowskiego, razem z innymi stał się surowo konserwatywny. Chwalił mię za to, że w książce o Polsce, dałem dowód, iż pojmuję znaczenie narodowe Kościoła katolickiego. Chciałem rozweselić chorego i opowiedziałem mu obiad dyplomatyczny u tureckiego *chargê d'affaire* w Rzymie, na którym znalazłem się łącznie z wszystkimi członkami szwedzkiego poselstwa i z sekretarzami poselstw: francuskiego austryackiego, szwajcarskiego i belgijskiego. Mówiono o nim i okazało się, że wszyscy znali pismo jego równie dobrze, jak ja, który czytałem prawie wszystko, co napisał. Rozumie się, że stanowisko, które zajmował w Austryi 1867 r. jako sekretarz Beusta, jego udział w zatargu austro-węgierskim, wreszcie książka Dwaj kanclerze (Bismark i Gorczakow) przyczyniły się do tego, że oczy dyplomatów były nań zwrócone. W pokoju chorego panował nastrój melancholijny. Zdawało się, że mało rokował o swojem zdrowiu. Dziękowałem mu za korzyści, wydobyte z jego studyów o Krasińskim; mimochodem nasuwa mi się spostrzeżenie, jak bardzo przecież uczucie narodowe ścieśniło w nim dawną wolnomyślność. Rozmowa nasza roztopiła się w tonie tak rzewnym, jakiego dotąd nie zdarzyło mi się usłyszeć.

A przyjęcia? Jak wszystkie przyjęcia, zrazu sztywne i nieskładne, ożywiały się powoli. Sędziwy Kossak, patryarcha malarzy, poprowadził mię do stołu i powitał serdeczną mową w języku francuskim, odgrzebanym z paryskich studenckich czasów.

Mówił między innemi: „Patrz Pan, na co się przyda ucisk językowy! Od dziecka zmuszano nas uczyć się w języku niemieckim i mówić po niemiecku, a skutek tego jest taki, że z każdym obcym rozmawiamy po francusku".

Zrobiono mię członkiem honorowym Koła artystyczno-literackiego, a Kossak przyrzekł ozdobić dyplom własnym rysunkiem. (Nie przyszło do tego, gdyż w miesiąc później przestał się liczyć do żyjących. Był świetnym malarzem koni; wystudyował charakter i ruchy konia, jak nikt inny; jego sławniejszy syn, obdarzony głębszym, dramatyczniejszym talentem, pozostawi niezatarte nazwisko w malarstwie polskiem). Wielką mowę wypowiedział młody profesor literatury w uniwersytecie, p. Zdziechowski, bardzo czynny w sprowadzeniu mię do Krakowa, umysł subtelny i sumienny, bardzo żarliwy katolik. Dużo ochoczości przydawał młody, polonizujący się Francuz, p. Paweł Rongier, lektor języka francuskiego w uniwersytecie, rodowity paryżanin, łączący francuski wdzięk z polską serdecznością. Nakoniec grał muzyk Bylicki, przystojny, pełen żywości mężczyzna; był kiedyś gościem Gadego w Kopenhadze i studyował skandynawskie melodye ludowe: ten zaczął porywające kompozycye Chopina przeplatać szwedzkimi tańcami ludowymi, aż wreszcie zapanował w sali delikatny, ulotny nastrój, złożony z muzyki, marzycielstwa, obopólnych wynurzeń i rozszedł się w powietrzu, jakby lekki zapach szczęścia, który przetrwał aż do końca.

Kiedy spełniłem obowiązek, opowiedziawszy swoje wrażenie, mogłem do syta wywiadywać się o nowości z Warszawy, gdzie zostawiłem tylu przyjaciół, ale poufna rozmowa wnet stała się trudniejsza. Cały dzień snuli się ludzie z odwiedzinami u lwowskiego gościa.

Kiedy siedzieliśmy przy stole w wagonie jadalnym, na którejś z pomniejszych stacyj przystąpił, do mnie stary mężczyzna i obsypał mię wyrazami rozrzewniającej uprzejmości. W Przemyślu wsiadł reporter, mały i dobroduszny, ale z konieczności, nieco natarczywy człowieczek, który uważał za swój obowiązek interviewować mię dla jednego lwowskiego dziennika. Po kilku pytaniach i odpowiedziach byłem tak znużony, że towarzysze podróży poświęcili się i udzielali mu za mnie informacyj.

Tłum ludzi czekał na dworcu, dokąd przybyliśmy wieczorem. Dziwnie wygląda przyjechać między zupełnie obcych. Otaczają cię, witają, ściskają za ręce; nie zdołasz ani twarzy rozróżnić, ani spamiętać wymienionych nazwisk. Naprzód w poczekalni

96

przywitał mię prezes poważnego Koła literacko-artystycznego, potem prezes towarzystw dziennikarzy miał do mnie mowę, poczem prof. A. Balasits i p. J. Wereszczyński powieźli mię do hotelu, gdzie zatrzymano dla mnie ładne środkowe pokoje na pierwszem piętrze. Na stole leżała karta zaprosin na cały poczet dni, karty wizytowe z moim adresem we Lwowie i stos listów.

Zeszliśmy na dół do restauracyi; panna J. B. z dużemi oczyma, urocza i nieśmiała, jak dziewczynka, zajęła za stołem pierwsze miejsce, jako jedyna dama między obecnymi; potem przybyli członkowie komitetu uroczystości Sobieskiego, znajomi moi warszawskich przyjaciół, dziennikarze z redakcyj różnych pism; przybył też mały reporter i usiadłszy, ołówkiem pilnie robił notaty.

I taki był wieczór i taki był poranek następnego dnia.

III.

Nazajutrz przyjęły mię osobistości naczelne, z któremi miałem odtąd częściej się stykać: prezydent miasta, dr. Godzimir Małachowski, który mię był zaprosił do stolicy; człowiek niezmiernie luby i sympatyczny, były prawnik, głowa miasta z zasłużonego pod każdym względem wyboru współobywateli; następnie namiestnik Galicyi, wytworny hr. Leon Piniński, były profesor prawa rzymskiego w uniwersytecie, człowiek wielkiej wiedzy, miłośnik sztuki, od niedawna zajmujący najwyższe w kraju stanowisko; hr. Stanisław Badeni, marszałek Sejmu, zamknięty w sobie, z satyrycznym odcieniem światowiec. Jest to brat byłego austryackiego prezydenta ministrów, który to takie niezadowolenie wywołał między niemiecką ludnością Austryi swemi rozporządzeniami językowemi i zrównaniem języków innych narodowości z niemieckim. Podobny z twarzy do brata posiada typ wybitnie polski.

Między wieloma innymi, którym złożyłem wizytę zaraz pierwszego dnia, niech mi wolno będzie wymienić jednego z najznamienitszych mężów Polski i nawiększych patryotów, którego nazwisko wymawia się ze czcią, ks. Adama Sapiehę, wzór prostoty i uprzejmości; jestto okazały mężczyzna, jeszcze pełen ognia. W rozmowie z nim po raz pierwszy poznałem, jak naprężone są stosunki, łączące Polaków z Rusinami. Polscy przywódcy uskarżają się mimochodem, że młodzi Rusini, zaledwie zdobyli prawa narodowe, zwracają się wrogo przeciw Polakom i łączą z Rosyanami. Czemu można się wielce dziwić, gdyż w Rosyi język małoruski cierpi tak bezwzględne prześladowanie, że w granicach państwa wzbronione są wydawnictwa małoruskie. Jak wielkie rozgoryczenie po stronie Rusinów panuje przeciw Polakom, miałem się przekonać przy innej okazyi.

Innym arystokratą, który całe swe życie poświęcił celom patryotycznym, jest stary hr. Dzieduszycki, dziś człowiek schorzały, prawie bezwładny, uwięziony w swojem krześle. Własnym kosztem założył muzeum narodowe w odmiennym stylu, ale prawie tak wysokiego znaczenia, jak muzeum Czartoryskich w Krakowie. Zawiera całą faunę i florę Polski, nadto posiada dział etnograficzny, ilustrujący obyczaje, stroje, przemysł polski wszystkich czasów i okolic.

Inny wysoce światły obywatel jest właścicielem mniej bogatego, ale nadzwyczaj pięknego zbioru historycznych rynsztunków. Jest nim p. Władysław Łoziński; w jego prywatnem muzeum znajdują się pamiątki z wszystkich epok polskiej historyi. Niektóre może nie są zupełnie autentyczne, ale nie jedna jest prawdziwą relikwią. On i jego małżonka, osoba już nie pierwszej młodości, ale zachowująca zawsze w pełni ten niezmierny wdzięk, jaki jest najcenniejszą tajemnicą polskich kobiet, posiadają jeden z najgustowniej urządzonych domów we Lwowie, pół dwór mieszkalny, pół muzeum.

(C. d. n.).

rewizyę procesu Dreyfusa, [illegible] trybunału orzekł jego niewinność i udowodnił, wskazał na innego winowajcę i zbrodniarza, który się już z bezpiecznego asylu za granicą do winy przyznał

Jak już telegram z soboty doniósł, wydało ministerstwo handlu łącznie z ministerstwem spraw wewnętrznych rozporządzenie, zaprowadzające nową, dotąd w Austryi nieznaną instytucyę instruktorów

Mianowanie (§ 5) instruktorów korporacyjnych, określenie ich terytoryalnego zakresu działania i oznaczenie siedziby, należy do ministra handlu w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych. Obo-

3

LWÓW

przez Jerzego Brandesa.

IV.

W stolicy odbywał się szereg uroczystości pamiątkowych na cześć Sobieskiego (króla Jana III., jak go nazywają Polacy); mianowicie miało nastąpić odsłonięcie konnego posągu. W wilią tego obchodu wieczorem, z uprzejmości dla gościa, między innemi odśpiewano Hancha i Gadego: „Czemu wzdymają się Wisły fale?“ w tekscie tłómaczonym; pieśń tę słyszano tutaj podobno po raz pierwszy. Śpiewał ją chór męski z wielkim artyzmem, a zaraz później uderzył w chorał narodowy Ujejskiego: Z dymem pożarów, trafniej pojęty i wykonany lepiej. Wysłuchano go stojąco. Pamiętam, jak pewnego razu w Tivoli zirytowałem się, słuchając tej pieśni, w okropnej interpretacyi orkiestralnej, pozbawionej wszelkiego uczucia i zrozumienia. Muszę jednak z szacunku dla prawdy wyznać, że pieśń Gadego, chociaż wykonana nieskończenie lepiej, nie podobała się polskim słuchaczom nadzwyczajnie. Zostawiła po sobie posmak ospałości i monotonii.

W jasny, słoneczny dzień uroczystość Sobieskiego rozpoczęła się nabożeństwem w katedrze. Kościół był wypełniony po brzegi; wszystka szlachta (arystokracya i stan, w innych krajach odpowiadający wyższemu mieszczaństwu) wystąpiła w staroświeckich strojach narodowych, po za granicami Polski rosyjskiej noszonych przy każdej solennej uroczystości. Szczypta maskarady, jaka się w tem mieści, harmonizuje dobrze z przywiązaniem Polaków do minionej przeszłości i do wszystkiego, co jej dotyczy. Widok ten rwał oczy; bogate kontusze i czapki z agrafami, na podziw stroiły kształtne, urodziwe, energiczne postaci mężczyzn, w których widocznie dochowało się piętno dziedziczne.

Ksiądz Jezuita wygłosił historyczno-patryotyczne kazanie ku czci Sobieskiego. Z katedry procesya wyszła na plac, gdzie posąd w powijakach czekał odsłonięcia. Słońce iskrzyło się. Ogromny plac był zapełniony tłumem; wszystkie okna, balkony zajęte. Z wymowną i pewną siebie swadą p. Małachowski podniósł znaczenie tego faktu, że stolica Galicyi, na wolnej polskiej ziemi wzniosła pomnik ukochanemu królowi.

V.

Przyjęcie przedpołudniowe w ratuszu ograniczyło się do jakich dwustu osób. — Miałem niecodzienny zaszczyt siedzieć przy stole z niemniej jak trzema katolickimi arcybiskupami. Tak wielu razem nie znajdzie się oprócz Rzymu może w żadnem innem mieście. Są to bez wątpienia wszystko święci mężowie, ale wtedy pozory łudząco były przeciw nim. Z jakim humorem jedli... Bajecznie!

Duchowni, jakich poznałem, mieli z innej strony wiele delikatności w obejściu. Ksiądz Jezuita, który kazał w kościele, przystąpił do mnie na recepcyi u prezydenta miasta tegoż wieczoru i ściskając za rękę dziękował, że w książce o Polsce zbijałem utarte przesądy krzywdzące Jezuitów, do których dawniej czułem taką niechęć.

A co mię szczególnie wzruszyło, to, że ks. Gnatowski, najbardziej wpływowy duchowny w Galicyi, którego rzekomo nienawistne względem mnie stanowisko cała prasa europejska kolportowała w kłamliwych notach, przez cały czas okazywał mi tyle ciepła i uprzejmości, że nie zdołam mu się za nie dość wywdzięczyć. W jednym z pierwszych domów lwowskich miał do mnie mowę, zakończoną po trzykroć powtarzanym wykrzyknikiem: „Błogosławię pana“. Na dowód, jak dokładnie wyższe duchowieństwo katolickie jest pouczone o wszystkiem, co bodaj z daleka dotyczy Kościoła, mogę przytoczyć ten szczegół, że ks. Gnatowskiemu dokładnie były znane słowa, jakiemi przed laty odezwałem się do ks. Langego, kiedy mię zaprosił, abym odpowiedział na niektóre punkta wykładu, który był wygłosił na zgromadzeniu duńskich studentów. Ks. Gnatowski niemniej znał artykuł mego pióra, ogłoszony w *Polityku*, a dotyczący wyznań pani Nyblom, wydanych po francusku.

VI.

Na pierwszem większem przyjęciu, w którem brałem udział, zdarzyło mi się coś, co obudziło we mnie dawno uspione wspomnienia; jeden z dziwnych trafów, po których, jak to mówią, poznaje się, że przecież Europa jest nieduża. Mężczyzna w starszym wieku, wysoki i silnie zbudowany, z piękną, białą, rozdzieloną brodą, podszedł do mnie i zapytał: „Czy

mogę odnowić dawną znajomość?", tu wymienił swoje nazwisko. Przeprosiłem go, zapewniając, że go nigdy w życiu nie widziałem. „Jakto?" — odezwał się. — „Nie przypominasz pan sobie, żeś był na mojem weselu, lat temu 30?" W tejże chwili, kiedy orjentowałem się podług usłyszanego nazwiska, błysła mi w pamięci postać, raz jedyny widziana, postać smukłego, młodego człowieka o kruczej brodzie, lekka i gibka w ruchach; widziana w towarzystwie, które więcej mówiło, niż myślało i w mieście o kilkaset mil stąd odległem. Znałem wówczas rodzinę, która wydała córkę za Polaka, mieszkającego na Bukowinie. Czy to rzecz możliwa, aby ów młodzieniaszek był jedną osobą z tym rozrosłym, poważnym mężczyzną, którego miałem przed sobą? Jego ówczesna narzeczona, dziś od lat dwudziestu nieżyjąca, była swego czasu szalenie zakochana w jednym swoim ziomku, który umizgał się do niej po troszę, ale nie miał poważnych zamiarów. Zawiedziona w swych uczuciach postanowiła wyjść za pierwszego, co ją zechce wyprowadzić z nieznośnych stosunków i dlatego przyjęła oświadczyny Polaka. Mimowoli wpadło mi na myśl: Ten człowiek musi domyślać się, z czem jego młoda narzeczona zwierzyła się jedynej przyjaciółce, która ze swej strony mnie o wszystkiem powiedziała. Musi wiedzieć, że znam tajemnicę jego pierwszej żony, prawdopodobnie jemu samemu nieznaną.

I jeszcze jeden zabawny rys wystrzelił w mojej pamięci nowem i dziwacznem wspomnieniem. Owa młoda osoba, nieco próżna, brała sobie ów kłopot miłosny podwójnie do serca, trapiąc i gryząc się tem, że ją lekceważono. Miała to niezbite przekonanie, że wszyscy mężczyźni muszą za nią przepadać. Ponieważ poznała mię już po zaręczynach, uroiła sobie, że i ja trawię się cichą, beznadziejną miłością ku jej osobie. Już w czasie zaślubin zdawało się jej, że spostrzega w mych oczach wyraz nieszczęśliwej namiętności, choć, co prawda, nie wiele ładnych, młodych kobiet mniejsze na mnie czyniło wrażenie. A teraz nastąpiło największe dziwactwo: Dla mej urojonej boleści odezwało się w niej także współczucie, że w wieczór po ślubie nie chciała mężowi towarzyszyć do hotelu, gdzie był zamieszkał przed odjazdem, ale pozostała u rodziców i spędziła noc poślubną na pisaniu długiego listu do mnie, gdzie w oględnych wyrazach starała się pocieszyć mię, wyznając, że i ona nie czuła się szczęśliwa w tem zamężciu i zapewniając, że ją bardzo boli sprawianie mi przykrości. Podczas kiedy te zdarzenia, zapomniane od lat wielu, przesuwały mi się przez pamięć, prawiłem grzeczne i obojętne słowa poważnemu, starszemu panu, nie domyślającemu się, jak przez jeden moment jego losy starły się z moimi. Dziwniejszym jeszcze zbiegiem okoliczności, w kilka tygodni po moim wyjeździe ów człowiek umarł.

(C. d. n.)

---

pragną wyjścia z tej niepewności — i nikt jednak przewidzieć w tej chwili nie może, jaką drogę wyjścia wybiorą ci, w których ręku decyzya. W połowie tygodnia ministrowie węgierscy pojawią się znowu w Wiedniu. Jeżeli — jakby z głosów prasy węgierskiej wnosić można, — przywiozą tylko dawne *non possumus*, bezwarunkowe trwanie przy formułce Szella, to nie wiedzieć właściwie, jaki cel ich przyjazdu i na jakiem tle mogą się jeszcze odbywać dalsze rokowania z rządem hr. Thuna. Charakterystyczne są doniesienia z Wiednia o przyjmowaniu przez cesarza na audyencyi jednego ministra austryackiego po drugim. Widocznie Korona nie u samego prezydenta ministrów chce się informować.

* * *

Jak kłamać, to już dobrze — powiedział sobie *Czas* i pisze w niedzielnym numerze, że *Słowo Polskie* „z zacietrzewieniem, w którem nie wiadomo, co przeważa: bezmyślność, czy cynizm", domaga się razem z *N. Fr. Presse* i z socyalistycznemi pismami zwołania parlamentu. Jaki cel akcyi *Słowa Polskiego?* — pyta *Czas*. „Wszak nie może ono nie wiedzieć, że parlament z obstrukcyą, to nie żywe ciało parlamentarne, lecz rozkład, trup parlamentu". Tymczasem myśmy pisali jeszcze w numerze z czwartku 1 b. m.: „Inna rzecz przywrócenie parlamentaryzmu i parlamentu, które musi być dążeniem polityki rozumnej, a i n n a z w o ł a n i e p a r l a m e n t u. B e z u s u n i ę c i a p r z e s z k ó d, bez tej polityki, która jedynie może przywrócić życie konstytucyjne, wstrzy-

LWÓW

przez Jerzego Brandesa.

(Ciąg dalszy*).

VII.

Pomiędzy polskimi uczonymi tak tu, jak w Królestwie Polskiem najdzielniejszych poznałem ludzi, wykształconych, gorąco czujących, delikatnych, pełnych taktu, nadzwyczaj serdecznych. Wymienię niektóre nazwiska: Uprzejmy a roztropny B a l a s i t z, który podczas mego pobytu tyle mi czasu poświęcił, ile tylko chciałem; sędziwy, delikatny, pełen ducha dr. Antoni M a ł e c k i, sławny z prac swoich o polskiem piśmiennictwie; uprzejmy a wysoko wykształcony profesor dr. medycyny Z i e m b i c k i, który kształcił się na ziemi francuskiej, a na pamiątkę pobytu we Francyi nosi czerwoną wstążeczkę legii honorowej. Nie wielu znam ludzi, z którymi w rozmowie takbym się czuł spokrewniony duchem, jak z nim.

Wiele też nauki i wiedzy spotkałem w Galicyi nawet u ludzi, którzy wcale nie są sławni. I tak pewnego wieczora spotkałem się z młodym człowiekiem, który chociaż nigdy nie był w Danii, sam nauczył się po duńsku i przyniósł ze sobą na zebranie egzemplarz Svenda Grundviga *„Danske Folkeviser“* (duńskie pieśni ludowe). Książkę tę znał on doskonale, umiał na pamięć i żywo się nią zachwycał.

Z pomiędzy artystów przypadł mi najbardziej Jan S t y k a, który wielką salę ratusza ozdobił potężnym obrazem, skupiającym historyę Polski w wielkiej syntezie. Wystawił on też tu we Lwowie wyborną ponoramę, którą malował razem z młodszym Kossakiem, przedstawiającą bitwę pod Racławicami, w której Tadeusz Kościussko dnia 4 kwietnia 1794 swojem małem wojskiem pobił wojska rosyjskie, w czem rozstrzygnęła krakowska milicya, chłopi kosami tylko uzbrojeni, gdy rzucili się pędem na rosyjską artyleryę i zdobyli jej działa. Podzielam entuzyazm Styki dla tego dyktatora Polski, który naprawdę był jednym z największych a najprostszych ludzi, w którym naród polski widział wcielenie tego, co w nim było najlepsze. Jaką rolę odegrał on w wyobraźni innych ludów, poucza o tem książka Roberta A r n o l d a „Kościuszko w niemieckiej literaturze“, *obejmująca ogromnie obfitą bibliografię* o Kościuszce z samego tylko gruntu niemieckiego. Szczególniejsze odnosi się wrażenie, gdy się znajduje w Muzeum Czartoryskich w Krakowie młodociane rysunki Kościuszki, wykonane w najdelikatniejszym i najbardziej eleganckim stylu 18-go wieku a między niemi alegoryczny obraz, przedstawiający posiadłość jego protektora, ówczesnego hr. Czartoryskiego z zaznaczeniem jako *Le fleuve du tendre* i z świątynią sławy. Miał Kościuszko w sobie istotnie ów ś w i ę t y o g i e ń, — jak z rodaków jego prócz niego chyba tylko jeszcze Mickiewicz.

Bardzo zajmującą była także pracownia Styki — wszak dusza artysty najsilniej się wyraża, gdy znajdzie się w otoczeniu artyście miłem, świeżem, ciepłem, rwącem się do piękna i jak on sam entuzyastycznem.

Z pośród dziennikarzy spotkałem oczywiście wszystkie typy, od najlepszych do najgorszych. Wstrętny jest wszędzie niezmordowanie pewny siebie, nadęty swą wyższością, narzucający się, spokojnie bezczelny, a wiecznie pytający dziennikarz — a najgorszy on jest może w Polsce, gdzie może być podwójnie nieznośny, jeżeli nosi starożytne imię, ma wszędzie przystęp do arystokracyi, a umie uczynić się groźnym dla mężczyzn, a niezbędnym dla kobiet, które zaopatruje w najnowsze anekdotki i skandale. Ale inni, byli to wykwintnie wykształceni, sumienni ludzie z najlepszego towarzystwa, jak wyborny sztab współpracowników *Słowa Polskiego.* Niektórzy posiadają zadziwiający dar robienia momentowych fotografii ludzi, albo sytuacyi — zręczność, jakiej w tym stopniu żaden duński dziennikarz nie posiada. Nadzwyczajnem też jest, jak dobrze jest poinformowane galicyjskie dziennikarstwo. Co o mnie osobiście z powodu mego przybycia zamieszczało, czerpiąc z dzienników niemieckich, rzadko mogło być poprawne a wydarzyło się też niejedno naiwne powtórzenie pozornie życzliwych a w istocie nieprzyjaznych twierdzeń. Ale gdzie tylko było to możliwe, prasa szukała gorliwie zgodnych z prawdą i oryginalnych [illegible]. Byłem bardzo zdziwiony, gdy raz znalazłem w pewnym dzienniku zupełnie wiernie oddaną moją mowę przy korowodzie z pochodniami z r. 1891. Nie mogłem pojąć, skąd tę mowę dostano.

Jedna tylko część prasy stawała się stopniowo coraz nieprzychylniejszą dla mnie, to jest r u s k a. Stało się to tak: Na dłuższy czas przed moim przyjazdem otrzymałem zaproszenie od lwowskich Rusinów, aby przybyć na jakąś ich literacką uroczystość. Pewnego dnia przybyła do mnie do hotelu deputacya z trzech Rusinów złożona, w której imieniu przemawiał profesor Hruszewski — a drugi, który także jedno i drugie słowo dorzucał, był znany agitator i dziennikarz Iwan Franko (właściwie Frank, jest on bowiem pochodzenia niemieckiego). Prosili mnie ci panowie, abym był obecny na odczycie o małoruskiej literaturze i wziął potem udział w ich zebraniu towarzyskiem. Podziękowałem i zaproszenie przyjąłem. Gdy jednak w ciągu dnia sprawę zaproszenia tego wobec kilku moich polskich przyjaciół poruszyłem, przekonałem się, że popełniłem błąd. Zawołali, że nie mogę im robić tej przykrości, żebym szedł pomiędzy tych ludzi, którzy są najzawziętszymi nieprzyjaciółmi polskiej narodowości. Hruszewski, chociaż przez Polaków otrzymał stanowisko na ich uniwersytecie, zaraz po swojem mianowaniu przeciwko nim się zwrócił. Nazajutrz przeczytano mi z pewnego ruskiego dziennika artykuł, w którym Iwan Franko silił się na to, abo przedstawić mnie jako usposobionego przeciw Polakom, przyczem użył tego zwrotu, że ja pierwszy, (a on dopiero później) nazwałem Mickiewicza poetą zdrady i że w ten sposób wskazałem, iż Polacy są narodem pochwalającym zdradę. Przekręcił więc myśl moich słów, by swoją walkę poprzeć. Wtedy posłałem Rusinom list, w najostrożniejszych i najgrzeczniejszych wyrazach napisany, w którym powiedziałem, że skoro brak mi zupełnie zrozumienia tej sprawy a więc i możności zajęcia jakiegokolwiek stanowiska w sporach między Polakami a Rusinami, przeto nie pozwalam sobie wypowiedzieć sądu. Skoro jednak przez Polaków do Galicyi byłem zaproszony i tu przez nich przyjęty i skoro dali mi oni do zrozumienia, że udział mój w zebraniu ruskiem uważaliby jako rodzaj zdrady z mej strony — muszę przeto ku wielkiemu memu ubolewaniu przeprosić ich, bo nie chciałbym — tak zakończyłem z aluzyą — wziąć na siebie nawet pozoru sympatyi dla zdrady.

Odtąd Franko codziennie mnie napadał i nie znużyło go to dotąd, bo jeszcze przed 14 dniami w pewnem austryackiem piśmie, w języku niemieckim powtórzył całe swoje ruskie artykuły przeciwko mnie z miesiąca listopada i wyrwał w szyderczy sposób nieprzychlebne moje uwagi o galicyjskich właścicielach dóbr pewnego typu, z mojej książki *„Intryk fra Russland“* (Wrażenia z Rosyi).

(C. d. n.)

*) Patrz felieton w Nr. 128, 130 i 132.

24

Przykremu wypadkowi uległ marszałek kraju Stanisław Badeni dziś rano. Wyjechał wczesnym rankiem końmi z majątku swego Radziechowa, dążąc na stacyę kolejową Krasne, aby wrócić do Lwowa, gdzie dziś w południe miał wziąć udział w śniadaniu dla ministra sprawiedliwości Rubera u namiestnika Pinińskiego. W drodze pomiędzy Radziechowem a Krasnem, we wsi Grabowej, konie, wiozące marszałka, spłoszyły się nagle i wywróciły pojazd tak nieszczęśliwie, że marszałek, wypadając z niego, potłukł sobie bardzo silnie nogę. Innemi końmi dojechał następnie do stacyi Krasne, gdzie w pociągu znalazł się szczęśliwie lekarz dr. Sołtysik, który opatrzył nogę i udzielił marszałkowi pierwszej pomocy. Po przybyciu do Lwowa wezwano do chorego prof. dr. Schrama. Marszałek będzie musiał pozostać w łóżku dwa tygodnie.

Minister Ruber zwiedził dziś rano w towarzystwie posła Włodzimierza Gniewosza gmach sejmowy, kościół św. Jura, przejechał przez plac Wystawy na Wysoki Zamek. Minister ma dziś jeszcze zwiedzić w towarzystwie p. Włodzimierza Gniewosza osobliwości naszego miasta.

Wiec maturzystów. Dowiadujemy się, że grono ruchliwej młodzieży akademickiej zamierza w najkrótszym czasie zwołać wiec młodzieży, która ukończyła szkoły średnie w bieżącym roku, celem omówienia zadań i obowiązków społecznych młodzieży i wyboru zawodu.

Konferencyę syonistów galicyjskich, która się miała odbyć we Lwowie z końcem czerwca, odroczono na kilka tygodni. Donosi o tem *Przyszłość*.

W lipcu odbędzie się we Lwowie wiec akademików żydowskich, wyznających hasła syońskie. Między innemi ma się znaleźć na porządku dziennym obrad sprawa założenia uniwersytetu ludowego dla proletaryatu żydowskiego. Oprócz tego ma wiec zastanowić się nad sposobami rozszerzania hebrajskiego języka.

Posiedzenie naukowe sekcyi galic. Tow. lek. odbyło się we Lwowie. Prof. Gluziński przedstawił chorego z ciężką niedokrewnością, wywołaną przez *anchylostomum duodenale*; dr. Szulisławski mówił o powstawaniu ropni mózgowych po ropnicy oczodołu; dr. Moraczewski, o przemianie materyi przy anemii złośliwej.

List, który pięć lat wędrował z Kulparkowa do Lwowa. Ś. p. biskup warmiński byłby ten wypadek mógł śmiało „włożyć między bajki", tak jest nieprawdopodobny i trudny do uwierzenia, posiadamy jednak w ręku dokument, poświadczający najzupełniejszą jego autentyczność. Dyrektor zakładu obłąkanych w Kulparkowie dr. Neusser pismem z dnia 11 grudnia 1894, zawiadomił zarząd schroniska brata Alberta we Lwowie, że może się zgłosić po odbiór starych rzeczy, wysortowanych po zmarłych w zakładzie, które Wydział krajowy przeznaczył dla biednych w schronisku. Na skutek tego listu z przed pięciu lat, zajechał wóz brata Alberta przed zakład kulparkowski po darowiznę — w ubiegłą sobotę. Przyczyna zwłoki? Ponieważ list nadany na poczcie lwowskiej, jak świadczy stampilia pocztowa, 11 grudnia 1894, doręczono adre-

Zderzenia się pociągów ma niedługo należeć do podań. Wynaleziono obecnie przyrządy, które osadzone na lokomotywach działają w ten sposób, że oba pociągi, zdążające przeciwko sobie, zostają jednocześnie w odległości n. p. 500 metrów alarmowane w dalszym zaś biegu hamowane i to automatycznie bez współudziału maszynistów. Przyrządy te oddziaływują tak silnie, że pociągi w odległości najmniej 100 metr. od siebie zatrzymać się muszą. Wynalazca p. H. Skąpski technik lasowy w Tarnowie, który przed kilku miesiącami otrzymał patent na nowy instrument mierniczy, pracuje obecnie nad modelem stacyi wzorowej, urządzonej tak, że nawet przy przesuwaniu wagonów pociąg z luźnym wozem, lub wozy między sobą zderzyć się nie będą mogły wcale.

„Potop" w ilustracyach Batowskiego. Na wystawie przyjaciół sztuk pięknych w Sukiennicach zwracają uwagę cztery kartony artysty lwowskiego, p. Stanisława Batowskiego, z niezwykłą brawurą ilustrujące sceny z „Pytopu". Pierwszy karton przedstawia „Ucztę w Kiejdanach" w chwili rzucania buław, drugi „Pojednanie Kmicica z Oleńką", trzeci „Ucieczkę Bogusława", czwarty odtwarza „Kmicica, broniącego króla w parowie".

Oświetlenie elektryczne w Nowym Sączu zaprowadzi firma Siemens i Halske. Rada gminna uchwaliła już definitywnie zawrzeć z nią kontrakt.

Pomnik Mickiewicza i Puławskiego odsłonięto wczoraj w nowosądeckim parku Jordana, założonym przez nauczyciela p. Antoniego Kowalskiego. Jego staraniem także stanęły oba pomniki. Uroczystość odsłonięcia odbyła się na tle festynu.

Dar Repina dla „Domu Matejki". Dom Matejki w Krakowie otrzymał od głośnego rosyjskiego malarza Repina, prezesa petersburskiej akademii sztuk pięknych obraz, przedstawiający Czyczerina, brata profesora w Moskwie, który w swoich dziełach oddał Polsce najzupełniejszą sprawiedliwość. Dar ten zaopatrzony dedykacyą został przesłany Domowi Matejki, jako hołd dla geniuszu Matejki, od artysty, energicznie występującego w obronie naszego mistrza wobec niektórych rosyjskich krytyków.

Cechy u prezydenta Friedleina. Na zebraniu wydziału „Koła mieszczańskiego" i starszych cechów w Krakowie zapadła uchwała, aby imieniem cechów i „Koła mieszczańskiego" wysłać deputacyę do p. Friedleina z życzeniami z powodu ponownego wyboru na prezydenta miasta. W skutek tej uchwały, deputacya złożona z 40 osób, udała się do prezydenta miasta. Przemawiali: imieniem cechów p. W. Kramarczyk, imieniem „Koła mieszczańskiego" p. A. Porębski, Prezydent Friedlein dziękował za życzenia.

Burza z piorunami przeciągła w ostatni czwartek nad okolicą Cieszyna i spowodowała dwa smutne wypadki. W Kalembicach uderzył piorun w dom gospodarza Wybrańca i spalił go do szczętu. W Pastwiskach uderzył piorun w dom niejakiego Pieczonki i tak nim zatrząsł, że wszystkie obrazy pospadały na ziemię i potłukły się; dom jego jednak ocalał. We Wędryni zabił piorun trzy krowy, pasące się na polu.

Wypadek kolejowy. Z Nowego Sącza donoszą nam: Przejechany przez pociąg konduktor Jarosz, któremu koła pociągu rozmiażdżyły jedną nogę i odcięły palce drugiej, odbył w klinice krakowskiej operacyę. Chodzić będzie musiał na kulach i do żadnej służby nie będzie zdolny, gdyż jedną nogę odcięto mu do kolana a u drugiej stopę. Żona jest jeszcze przy nim w Krakowie, a wszystkie 5 dzieci ma tu w Nowym Sączu.

225 lat istnienia obchodził stacyonowany w Tarnopolu 2 pułk dragonów im. hr. Paara. Rano odbyła się msza polna, potem bankiet dla oficerów i uczta w koszarach dla żołnierzy. Przed generałem Brudermanem odbyła się defilada (generał B. jest zięciem znanego kupca lwowskiego p. Jürgensa).

Szpitalik prowizoryczny, założony przez dra Janiszewskiego, poświęcono w Zakopanem. Powstał w ciągu trzech miesięcy dzięki ofiarom dra Janiszewskiego, który odstąpił bezinteresownie domek i grunt, zajął się urządzeniem i sprowadził SS. Miłosierdzia.

Zwycięstwo promieni Roentgena. Jednego z szeregowców załogi czerniowieckiej — jak donosi tamtejsza *Gazeta Polska* — musiano od pewnego czasu kilkakrotnie przyjmować do szpitala garnizonowego z powodu zapalenia kości podudża. Każdym razem po kilkutygodniowym pobycie w szpitalu następowało wyzdrowienie i żołnierz mógł dalej służbę swą pełnić. Po kilku tygodniach choroba ponawiała się i żołnierza musiano znowu do szpitala przyjmować. Ponieważ choroba zbyt często się powtarzała, zamierzano go z wojska zupełnie uwolnić. Przedtem jednak chciano w szpitalu dokładnie sprawdzić rodzaj cierpienia kości, a w tym celu przedsięwzięto badanie chorego aparatem roentgonowskim lekarza dra Goldfelda. Zdumionym oczom lekarzy przedstawił się ciekawy widok: oto, przypuszczalnie chora kość okazała się zupełnie zdrową i nietkniętą, w sąsiedztwie jej natomiast ośm dużych igieł, który sobie sprytny żołnierz od czasu do

LWÓW

przez Jerzego Brandesa

(Ciąg dalszy*).

Zaledwie wróciłem do hotelu, musiałem znowu wsiąść do oczekującego mnie powozu, który miał mnie zawieść do towarzystwa weteranów. Zaprosili mnie do siebie pozostali jeszcze przy życiu uczestnicy powstania z r. 1863. Przyjechał po mnie p. Tadeusz Czapelski, dobry przyjaciel moich warszawskich przyjaciół, który zapisał się do grona członków tego Towarzystwa — bo chociaż w powstaniu udziału brać nie mógł, miał bowiem wtedy dopiero 14 lat, jednak całe dni spędzał na — laniu kul. Kiedyśmy skręcali w ulicę, widzieliśmy już sędziwych ludzi, oczekujących nas u wejścia domu. Prezes „Towarzystwa uczestników powstania z r. 1863“, były członek Rządu narodowego i sekretarz stanu, znany ze swej dzielności Józef Kajetan Janowski, przyjmował mnie u drzwi, wprowadził do lokalu, i miał do mnie mowę, po której nastąpiły liczne inne przemówienia. Wszyscy ci mężowie byli niegdyś ochotnikami, szeregowcami i oficerami w strasznej bohaterskiej walce przeciw przemocy rosyjskiej. Jeden z nich, czerstwy jeszcze starzec, chociaż dobrze więcej, niż 80-letni był oficerem jeszcze w powstaniu r. 1830. Raz na tydzień, co niedzielę przed południem, gromadzą się ci ludzie w tym swoim klubie na prawdziwie spartańską biesiadę — obiad na stopie wojennej. Nie mogę opisać wrażenia, jakie mnie ogarnęło, gdy wszyscy ci starcy otoczyli mnie kołem i z zapałem zaśpiewali: „Jeszcze Polska nie zginęła“. Musiałem odpowiadać na liczne, do mnie zwrócone mowy — ale w końcu łzy mi w oczach stanęły i nie mogłem mówić z wzruszenia, ja — który zresztą nigdy nie płaczę.

*) Dr. E. Porębowicz prosi nas o zanotowanie, że nie on jest tłómaczem drugiej części „Lwowa“ Brandesa, od ustępu VII począwszy. Zastrzeżenie to jest spowodowane osobistemi wycieczkami Brandesa przeciw jednemu z kolegów uniwersyteckich dra Porębowicza, z któremi to wycieczkami on nie chce się solidaryzować. (*Przyp. Red.*)

Wśród śpiewów i okrzyków pożegnałem Towarzystwo. Kiedyśmy z Czapelskim odjechali, jeszcze z końca ulicy widzieliśmy, jak weterani nas żegnali.

W hotelu zastaliśmy naszych przyjaciół przy śniadaniu. Obliczono, że przed śniadaniem powiedziałem 11 francuskich mów i trzy niemieckie. B. zaraz po śniadaniu odjechał do Warszawy. Towarzyszyło mu nie małe grono w powozach przez całą długą drogę, aż do stacyi kolejowej, gdzie mieli też sposobność pożegnania namiestnika, który w urzędowych sprawach musiał odjeżdżać do Krakowa — i z całą niedygnitarską uprzejmością wysiadł z wagonu, aby towarzystwo powitać.

Pierwsze, co po powrocie do hotelu musiałem załatwić — było napisanie kilku słów pożegnalnych na blisko stu kartach wizytowych i rozesłanie ich potem po mieście. Uskuteczniwszy to, oczekiwałem człowieka, na którego jeszcze w Kopenhadze zwrócono moją uwagę, jako na rzekomo wielkiego wynalazcę zupełnie nowej, nieznanej siły — inżyniera R y c h n o w s k i e g o.

Opisy, jakie mi dano ustnie i na piśmie, nie mogły mi dać jasnego wyobrażenia, ani o samym wynalazku, ani o osobie wynalazcy.

Zdawało mi się jednak, że nie dobrze uczynił Rychnowski, gdy okazał tylko działalność swojej maszyny, ale nie chciał okazać ani jej składu, ani też, w jaki sposób działa ta siła, której on używa. Jeden z jego wielbicieli zapewniał mnie, że zużytkowanie głównego wynalazku, rozbija się o to, iż Rychnowski za tajemnicę swoją żąda bardzo wielkiej sumy; tak długo biedował on i walczył i tyle grosza wydał na tę swoją maszynę — że chociaż jest idealistą bez żadnych wymagań dla siebie osobiście, jednak wydatki swe chce mieć sowicie i więcej niż sowicie wynagrodzonymi. Wobec braku znajomości chemii i elektrotechniki byłem z góry przekonany, że nie będę mógł wyrobić sobie rzetelnego sądu.

Przez dziedziniec zaprowadzono mnie do małego wejścia do bocznego budynku, gdzie się znajduje laboratoryum. Było tam tak ciemno, że zaledwie z trudnością można było znaleźć drogę. Otworzyły się drzwi i stanęliśmy przed tym osobliwym magiem. Człowiek lat około pięćdziesięciu, z brodą już zaprószoną siwemi włosami, silnie zbudowany, fizyonomia poszukiwacza, — coś trochę z zamiłowania w tajemniczości. Na głowie mała czapeczka. Przyjął nas z wielką grzecznością i wprowadził do swej pracowni. Zdawało się, że wchodzimy do naukowej pracowni Fausta. Przypomniała się mimowoli średniowieczna alchemia. Siła, jaką Rychnowski odkrył, ma być według niego siłą poruszającą, potężniejszą od wszystkich, jakie dotąd znano, a ponadto ma być wprost siłą żywotną. On sam, gdy się podda działaniu swej maszyny, odmładza się, siły jego wzrastają tak, że może wtedy wytrzymać takie fizyczne i umysłowe wysiłki, jak nikt inny.

(Dokończenie nastąpi).

dzie bardzo nie wesoły. Sprobójmy wtargnąć do je
brań domowych, a nie wyjdziemy i stamtąd zbyt
nieceni. Zajrzyjmy z nią do teatru na sławną gal
zwaną w żargonie lwowskim „bantami". Gdziein
bywa to kuźnia doskonałych dowcipów, któremi d
kratyczna „górna sfera" obsypuje aktorów i publicz
tę z lóż i parteru,

We Lwowie — inaczej.

„Banty" teatralne nie psują bynajmniej re
Są stylowe w swojej ciężkości i zupełnem pozbaw
humoru. Podczas gdy galerya warszawska słyn
swojej ciętości, tutaj z trudem dałby się ułożyć skr
bukiecik dowcipów, zrobionych od ręki pod red
bezimiennej masy. Do najbardziej „udałych" pom
należy tu rytmiczne klaskanie, posyłanie całusó
scenę i — wywoływanie po nazwisku aktorek, s
cych w loży.

Trzeba przyznać, że to nie bardzo wybredn

Tak samo zachowuje się tłum lwowski na „fo
tam, gdzie jest najbardziej u siebie. Przypomnijr
bie choćby tylko prześliczną nowelę Konopnickiej „
„Szkapa", która swój cały pyszny nastrój weso
wdzięcza wzorkom, zebranym z ulic warszaw
Lwów jest pod tym względem dla nowelistów zup
nieużytkiem. Jego jałowa gleba nie wydaje wcal
kwiatów, które mimo swego pierwotnego stanu
dają taki urok, a często tyle — kolców. Najb
ulubionym tematem dowcipów jest policyant, n
rego określenie istnieje kilka złośliwych epitetów
i w tym ciasnym zakresie nie wykracza się
mierność.

Troszeczkę lepiej jest u inteligencyi, jakk
typowe dowcipy lwowskie, robione w kawiarni
solej kompanii przy kieliszku, bywają tak nie
dzie, że najmniej wybredny smak znieść to
potrafi. Rzadko się zdarza dowcip brukowy
ukuty na tle aktualnego wypadku i obiegający
do ust. Kto był zresztą raz na lwowskim balu
wym i przyjrzał mu się w fazie największego
wienia, kiedy podniecone zmysły szukają mi
ujścia, a fantazya pragnie wyładować się na ze
kiedy pękają wszelkie względy na konwenans,
wa dostarcza wyjątkowej swobody, ten musiał
rowany opuścić to zebranie, nie umiejące nawe
interesująco.

Garstka humorystów zawodowych stanowi
palladium lwowskiego dowcipu. Tu rodzą się
rzeczy naprawdę wesołe. Lecz i ten „zawodo
mor bywa zbyt często taki ciężki, jakby prz
ciele jego sami nie mieli nigdy uśmiechu na ustach.
Dlatego humorystyczne pisma lwowskie żyją głównie
z pożyczek, zaciąganych bezzwrotnie nad modrym Dunajem. Humor z barwą lokalną nie istnieje prawie, a o ile się go spotyka, bywa ciężki, niezgrabny, okropnie łyczakowski. Przed laty kwitnął dowcip polityczny, należy jednak oddawna do przeszłości. Ci, którzy go uprawiali, świetni satyrycy, illustrujący chwilę, wyśmiewający zręcznie i z powodzeniem wszystko, co się dało wyśmiać, należą do dezerterów z tego padołu. U niektórych była to jedyna rzecz, zrobiona seryo.

Charakterystycznym ze względu na ogólny nastrój Lwowa jest brak dowcipu na scenie. Skalski był ostatnim, który umiał wyzyskać przypadkową sytuacyę i na poczekaniu powiedzieć coś wesołego. Następcy jego próbują czasem mozolnie popisać się humorem, robionym od ręki, lecz robią to tak, jakby chcieli przekonać audytoryum o prawdzie starego przysłowia, że złotem jest — milczenie.

Dla humoru jest więc Lwów rynkiem importowym pierwszej klasy. Na miejscu wyrabia się ten towar tylko w najlichszej sorcie. *c.*

Kobiety za III. rzeczypospolitej.

Gambetta mawiał:

ı, a mianowicie: Stehlik, Reiner i Józef Rauch.

Odznaczenie dyr. Wierzbickiego. Obie-
ym ostatnimi czasy pogłoskom o bliskiem ustą-
ı dyr. Wierzbickiego zadaje kłam wysokie odzna-
ɛ, które mu przyznano. Dowiadujemy się bowiem,
ieżo zasługi pana radcy Wierzbickiego na polu
owem uczczono udzieleniem mu orderu Le-
a.

Dyrektor Wierzbicki ma zresztą za sobą tak po-
y szereg obywatelskich zasług na polu ekonomi-
o rozwoju kraju, że nie tylko w interesie służbo-
ale i w dobrze zrozumianym interesie kraju na-
leży, aby to wybitne i wpływowe stanowisko
najdłużej jeszcze spoczywało w tak doświadczo-
i wypróbowanych rękach.

Listy ekspresowe w Galicyi odznaczają się
lwim pospiechem. Kilkakrotnie notowaliśmy, jak
m anemiczny ich temperament boleśnie odbija na
e dzienników, gdzie pośpiech jest głównym wa-
em pomyślnej pracy. Obecnie jeden z obywateli
skich, dr. G., skarży się nam, że chcąc zawiado-
o czemś kształcącą się w gimnazyum krakow-
ı córkę jeszcze przed jej wyjazdem do domu,
d wieczorem o godz. 7 list ekspresowy w na-
że doręczony zostanie w Krakowie nazajutrz
godz. 7 rano, gdyż, jak wiadomo, listy takie
ɜ przepisów obowiązujących powinny być odsyła-
raz z kolei do mieszkania. Tymczasem doręczono
ym razem dopiero o godz. 10 ze zwykłymi
ni, gdy już adresatki nie było. Za cóż się więc
a 20 ct.?

Wierzymy na słowo. Z ulicy Ścieżkowej
odzi nas ponowne westchnienie żałosne z powodu
ięgo tam stanu rzeczy. Powietrze zupełnie nie
oddychania, dzięki niezasklepionej dotąd Pełtwi.
onują nam, abyśmy przekonali się naocznie o roz-

Czwartek, dnia 29. czerwca 1899. L W O W

wo Polskie

OGŁOSZENIA:
Za 1 wiersz petitowy albo jego miejsce 10 ct. nadesłane wiersz garmondowy 40 ct., małe ogłoszenia za wyraz 3 ct., najmniej ct. 30.

Numer pojedyńczy:
we Lwowie: Na prowincyi
... 3 ct. 3 ct.
... 3 " 4 "
... 4 " 5 "

Rękopisów redakcya nie zwraca

Adres „Słowa Polskiego"
Lwów, ulica Chorążczyzny l. 17
TELEFON 541.

wyciąga rękę po koronę nad *„le plus beau pays du monde"*, zostały tłumy tych, co u stóp tronu oczekują przyszłości, jaką im odbiera samorząd obywatelski, powszechne głosowanie, ustrój demokratyczny, republikańska forma i życie. Mimo pogodzenia się Rzymu z republiką i demokracyą — bo Rzym bez środków katolickiego najbogatszego narodu miałby życie ciężkie — przepaść między klerykalizmem a nową Francyą nie wypełniona.

Ale Francya pod liliami czy Cezarami, pod rządem uszczęśliwicieli ludzkości w imię „powrotu do

szczególniej policzyć należy za zasługę dr. Małachowskiemu to jego zachowanie się w roku zeszłym w czasie konfliktu z namiestnikiem, z powodu uchwały Rady miejskiej przeciw stanowi oblężenia w naszym kraju. Dr. Małachowski dowiódł, że ma charakter męża politycznego, że się nie ugnie przed byle jaką wolą narzuconą z pod kawek. Temu hartowi zawdzięcza dr. Małachowski swój ponowny wybór, w okolicznościach tak zaszczytnych.

W przemówieniu swem umiał wczoraj burmistrz miasta zachować powagę urzędu. Nie wypowiedział żadnej mowy programowej, był chłodny aż do głębi serca. Nie mówił o zasługach swych imienników, nie rozpływał się w słodkich frazesach, nie przyrzekał niczego. Małachowski ma teraz czas. Ma 6 lat przed sobą. Może i powinien dla tego miasta zrobić wiele. Chcemy wierzyć, że będzie burmistrzem niezależnym, nieugiętym tak wobec wpływów z góry, jak i wobec wpływów z magistratu idących, że będzie gospodarzem miasta godnym, dbałym o rozwój tego miasta i o dobro obywateli tego miasta. Rozumiemy pod tem nie obywateli miejskich, kamieniczników, realnościowych, *et tutti quanti*, lecz obywateli w najszerszem słowa znaczeniu, cały Lwów myślący i pracujący, cały świat pracy głową czy ręką, którym na rozwoju publicznych instytucyj miejskich najbardziej zależy — bo są do tego miasta przykuci, bo nie mają środków opuszczenia go ani zimą ni latem; bo zdrowie i życie ich i ich rodzin od urządzeń publicznych, hygienicznych zależy. Miejmy nadzieję, że za lat 6 Małachowski odda zarząd miasta w innym stanie, niż go dziś obejmuje: miasto zaassanizowane, wodociągi wykończone, domy robotnicze pobudowane, kąpiele publiczne dla robotników w każdej dzielnicy urządzone; słowem miasto nowożytne *modern* urządzone.

Życzymy szczęścia dr. Małachowskiemu.

LWÓW

przez Jerzego Brandesa.

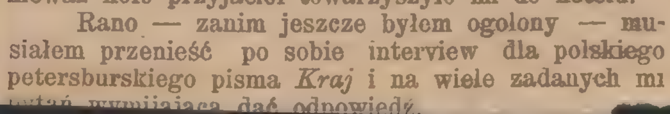
(Ciąg dalszy).

IX.

Ażeby dowieść, jak utrudzające było moje życie we Lwowie, opowiem tylko, jak mi upłynął ostatni dzień mego pobytu.

Dniem wprzódy miałem w sali ratuszowej na dochód pomnika Mickiewicza odczyt, który mi sprawił przyjemność. Poznałem bowiem przy tej sposobności ks. Czartoryskiego, który z powodu mego pobytu przybył do Lwowa — a jeszcze nigdy z żadnym Czartoryskim nie mówiłem — a powtóre, mogłem miastu złożyć znaczniejszą sumę, wszystkie bowiem miejsca na odczyt po wysokich cenach były rozsprzedane.

Spędziwszy wieczór w wielkiem towarzystwie u hr. Badeniego, późno położyłem się spać, ponieważ koło przyjaciół towarzyszyło mi do hotelu.

Rano — zanim jeszcze byłem ogolony — musiałem przenieść po sobie interview dla polskiego petersburskiego pisma *Kraj* i na wiele zadanych mi pytań wypijająca dać odpowiedź.

verte!

jawił się młody literat, który miał mnie zaprowadzić na spotkanie z nie mniej jak trzema stowarzyszeniami młodzieży męskiej i żeńskiej, którym raz już się obiecałem, ale niestety dotrzymać przyrzeczenia nie mogłem, z powodu, iż zapomniałem o innem, poprzednio otrzymanem zaproszniu. Tym razem przybyłem dość późno — ale czekano mnie cierpliwie. W sali wszystkie panie miały krzesła — a młodzi panowie stali w zbitym tłumie naokoło. Nie było już miejsca, gdzieby się przecisnąć można, a tutaj, jak wszędzie we Lwowie — nie wyjmując ratusza — dotkliwie odczuwa się brak wentylacyi.

Było to jedno z najciekawszych zebrań, w jakich w Polsce uczestniczyłem. Tylko w Warszawie kilkakrotnie widziałem tyle młodzieży zgromadzonej. Była to inteligentna i postępowa młodzież, mężczyźni prawie wszyscy socyaliści, albo radykali, lub anarchiści, niejeden z nich mający za sobą polityczną karę więzienia, odbytą w Królestwie Polskiem — młodzież żeńska, umysłowo pracująca, wykształcona i wolnomyślna.

Zaproszono mnie częścią na podstawie długo żywionej życzliwości, częścią, aby mi objaśnić, że konserwatywnemi zdaniami w mojej książce o Polsce, rzekomo wyrządziłem krzywdę postępowej młodzieży. Niemniej jak ośmiu mowców zabierało głos, reprezentantów najrozmaitszych grup, a wszyscy mówili dobrze, jasno, pouczająco, z entuzyazmem młodości, natchnionym wiarą w ideę, z przekonaniem, nie dopuszczającem wątpliwości. Najbardziej z mowców zaimponowała mi i niespodziankę mi zrobiła jedna z dam, niewypowiedzianie piękna żydówka, pani Ema **L i l i e n o w a**, której zupełnie niepatetycznego i czysto logicznego wywodu słuchałem z zajęciem i podziwem, chociaż rzecz szła przeciwko mnie. Doznawałem cichego zadowolenia, gdy mnie zburczano, jako konserwatystę. Nie tyle dla tego, że sytuacya ta była dla mnie nowa, ale że dobrzy ludzie, którzy mnie lepiej znają, będą ze mną razem mieć z tego wiele zadowolenia. Jeżeli jest jaka rzecz, co do której mam czyste sumienie — to ta. Z powodu bardzo dobrej opinii o istniejących stosunkach, niech mnie nikt nie gani.

Naturalnie — sądziłem i sądzę, że w tem, co w mojej książce napisałem, miałem racyę. Jeżeli ze względu na ziemie polskie pod Rosyą, nazwałem to niepraktycznem, żeby tam być socyalistą; nie chciałem przez to powiedzieć, że jest niedorzecznością, być socyalistą w Polsce pod Austryą. Jeżeli w roku 1885 nie uznałem, że z żydami w Polsce pod rządem rosyjskim źle się obchodzą, to przez to bynajmniej nie zaprzeczyłem temu, że w dziesięć lat później stosunki żydowstwa w Galicyi będą nie w porządku.

Jeżeli przemawiałem za sprawą Kościoła katolickiego w Królestwie Polskiem, o czem dotąd jestem przekonany, że opór przeciw rusyfikacyi znajduje w tem swoją najlepszą siłę — to nie chciałem przez to uznać kościoła katolickiego jako **j e d y n i e** uprawnionego ani tu, ani gdziekolwiek. Podniesiono tu (może słusznie) przeciwko mnie, po części niesprawiedliwość, jaką tutaj katolicy wyrządzają Rusinom (? *Red.*) i żydom, a po części, jak trudne i pozbawione prawa jest położenie wolnomyślnych młodych studentów w Krakowie, — innemi słowy podniesiono, że Polacy tam, gdzie mają władzę, wcale nie popierają tej wolności, o którą staczali walki i byli w nich pokonani. Dowiedziałem się ze smutkiem o faktach, kórych nie byłbym uznał możliwemi. Przytoczę te fakty. Według ustaw, żydom tak samo jak wszystkim innym obywatelom, wolno nabywać ziemię. Ale gdy w zeszłym roku po raz pierwszy bogata żydowska rodzina zakupiła polski majątek ziemski, ludność obwodu ogarnęło gwałtowne wzburzenie. A nie tylko ludność okoliczną.

Profesor Tarnowski w Krakowie, znany konserwatywno-klerykalny historyk literatury, sformułował to rozgoryczenie elegancko w następujących wyrazach: Polacy nie są antysemitami, nie mają nienawiści do żydów; ale są oni antysemitami w tem znaczeniu, że żadną miarą nie chcą świętej polskiej ziemi widzieć w rękach żydowskich.

Nabywcom ziemi grozi się śmiercią i zmusza się ich, wycofywać się z kupna (? *Red.*). Że to się nie zgadza z ideałem wolności — to pewna. I dlatego nie można się dziwić, że Syonizm ma licznych zwolenników wśród żydowskiej ludności w Galicyi. Prześladowania, na jakie często bywa narażony student, znany jako wolnomyślny są niemniej ubolewania godne, jak nietolerancya przeciw żydom. Ale kto wie, jacy są ludzie wogóle, nie mógł myśleć, żeby Polacy stanowili wyjątek.

Głównym punktem rozprawy, jaka się rozwinęła, było, żeby słuchaczom moim wytłómaczyć prostą taktykę mojej rady, żeby w Królestwie Polskiem postępowali konserwatywnie. Trwało długo, zanim mnie zrozumiano.

Nieszczęściem dla Polaków Macchiavelli nie był — Polakiem i między ludźmi kierującymi w Polsce nie miał nigdy uczniów i naśladowców. (C. d. n.)

LWÓW

przez Jerzego Brandesa.

(Dokończenie).

Rychnowski rozpoczął od tego, że pokazał m fotografie na płytach, które były wystawione na działanie owej siły i zwrócił mi uwagę na figury, jakie się na nich potworzyły. Gdy linie te czasem tworzyły coś, przypominającego ludzkie kształty lub ludzkie oblicze, tryumfował z czysto średniowieczną przesądną wiarą, jak nad dowodem, że siła ta jest identyczna z samą siłą życiową.

Obserwowałem go. Był uczciwy — ale nie był mężem prawdziwie umiejętnym. Zaprowadzono mnie do maszyn, ustawionych w pierwszym pokoju. Gdybym nawet był znawcą, nie mógłbym sobie zrobić wyobrażenia o tych maszynach — wynalazca bowiem nakrył maszynę płótnem, ażeby skład jej ukryć. Obracał szybko korbą i okazał mi, że z małego otworu maszyny wychodzi jakiś rodzaj powietrza, o którem jednak mówił, że nie jest powietrzem, a którego powiew unosił małe kawałki bawełny, umieszczone w pobliżu otworu maszyny. O wiele dziwniej wyglądało, gdy Rychnowski kawałek sznurka rozwinął na pięć cieńszych sznurków i gdy te sznurki, zbliżone do samego otworu, podnosiły się i rozszczepiały jak pięć palców u ręki — a gdy potem było zbliżyć do nich palec albo twarz, to ów rozszczepiony sznurek wszystkimi swymi pięcioma palcami chwytał za przedmiot, który doń zbliżono. Robiło to takie wrażenie, jak gdyby w tem przędziwie było organiczne życie. Słyszałem, że elektryczność działa tak samo. Ale Rychnowski namiętnie utrzymywał, że ta nowa siła jest całkowicie i ze wszystkiem od elektryczności różna, że z elektrycznością nie ma nic wspólnego. Zaprowadził nas potem do innego lokalu, do wielkich maszyn, które wprowadzone w ruch, uwidaczniają obrót różnych ciał niebieskich i ich księżyców około słońca i wzajemnie około siebie, to jednak wydawało mi się bardziej podobnem do zabawki w wielkim stylu, niż do jakiegoś na seryo przeprowadzonego studyum.

Wreszcie mieliśmy ujrzeć, jak ta siła tajemnicza działa przez szybę z grubego szkła na przedmioty, znajdujące się pod wielkiem kloszem. Rychnowski zapewniał, że mu się ten eksperyment setki razy udawał, — w mojej obecności jednak jakoś udawać się nie chciał. Jeżeli w ten sposób nic z tego nie zobaczyłem — tem więcej za to usłyszałem z zdumiewającem działaniu tej siły, skoro tylko maszyny będą na wielką skalę wykonane. Rychnowski mówił, że zwrócił się do rządu angielskiego — a może rząd angielski wdał się z nim w rokowania. Te jednak nie doprowadziły do rezultatu. Ale zdaniem jego mocarstwo, które pierwsze zużytkuje tę siłę, mieć będzie okręty, przewyższające wszystkie inne w szybkości, i w ten sposób w razie wojny morskiej będzie panem morza.

Otóż z tego wszystkiego wyrobiłem sobie przekonanie, że wynalazek ten ściśle tyle jest wart, jak te liczne inne wynalazki, które zdawna okazywane bywają każdemu pisarzowi o znanem nazwisku, ażeby im wyrobił rozgłos, jaki im się należy a którego im się odmawia — i pożegnałem się z wynalazcą pod tem wrażeniem, że poznałem jednego wynalazczego dziwaka więcej. (Ten sąd Brandesa jest w każdym razie przedwczesny. Ludzie prawdziwie naukowi wyrażali się o wynalazku, czy odkryciu Rychnowskiego z wielką rezerwą i nie wydawali sądu tak lekceważącego, a w każdym razie uznali, iż rzecz ta wymaga gruntownego zbadania. *(Przypisek Red.)*.

Miałem zrobić jeszcze jedną wizytę, której już, ani na chwilę nie mogłem odroczyć. Pierwszego dnia mego pobytu powiedziałem sędziwemu poecie **Brzozowskiemu**, że nie opuszczę Lwowa bez odwiedzenia go. Ale przez te dni każda godzina czasu, tak była zajęta, że dosłownie nie miałem wolnych tych minut, jakich odwiedziny te wymagały. Pojechałem tedy bardzo szybko od Rychnowskiego do dość odległego mieszkania poety.

Warte było trudu poznanie czcigodnego starca. Spędził on połowę swego życia jako konsul na wschodzie i wżył się w tamtejsze zwyczaje i obyczaje, jak niewielu Europejczyków. Ale mimo to pozostał nie mniej dobrym polskim patryotą i jako poeta, jest bardzo wysoko ceniony przez swoich rodaków.

Nie mogłem niestety dłużej niż pół godziny przebywać w jego towarzystwie. Było już późno — rzeczy nie miałem spakowanych, a o godzinie jedenastej pociąg odchodził.

Tak więc trzeba było znowu galopem do hotelu powracać i rzeczy spakować. Prezydent miasta przyjechał po mnie — i znowu silnym kłusem, po raz drugi w tym dniu, pojechałem na dworzec, gdzie pomimo późnej pory wieczornej nie małe grono się zebrało. Trzymałem już nogę na stopniu od wagonu, gdy otrzymałem jeszcze ostatni uścisk dłoni od starego Syberyjczyka, który mnie był powitał w sali gimnastycznej Sokoła.

I tak stał się wieczór i stała się noc ostatniego dnia mego pobytu we Lwowie. (Koniec.)

Nr. 155.

Wychodzi 2 razy dziennie
z wyjątkiem niedziel
rano o godz. 7½ i popoł. o godz. 3.
PRENUMERATA WYNOSI
We Lwowie:
miesięcz. 1 zł. z 2 krotnem dost. do domu zł. 1·30
na prowincyi:
rocznie 18 zł. 20 ct. z 2 krotną wysyłką 18 zł.
kwartalnie 8 zł. 80 ct. „ „ 4 „
miesięcznie 1 „ 10 „ „ „ 1·35 „
W Niemczech: miesięcznie 1 zł. 50 ct.
W innych krajach: „ 2 „ —
Bezimiennych doniesień Redakcya nie uwzględnia

Sło

Wakacye polityczne Austryi.

Kolej na Ischle, Karlsbady, villegiatury. Pensum polityczne skończone, jeszcze trocha paragrafu czternastego a będzie ugoda węgierska, dwie czy trzy ustawy podatkowe, budżet do końca roku, upoważnienie do zaciągania pożyczek, słowem wszystko, co się na sinym papierze da zmieścić. Rząd zakasował wszystkich poprzedników z najlepszych czasów, przeszedł wszelkie oczekiwania: rządzi nietylko **bez obstrukcyi**, ale nawet: **bez konstytucyi.**

A jednak ferye nie będą wesołe. Przyjdzie potem zdać jesienną „poprawkę“, egzamin generalny, który nie minie rządu, ani prawicy, ani opozycyi. Zadowoleni tylko Czesi. Pokazało się, że można się obejść bez parlamentu, połamało się tyle w Austryi, a czeskie nabytki zostały nietknięte, to byle przeżyć jeszcze jak najdłużej bez konstytucyi, a publika powoli przyzwyczai się do błogich rządów biurokracyi, którą dziś kierują tacy, jak żeby bączek na ich czapce miał lewka o dwu ogonach. Inwestycye, budżet pokazują, że o sobie myślą dobrze. Apetyt rośnie zresztą widocznie: można się obejść bez konstytucyi, to można zrobić jeszcze kroczek.

Z jakiem zadowoleniem donoszą czeskie pisma, że Niemcy zapowiadają obstrukcyę w parlamencie, gdy się zbiorą dla wyboru delegacyj! *Politik* ma już wiadomość, że wtedy „Korona postanowi, co trzeba dla dalszego ukształtowania konstytucyi“.

...wzywamy, by na zaproszenie katolickiej partyi przyszła, celem omówienia sprawy i wdrożenia porozumienia“.

Oczywiście, że organa czeskie uczynią wszystko, by i te usiłowania niweczyć. Więc już dziś woła *Politik:* „A dla nas jest niemiecki program, jak dawniej, tak i dzisiaj nie do przyjęcia“.

Za to notują z niewysłowioną radością każdy głos prasy polskiej, który w wysokim rozumie politycznym odrzuca wszelką myśl, żeby Polacy mieli w czemkolwiek przyczynić się do przywrócenia normalnych stosunków, konstytucyi, parlamentu, zgody w państwie. Tej „niegodnej roli Polaków“ nie dopuści obłęd słowiański — świetne stosunki ekonomiczne, społeczne, rozwój kraju na wszystkich polach, opieka rządu, pełna zrozumienia potrzeb kraju, słowem, błogi stan kraju pozwala na to, żeby poświęcić jeszcze rok lub parę interesom naszej czeskiej braci.

Więc zamiast „pacyfikacyi“ Austryi, jedźmy na wiece słowiańskie.

Zjazd dziennikarzy słowiańskich.

Radaktor *Słowa Polskiego*, Tadeusz Romanowicz, wystosował do p. Michała Chylińskiego, jako przewodniczącego komitetu zjazdu dziennikarzy słowiańskich następujące pismo:

Wielmożny Panie!

Kiedy po ostatniem walnem zgromadzeniu Towarzystwa dziednikarzy polskich, we Lwowie, wezwano obecnych na poufną naradę w sprawie „zjazdu słowiańskich dziennikarzy“ w Krakowie — na naradzie tej zażądałeś Wny Pan, ażeby Redakcye lwowskie wysłały delegatów do Krakowa na przygotowawczą konferencyę w tej sprawie. Liczne głosy, oświadczające się przeciw temu zjazdowi, do których i ja się przyłączyłem, uspokojono tem, że na konferencyi w Krakowie będzie jeszcze wzięta pod obrady kwestya, **c z y** w ogóle zjazd urządzać. Tylko na tej podstawie Redakcya *Słowa Polskiego*, zjazdowi temu przeciwna, wydelegowała mnie na krakowską konferencyę. Żałuję bardzo, że z powodu opóźnionego doręczenia zaproszenia — (odebrałem 12-go w południe wezwanie, żeby nazajutrz 13-go stawić się w Krakowie) — i z powodu równoczesnego posiedzenia krajowej komisyi dla spraw przemysłowych, nie mogłem przybyć do Krakowa, ażeby bronić zapatrywań Redakcyi, do której należę.

Gdy zaś na konferencyi krakowskiej kwestyę, czy zjazd ma się odbyć, już przesądzono, komitet zjazdu i komitet gospodarczy wybrano, referaty rozdano — przeto dla uniknięcia możliwych nieporozumień mam zaszczyt Wgo Pana jako przewodniczącego komitetu zawiadomić, iż w komitecie czynnym być nie mogę i wyboru do niego nie przyjmuję — co zresztą jest tylko konsekwencyą zapatrywań moich,

Skikkelser og Tanker.

Ved Fuldendelsen af *Samlede Skrifter.*

Mausoleet er færdigt,
hver Sten hidbragt,
hugget til og ihærdigt
paa sit Sted lagt.
Det er højt, det er bredt, Monumentet; for Døren to Sfinkser har Vagt.

Fordeler dets Masser
sig simpelt og klart,
saa det stemmer og passer —
ej Flid blev spart,
Alt blev vejet og prøvet og bedret, at virke ret efter sin Art.

Undfarget ved Nat og
udkastet ved Dag,
i Skynding forladt og
fint udført i Mag,
under Stilhed har Arbejdet vokset sig rankt som Samvittigheds-Sag.

Og med Kærlighed randet
blev hvert Ornament.
Hvad i Marmor blev dannet,
hvad Ler blev brændt,
af hele min Sjæl blev det formet, med Ømhed lagt an og fuldendt.

Ej jeg tror dog, at Værket,
mit Livsværk, vil staa.
Vel jeg véd, det er mærket,
vil tæres, forgaa.
At skabe udødeligt Værk var jeg ikke af dem, der formaa.

Ry som Havet kan buldre
og smelter som Is,
og Værket vil smuldre,
til Undergang vi's,
mens af Sten, der blir slæbt fra dets Tomt, Hytter klines i hundredevis.

Dog søg mig ej kløgtigt
i hvad jeg gav Form.
Mit Bedste var flygtigt
som Ild og som Storm.
Fra mit Værksted elektriske Gnister tog Flugt uden Regel og Norm.

Som en lysende Stribes
Strejfskær i et Rum.
der saa lidet kan gribes
som Havfladens Skum,
saa blussed mit Væsen. Et lynende Lysblink det var i en Sum.

Og det hørtes som Brusen,
et vækkende Raab,
der fandt Genklang hos Tusend
og fostrede Haab.
Det var Røsten, som kaldte i Ørknen og døbte med Frihedens Daab.

Denne Røst har befriet,
den lød, hvor det gjaldt,
har Elskende viet,
har Sangere kaldt.
Lyder Kampgny og Sangkunst i Nord, der er lidt af dens Klang i det Alt.

Ej ved Grav, jeg har bygget,
ved Frø, jeg har saat,
er min Fremtid betrygget,
mit Livsmaal naat.
Det vil spire og gro mangefold, til mit Øjemed helt blir forstaat.

Naar Arbejdets Sønner
ej mer lider Nød,
naar Flid sig lønner
og Kvinden har Brød,
o da var af min Sved der en Draabe i den, som for Sejrene flød.

Naar Statskirkemuren
nedramler en Dag
for Jericholuren
med Jordskælvsbrag,
o da var blandt de stærke Basuner en Lur, som var min, om end svag.

Lyder engang i Øster
et: Hil, Frihed, hil!
Varsler russiske Røster
en Daad stærk og vild,
flammer Alt — o saa fænged der Ved i det Baal ved en Gnist af min Ild.

Staar engang Polen kranset
med Rejsning god,
helt, frit, og forskanset
ved Fasthed og Mod,
da var i det Blod, der har Bygningen kittet, et Stænk af mit Blod.

Tro da ej, at jeg skræmmes
fordi vel jeg véd,
hvad jeg virked vil glemmes,
hvad jeg led, hvad jeg hed.
Liv i Fremtidens ypperste Liv er en Art af Udødelighed.

Georg Brandes.

[illegible]oschen, Grev Calvi de Bergolo. Af danske Gæster: Justitiarius i Højesteret Kock, Generalløjtnant Hedemann, Viceadmiral Uldall, Rigsdagens Formænd Trier og Matzen, Admiral Zachariae, Hofmarskal Oxholm, Gehejmekonferensraad Castenskiold, Gehejmeetatsraad Rosenstand, Biskop Rørdam, Rector. magn. Prof. Thomsen, Overpræsident Oldenburg, Kammerherre Løvenfeldt, Gardens Chef Oberst Lemvigh, Kommandør Bardenfleth, Kammerherre C. Rothe, Staldmester Grev Frijs, Kjøbenhavns Kommandant Oberst Lütken, [illegible] Eug. Petersen, Livlæge Prof. Petersen, Kommandør Scheller, Livkirurg Prof. Schou, 2den Livkirurg le Maire, Havnekaptejn Drechsel, Kaptejn Kmjk. Skibsted, Kmjk. Baron Wedell-Wedellsborg, Kmjk. Premierløjtnant Hegermann-Lindencrone, Kaptejnerne Evers, Maegaard, Schack og Jøhnke, Ritmester Boeck, Premierløjtnanterne Späth og Jørgensen og de vagthavende Gardeofficerer.

Selskabet gik til Bords, medens Musiken intonerede Rosenborg Kronprinsessen, Kongen Prinsesse Marie, Kronprinsen Prinsesse Thyra, Prins Valdemar Overhofmesterinde Bille-Brahe, Prins Hans Mme Jusserand, Prins Harald Frk. Oxholm og Udenrigsminister Delcassé Frk. Bluhme.

Talerne.

Under Taffelet rejste Kongen sig og udbragte paa Fransk Præsidentens Skaal. Kongens Tale lyder i Oversættelse:

Hr. Præsident! Idet jeg er overordentlig glad ved, at De har villet beære mig og mit Land med Deres [illegible], [illegible] det mig paa [illegible] at bringe Dem min varmeste Tak derfor, og idet jeg dybt beklager, at Deres Ophold iblandt os bliver af saa ringe Varighed, drikker jeg paa Hr. Præsidentens Sundhed og paa Held og Lykke for hans skønne Fædreland, for hvilket han overalt er den første og værdigste Repræsentant.

Musiken spillede Marseillaisen, hvorefter Præsidenten rejste sig og svarede:

Intet har kunnet være mig behageligere end paa Hjemvejen fra et Land, som med saa god Grund er os kært, at hilse paa den højt agtede Hersker over en Nation, for hvilken Frankrig kun nærer Agtelse og Sympati. I dyb Taknemmelighed for den Modtagelse, jeg har faaet, hæver jeg mit Glas til Ære for Hans Majestæt Kongen og hele den kongelige Familie, og jeg drikker paa Held og Lykke for det brave, danske Folk.

Da Frokosten var tilende, blev Kaffen serveret i Skilderigemakket, hvor Loubet, medens Kongen et Øjeblik trak sig tilbage, fik Lejlighed til at underholde sig med en Del af de danske Gæster. Da Kongen kom tilbage, foreslog han Præsidenten at gøre en Køretur gennem Byen, og Mr. Loubet modtog med saa megen større Glæde Tilbudet, som han gentagne Gange havde beklaget, at han skulde rejse bort igen uden at have faaet noget Indtryk af Kjøbenhavn.

Afskeden.

De talrige Promenerende, der ved Tretiden fyldte Strøget, blev da meget overraskede ved at se Kongen og Præsident Loubet komme kørende i Guldbryllupskaret ledsaget af et stort Vogntog. Kongen forklarede Præsidenten Seværdighederne, af hvilke Raadhuset interesserede ham saa stærkt, at han lænede sig ud af Vognen, der fra Raadhuspladsen kørte langs med Søerne til Langelinje. Paa Toldboden havde imedens Kongefamiliens Medlemmer og de samme Herrer som ved Ankomsten taget Opstilling, men Klokken blev halvfire, før Kongen under stærke Hurraraab fra den forsamlede Mængde kørte ind paa Pladsen med sin Gæst. Præsidenten tog Afsked, fulgt ned ad Landgangstrappen af

---

[illegible]
Savnet af Liggehaller mod andre Kanter. Baade Overlægen og Inspektøren dernede har fundet denne Mangel afgørende, og til Tider har man endog maattet afbryde Patienternes Liggekure.

Magistraten og senere et Borgerrepræsentationsudvalg har da foreslaaet, at der bygges to nye Liggehaller, vendende mod Nord og Øst og af ca. 430 Kvadratalens Størrelse. De skal opføres den ene Vest for Mandsbygningen, den anden Nord for Kvindebygningen. Udgiften til dem bliver henved 7,000 Kr., men da der ogsaa maa anskaffes 90 Sæt „Liggetøj", bliver hele Bevillingen paa 11,300 Kr., som Borgerrepræsentationen i sit Møde i Aften sikkert beredvilligt vil give.

*

Typografernes Delegeretmøde sluttedes i Gaar. Man vedtog en Række Lovændringer, af hvilke de vigtigste gaa ud paa at centralisere Organisationens Ledelse saaledes, at de forskellige Kasser kommer under én samlet Bestyrelse ligesom i Forvejen den faglige Ledelse er én, og at forhøje Hjælpen til Arbejdsløse saaledes, at den, naar en vis Sum er indbetalt i Medlemskontingent, kan strækkes ud over ialt 60 Uger — dog ikke fortløbende — i Stedet for tidligere kun over 10 Uger.

Typograferne sluttede Dagen med en animeret Middag i Tivoli.

*

Russisk Østasiatisk.

Kaptejner og Styrmænd paa den russisk østasiatiske Linje har som bekendt indtil i Foraaret været danske, men i Følge russisk Lov afløses de nu af russiske Officerer. De herved ledigblevne Kaptejner og Mestre forsættes til de ny Dampere „Prinsesse Marie" og „Prins Valdemar" (Kaptejnerne Berg og Prahl), medens den ny Damper „Anambo", der bygges for det dansk Østasiatiske hos Alfred Christensen paa Hellerup Skibsværft, overtages af Kapt. Cordsen fra „Cathay". Denne sidste Damper henligger for Tiden i Frihavnen, hvor den netop er overgaaet til en russisk Kaptejn. Samtidig faar „Annam" fransk Flag, og dens Fører, Kapt. Bærentzen, gaar til Singapore, hvor han forbliver som [illegible] ved Selskabets østliggaaende [illegible].

*

Fra Port Arthur:

En Læser af *Politiken*, der opholder sig i Port Arthur, skriver til os:

Kender De mon hjemme i Danmark noget, der hedder »Den danske Kinamission«? Den tæller her i Byen foruden Børn nøjagtig 15 Medlemmer skønt den har virket herude i over 6 Aar. Hvad den har udrettet, maa da kaldes en dyb Hemmelighed. Ikke saa mange endste Kineser har den vist omvendt og dog var det vel Meningen, [illegible] de danske Bidragydere skulde have noget for deres Penge.

Jeg har netop overværet en Gudstjeneste i Missionens gode grundmurede Ejendom, »Fredens Hjem«. Vi fik en god lang Præken og en Kop Kaffe. Bagefter erfarede jeg, at Kolonien i Løbet af Vinteren havde præsteret to Gange Tvillinger og en Gang Trillinger, og saa stod det mig pludselig klart, hvad jeg har læst i danske Missionsblade om Missionærernes Strabadser i Østen.

*

Danmark i Udlandet.

Adskillige vil huske Hr. *Charles Berchon*, der deltog i det store Journalistbesøg her i Byen midt i Halvfemserne som en meget livfuld Franskmand, der blev greben af den største Begejstring over vor By. Han fattede en saadan Kærlighed til Landet, at han senere gentagne Gange vendte tilbage og berejste Danmark paa Kryds og Tværs. Overalt gjorde han samvittighedsfulde Notater og optog selv med det lille Tegnetalent, han var i Besiddelse af, nette Smaaskitser.

Efter flere Aars Forløb her er Hr. Berchon nu endelig naaet til at bearbejde sine Rejseindtryk og offentliggør dem i det ansete, franske geografiske Tidsskrift *le Tour du Monde*. Man beundrer, naar man blader i de fire Hæfter, gennem hvilke disse Erindringer

„S

TYGODNIK

PO

JERZEGO BRANDESA.

NAJNOWSZY UTWÓR.*)

Mauzoleum stoi
Wypełniony czas,
Kamiennej ostoi
Z głazem zwarł się głaz,
Monument wspaniały gotów już,
Dwa sfinksy u podwoi,
Rozłożono plany
W harmonijny ład,
By się trud zadany
W zgodne linie kładł,
Bacząc ściśle miary, ważono by gmach
Chyby zbył wszelkiej i wad.
Podjęte przelotem,
Rodem z nocnych śnień,
W jawy świetle złotem
Wykończane w dzień,
Sumieniu zwierzone dzieło znojnych prac
W górę-m wiódł każdem z mych tchnień.
Miłość tchnęła ninie
Życie w martwy cios,
Rozplątała w glinie
Ornamentów włos,
Ducha wczarowała w formy każdy kształt
Na serce zdany, nie los.
Nie mniemam, że zdzierży
Dzieło moje dniom;
Błądzi, który wierzy,
Że go nie tknie grom;
Wiem, że czas na sypki zetrze wszystko miał
I minie, podobne snom.
Życie gra jak fala,
Topnieje jak śnieg.
Sława się dopala,
Pruje haftu ścieg,
Lecz z kamieni ruin, co okryją złom
Chat setki nowy da wiek.
Więc nie śledźcie chytrze,
Skaz na dziele mem.
Co od wichru szwytsze,
To najlepsza w niem,
Szedł z warsztatu mego elektryczny prąd
Szły iskry nocą i dniem.
Jak słonecznych wici
Promienisty grot,
Co go nikt nie chwyci
Jako ptaka w lot.
Jak puch morskiej piany lotny jest mój duch,
Światła błysk nagły — i grzmot.
Hukiem kry, gdy pękła
Grzmiał pobudki zew,
Echem mu oddźwięka
Serc tysięcy krew,
Budząc wiarę, głos mój wołał w puszczy krzach,
Wolności chrzest wieszcząc i wiew.
Szło hasło budzące
Zamki rdzawych wrót,
Serca miłujące,
Pieśni złoty miód,
A kiedy z Północy róg wojenny grzmi,
I z moich jedna gra nut
Nie w pysze budowy,
Ale w tem com siał,
Jest mój żywot nowy,
Cel, co będzie trwał.
Przyjmie się, urośnie, dojdzie myśli plon,
Ze spichrza lud będzie brał.
Nim nasycą miasta
Głód roboczych rzesz,
Chleb znajdzie niewiasta
Hukną dzwony z wież,
W pocie, który płynął przed zwycięstwem z czół.
I mego kropla jest też.
Świątyni państwowej
Kiedy runie zrąb,
Ścichnie ryk bojowy,
Jerychońskich trąb,
Granlu surm spiżowych da echo mój wtór
I ducha odpowie głąb.
Gdy hasłem wolności
Zabrzmi kiedyś Wschód
A w Rosyi zagości
Czynów wielkich cud
Gdy w myśli pożodze stanie dziejów stos
I mój też zatli go trud.
I gdy Polska cała
Jako wolny lud,
Wskrześnie, zmartwychwstała
Świetniejsza, niż wprzód,
W szali krwi ofiarnej co szła w spójni kit
I mojej zaciąży lut.
A nie sądźcie ino,
By mnie chwytał strach,

Na myśl, że ruiną
Prac mych legnie gmach,
Nieśmiertelność życia jam obaczył tam,
W przyszłości słonecznych dniach!

Wedle miary duńskiego oryginału ułożyła
Maryla Wolska.

bronzy, laki, rzeźby, malowidła, drzeworyty i hafty japońskie, wśród których choćby już sam zbiór 700 przeszło gard na dłuższe i dokładne studyum zasługuje.

Tymczasem zainteresowaniem znawców i miłośników a nawet ogółu, tego samego ogółu warszawskiego, który radby widział powtórnie zniszczony „niemoralny“ Szał Podkowińskiego a który zachwyca się (bo to modne) ohydnymi witrażami „secesyjnymi“ w jadalni Bristolu, ściąga na siebie główenie świeżo, bo w ubiegły piątek, w Salonie Krywulta otwarta „wystawa wiosenna młodych polskich artystów“. Oznajmia o niej na rogach ulic porozlepiany (w dwóch językach naturalnie) plakat kompozycyi Pieńkowskiego, przedstawiający... bociana. Autoironia sympatyczna ale zupełnie niesprawiedliwa. Pomimo pewnego widocznego pospiechu, który widoczny jest mianowicie w nie zawsze stosownym wyborze prac i braku kilku nazwisk, przedstawia się ta wystawa nie imponująco wprawdzie, ale bardzo pokaźnie zaciekawiająco i chlubnie świadczy o tej grupie najmłodszych naszych artystów, którzy niedawno dopiero to krakowską, już to monachijską, paryską lub petersburską akademię opuściwszy, dziś już w gronie swoim kilka zupełnie wybitnych posiadają talentów, a wszyscy bez wyjątku prawie z utartym szablonem zerwawszy, piękne na przyszłość sztuce polskiej rokują nadzieje. Dzieł jest na razie 156, wystawców 31. Wszystko to prawie nazwiska mało lub wcale dotąd u nas nie znané, jak n. p. nazwiska kilku uczniów akademii petersburskiej, którzy zresztą i w Warszawie po raz pierwszy na wystawie tej się przedstawili. Wszystko to młodzi hołdownicy mniej lub więcej samodzielni nowych ideałów artystycznych, rewolucyoniści. Ich gremialne po raz pierwszy tutaj wystąpienie ma dla Warszawy prawie znaczenie lokalnej secesyi, podobne temu, jakie dla nas miało w swoim czasie założenie w Krakowie towarzystwa „Sztuka“, którego, o ile mi wiadomo, dwóch tylko z pomiędzy wystawców wystawy „wiosennej“, Weiss i Tichy, są członkami rzeczywistymi.

Charakterystycznem jest, że dobrowolnie przyłączyli się do tej wystawy ze starszej generacyi tacy artyści, jak: Kamieński, Masłowski i Paszkiewicz. Ten ostatni jednak nic na razie jeszcze nie nadesłał. Kamieński dał kilka swoich rzeczy dawniejszych, znanych przeważnie z reprodukcyi *Tygodnika ilustrowanego*, jak wyborne studyum kobiece p. t. Zadumana, autoportret, portret braci Ostrorogów, dość konwencyonalną „muzę Konopnickiej“, kilka innych rysunków. Wielka kompozycya Masłowskiego p. t. „Nimfa leśna“ bardzo mierna, zupełnie o niepospolitym talencie tego artysty wyobrażenia nie daje. Sam fakt jednak pojawienia się tych nazwisk na wystawie „młodych“ jest, jak powiedziałem bardzo znamienny.

Z pośród młodych malarzy na plan pierwszy wysuwają się dwa nazwiska: Pieńkowskiego i Krzyżanowskiego. Dwa to talenty pierwszorzędne, dwie bardzo już wybitne i poważne indywidualności artystyczne. Pieńkowski znacznie wytworniejszy, przedstawił się także jako talent znacznie wszechstronniejszy, dając kilka dzieł wybitnych w kilku zupełnie odrębnych rodzajach (portret, kompozycyę fantastyczną, dwa krajobrazy nastrojowe, wreszcie dekoracyę ekranu), podczas kiedy Krzyżanowski wystąpiwszy wyłącznie jako portrecista, okazał się indywidualnością ostrzej już może na razie się zarysowującą o mniejszym jednak smaku i równowadze. Postępy w ogóle, które od czasu wystąpienia ze szkoły krakowskiej poczynił Ignacy Pieńkowski są ogromne. Pozostał on zewnętrznie tym samym młodziutkim zawsze wytwornie na paryskiego „Cygana“ stylizowanym blondynem o niebieskich, wypukłych oczach typowego krótkowidza i zawsze przyciszonym jakby zdławionym głosie, podczas kiedy wewnętrznie wyrobił się na poważnego już zupełnie artystę, który dziś obok Weissa jest chyba jednym z najwięcej obiecujących naszych młodych talentów malarskich.

Jego wielki „portret kuzynki“, młodej dziewczyny w różowej sukni wieczorowej doskonały jest jako rysunek i jako koloryt, wytworny ogromnie i dyskretny a prosty i szczery. Secesyjna, jak mówią dokoła, w pomyśle kompozycya p. t. Romans, przedstawiająca na tle rozczerwienionej w ostatnich blaskach zachodzącego słońca ściany, czarno-ubraną kobietę, grającą na fortepianie, ku której zapewne czarem muzyki zmożone, z głębi drzwi otwartych i ze środka pokoju wychylają się wężowe sploty egzotycznych kwiatów, jest poprostu kolorystycznym majstersztykiem. Ogromnie wiele nastroju mają również pejzaże Pieńkowskiego, zwłaszcza przez p. Jasieńskiego zakupiona „Noc“ (willa d' Este nocą) a jego kwiatowa dekoracya ekranu jest wprost silną a bardzo artystyczną, głównie kolorytem 'działającą... nastrojową perwersyą. Pieńkowski posiada jednem słowem, jak mało który z jego rówieśników, wszystkie warunki na wielkiego artystę: prawdziwy talent, indywidualność, poezyę, technikę świetnie wyrobioną, szczerość, smak, wszechstronność i wieczne niezadowolenie ze samego siebie, ufać tedy należy, że rozwijać się będzie niestrudzenie w dalszym ciągu. Krzyżanowski mniej sympatycznie od Pieńkowskiego mi się przedstawił. Jest w nim większa siła i rozmach, więcej temperamentu, pendzel dobrej i śmiałej technice, jest jednak jak n. p. w portrecie kredkowym Przeamyckiego, pewne przesadne

„S

TYGODNIK

PO

ERZEGO BRANDESA.

NAJNOWSZY UTWÓR.*)

Mauzoleum stoi
Wypełniony czas,
Kamiennej ostoi
Z głazem zwarł się głaz,
Monument wspaniały gotów już,
Dwa sfinksy u podwoi,
Rozłożono plany
W harmonijny ład,
By się trud zadany
W zgodne linie kładł,
Bacząc ściśle miary, ważono by gmach
Chyby zbył wszelkiej i wad.
Podjęte przelotem,
Rodem z nocnych śnień,
W jawy świetle złotem
Wykończane w dzień,
Sumieniu zwierzone dzieło znojnych prac
W górę-m wiódł każdem z mych tchnień.
Miłość tchnęła ninie
Życie w martwy cios,
Rozplątała w glinie
Ornamentów włos,
Ducha wczarowała w formy każdy kształt
Na serce zdany, nie los.
Nie mniemam, że zdzierży
Dzieło moje dniom;
Błądzi, który wierzy,
Że go nie tknie grom;
Wiem, że czas na sypki zetrze wszystko miał
I minie, podobne snom.
Życie gra jak fala,
Topnieje jak śnieg.
Sława się dopala,
Pruje haftu ścieg,
Lecz z kamieni ruin, co okryją złom
Chat setki nowy da wiek.
Więc nie śledźcie chytrze,
Skaz na dziele mem.
Co od wichru szwytsze,
To najlepsza w niem,
Szedł z warsztatu mego elektryczny prąd
Szły iskry nocą i dniem.
Jak słonecznych wici
Promienisty grot,
Co go nikt nie chwyci
Jako ptaka w lot.
Jak puch morskiej piany lotny jest mój duch,
Światła błysk nagły — i grzmot.
Hukiem kry, gdy pękła
Grzmiał pobudki zew,
Echem mu oddźwięka
Serc tysięcy krew,
Budząc wiarę, głos mój wołał w puszczy krzach,
Wolności chrzest wieszcząc i wiew.
Szło hasło budzące
Zamki rdzawych wrót,
Serca miłujące,
Pieśni złoty miód,
A kiedy z Północy róg wojenny grzmi,
I z moich jedna gra nut
Nie w pysze budowy,
Ale w tem com siał,
Jest mój żywot nowy,
Cel, co będzie trwał.
Przyjmie się, urośnie, dojdzie myśli plon,
Ze spichrza lud będzie brał.
Nim nasycą miasta
Głód roboczych rzesz,
Chleb znajdzie niewiasta
Hukną dzwony z wież.
W pocie, który płynął przed zwycięstwem z czół.
I mego kropla jest też.
Świątyni państwowej
Kiedy runie zrąb,
Ścichnie ryk bojowy,
Jerychońskich trąb,
Graniu surm spiżowych da echo mój wtór
I ducha odpowie głąb.
Gdy hasłem wolności
Zabrzmi kiedyś Wschód
A w Rosyi zagości
Czynów wielkich cud
Gdy w myśli pożodze stanie dziejów stos
I mój też zatli go trud.
I gdy Polska cała
Jako wolny lud,
Wskrześnie, zmartwychwstała
Świetniejsza, niż wprzód,
W szali krwi ofiarnej co szła w spójni kit
I mojej zaciąży łut.
A nie sądźcie ino,
By mnie chwytał strach,

*) Przed tygodniem opuścił prasę ostatni zeszyt zbiorowego wydania dzieł J. Brandesa, nakładem kopenhaskiej Księgarni Nakładowej, wiersz zaś jego niniejszy, stanowi jakoby samokrytykę autorską, charakteryzującą bezstronnie, a wiernie ogrom dotychczasowej działalności znakomitego pisarza.

Pierwszy musi być ofiarą drugiego. Ażeby ten mógł nas olśniewać błyskawicami umysłu i fantazyi, tamten musi cierpieć, pokutować i zrzec się wiele. Ponieważ w wyższym typie ludzkim przeważnie z drugim mamy do czynienia, ponieważ, jak widzieliśmy, umie on zachować spokój fizyognomii, skupienie ducha i poważne słowa, więc tak często błędnie od-

1.

Mauzoleum gotowe
każdy kamień zniesiony
obrobiony i starannie
na miejscu ustawiony.
Monument wysoki jest i szeroki; wrót strzegą dwa sfinksy.
Podzielono masę
jasno i prosto
aby zgodnie, stosownie
nie żałowano pracy.
Wszystko odważono, zbadano, poprawiono, by działało na swój
sposób odpowiednio.
Natchniona nocą
szkicowana dniami
w pośpiechu porzucana
wykończana wolnym czasem
[illegible] wyrosła praca wgórę, jako rzecz sumienia.
Z miłością równano
każdy ornament.
Co w marmurze kute
co z gliny palone
całą duszę formowałem, z tkliwością tworzyłem i wykończałem.
Nie sądzę, że dzieło
życia mego dzieło trwać będzie.
Wiem dobrze, że skazane jest, by zniknęło, przebrzmiało
Nie byłem z tych, którzy potrafią tworzyć nieśmiertelne dzieła.
Sława jak morze faluje
topnieje jak lód
a dzieło rozpadnie się
zginie na pewno
tymczasem z kamienia, który pozostanie z tej ruiny zlepi się
setki chat.
Lecz nie wyszukujcie przemądrze
błędów w tem, czemu dałem formę
Najlepsze co w niem jest, lotne
jest jak ogień, jak wiatr.
[illegible] mego strzelały elektryczne iskry, bez reguł i norm.
Jak jasnego promienia
smuga w pokoju
której uchwycić nie można

jako morskiej piany
[illegible] dra ma istota.. [illegible] to [illegible] z światła.
Niby huk odzywała się
głośna pobudka
która znalazła oddźwięk u tysięcy
i budziła nadzieje.
Był to głos wołający na puszczy a chrzczący chrztem wolności.
Głos ten oswobadzał
brzmiąc tam, gdzie trzeba było
kochankom błogosławić
pieśniarzy stwarzać.
Jeżeli [illegible] wierny i pieśń [illegible] - w tem wszy-
stkiem jest coś z jego dźwięku.
Nie pomnikiem, który wystawiłem
lecz ziarnem, które zasiałem
zapewnioną jest ma przyszłość
cel życia osiągnięty.
Rość będzie i kiełkować nasienie, choć myśl moja nie zo-
stanie całkiem zrozumianą
Gdy synowie robotnik[illegible]
nie zaznają nędzy
gdy praca się opłaci
a kobieta znajdzie chleb
o, w pocie który płynął, zanim przyszło zwycięstwo była też
i moja kropla.
Gdy mury państwowego kościoła
runą kiedyś
od trąby jerychońskiej
z grzmotem jak trzęsienia ziemi
o, wśród silnych trąb był też i mój róg choć słaby.
Jeżeli zabrzmi kiedyś na wschodzie
głos: Niech żyje wolność!
A głosy rosyjskie [illegible]
czyn śmiały a silny
gdy wszystko zapłonie - o wtedy zapali się drzewo stosu
od iskry z mojego ognia.
Gdy [illegible] kiedyś Polska [illegible]
świetniejsza niż kiedykolwiek
cała, wolna, zbrojna

wojnie i odwagi
w krwi która całość spoiła znajdzie się i mojej kropla.
Nie sądzę by mnie odstraszyła
świadomość pewna
że zapomniane będzie co zrobiłem,
co cierpiałem, co znosiłem
że najświetniejszym życiem przeszłości jest też [illegible]
nieśmiertelności.

21

Det Digt, Georg Brandes har skrevet som Slutningsord til sine Samlede Skrifter, findes i Bladet *Slowo Polskie* for 8. Juni, oversat i Originalens Versemaal, og uden at det Ringeste er gaaet tabt, paa Polsk af Digterinden Fru Maryla Wolska. I Betragtning af Sprogenes Forskellighed er dette et forbavsende Vidnesbyrd om sproglig Behændighedskunst.

-5/2,

hage | mest politisk vaagne, de mest dem
ppør | kratiske Egne i Landet. En hel
Han- | Kres af Folketingsmænd med Lan
nsen, | brugsministeren i Sjidsen leder hjem
| derude. Energiske Foreninger vir
nale- | dèr, forrest blandt dem den store O
Hart- | lysningsforening for Ringsted og Omeg
deres | Ringsteds Folketingsmand Z..., er
lint. |

Jerzy Brandes

W górę ku ojczyźnie światła i sztuki;
Zanurz się w głębokie, czyste fale myśli,
Odejdź przez w obce i dalekie strony -
W górę i w głąb i w dół!

1860.

Póki istnieje Goluterski gniew
Którego zmóc nie mogę;
Póki w duńskich ziemiach szerokich
Nienawiści ciemny wawrzyn
Stroi czoło Uhlingera,
Tak długo duch mój nie zna spokoju,
Rycerz wędrowny tułać się musi;
Powiada mi, tak być ma przez wieczność,
A ty czyń co czynią inni

1858

Sundby og Baruël: Dictionnaire danois-français.
Broberg: Manuel de la langue danoise

RZECZPOSPOLITA

ROK IV | WTOREK 10 LIPCA 1923 | KRAKÓW LWÓW POZNAŃ WARSZAWA WILNO | CENA MK. 1000 | Nr 184

W WARSZAWIE REDAKCJA UL. BODUENA 2. TEL. 80-50, 108-03 (z-ca), 105-04 (zam.). ADMINISTR. SZPITALNA 12. TEL. 90-76

MIESIĘCZNIE 23000 MK., Z ODNOSZENIEM 26000 MK. NA PROWINCJI 26000 MK., ZAGRANICĄ 35000 MK.

NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM

KRAKÓW REDAKCJA I ADMINISTRACJA: KARMELICKA 9 TELEFON REDAKCJI 30-26, ADMINISTR. 23-83

LWÓW REDAKCJA I ADMINISTRACJA: KRZYWA 10 OBOK AKADEMICKIEJ — TELEFON 219

POZNAŃ EKSP. ŚW. MARCIN 50, TELEF. 22-60 RED. I ADM. PIEKARY 20/21 TEL. 22-54

WILNO RED. I ADMIN. MICKIEWICZA 11

WIADOMOŚCI POLITYCZNE

ZNIEPRAWIENIE

Nawet w naszych bardzo zniepraw'onych stosunkach politycznych niemałe zdziwienie wywołać musiało zachowanie się pism lewicy w sprawie Gdańska w ostatnich dniach.

W doniesieniach z Rady Ligi Narodów, i to opartych na źródłach niemieckich, zaczęto nietylko upatrywać klęskę Polski, ale, co gorsza, czyniono to z widocznem zadowoleniem, widząc i w tem nawet niezłą gratkę w walce przeciw Rządowi większości polskiej.

Dnia 5-go b. m. po południu ukazało się na pierwszem miejscu „Przeglądu Wieczornego" tłustym drukiem następujące doniesienie:

(Tytuł: Niemcy w Gdańsku tryumfują i drwią z pana Plucińskiego).

GDAŃSK, 5.7. — Tel. wł. „Przegl. Wiecz."— Niemieckie pisma gdańskie tryumfują z powodu mowy p. Plucińskiego na genewskiem posiedzeniu Ligi Narodów. Wiadomości, które tu nadeszły, stwierdzają, że mowa p. Plucińskiego była niezwykle kompromitującą. Pan Pluciński dwukrotnie narażał się na ostre zwrócenie mu uwagi ze strony włoskiego przewodniczącego pana Holandra (miało być: Salandry), który oświadczył mu, że porusza sprawy zupełnie do rzeczy nie należące. Poza tem, jak wiadomości miejscowe stwierdzają, w kilku miejscach mowa p. Plucińskiego spowodowała wybuch wesołości w całem zgromadzeniu, szczególnie w tych momentach, gdy p. Pluciński ze sprawy domu gry w Sopotach robił sprawę wielkiej polityki i przedstawiał dom gry, jako jedno z największych niebezpieczeństw grożących społeczeństwu polskiemu.

Pismo polskie łączy się w lot z uciechami przedwczesnemi gdańskich wszechniemców: wiadomości, które tu nadeszły, stwierdzają...

Wczoraj zaś, 7-go b. m., przyłączył się do tego sposobu przedstawiania rzeczy „Robotnik", pisząc:

„Wiadomości, nadchodzące obecnie z Genewy z obrad Ligi Narodów są bardzo dla nas niepomyślne. Stanowisko w sprawie gdańskiej p. Plucińskiego, działającego w porozumieniu z p. Seydą, nie znalazło poparcia niczyjego. Zbyt ostrym tonem wystąpień naraził sobie wielu członków Rady i komisarza Ligi w Gdańsku".

Znowu skwapliwe stawanie po drugiej stronie: nie znalazło niczyjego poparcia, naraził sobie...

Zdawało się dotąd, że przynajmniej w tej sprawie wszyscy, bez względu na walki stronnicze, umiemy stawać jak jeden mąż.

Może po tych przedwczesnych i bardzo niepięknych zboczeniach znowu odnajdzie się jednolitość stanowiska wszystkich Polaków w sprawie Gdańska.

KOMORNE W ZŁOTYCH

Pismo nasze doniosło o uchwałach poznańskiego Związku właścicieli, nakładających na lokatorów obowiązek bardzo znacznego podwyższenia komornego, oraz ustalania go w złotych polskich. Uchwały te zaopatrzył Związek groźbą niewynajmowania w przyszłości mieszkań tym lokatorom, którzy do nich się nie zastosują. P. Minister Spraw Wewnętrznych p. Kiernik zarządził śledztwo w tej sprawie celem stwierdzenia, czy istotnie uchwały takie zapadły, gdyż przekraczają one uprawnienie Związku właścicieli nieruchomości, a nadto są całkowicie sprzeczne z obowiązującą ustawą.

UPOSAŻENIA URZĘDNIKÓW PAŃSTWOWYCH

Wczoraj przez dzień cały obradowała pod komisja urzędnicza.

Na posiedzeniu tem przyjęto postanowienia projektu ustawy o uposażeniu pracowników państwowych, dotyczące nauczycieli szkół powszechnych, nauczycieli i dyrektorów szkół zawodowych, szkół specjalnych (dla głuchoniemych, ociemniałych, fizycznie anormalnych) oraz dla kierowniczek ochron. Przyjęto projekt rządowy z małemi zmianami. Między innemi podwyższono nauczycielom szkół powszechnych wynagrodzenia za administrację i kierownictwo szkoły.

Dalszy ciąg posiedzenia dziś o godz. 11 przedpołudniem.

ZWYCIĘSTWO POLSKIE W SPRAWIE GDAŃSKA

SPRAWOZDANIE P. QUINONES DE LEON W RADZIE LIGI

SŁUSZNE ŻĄDANIA POLSKIE. — TRAKTAT WERSALSKI ROZSTRZYGA

Tel. wł. — GENEWA, 7 lipca. Rada Ligi Narodów zajmowała się dzisiaj sprawą Gdańska. Sprawozdawca, ambasador hiszpański w Paryżu, p. Quinones de Leon wyraził w imieniu Rady Ligi życzenia, ażeby stosunki między Polską a Gdańskiem pomyślnie się rozwijały. Słuszne żądania Polski powinny być spełnione a prawa jej wobec Wolnego Miasta Gdańska mają być przestrzegane. Z drugiej strony musi być zabezpieczona wolność Gdańska. Port gdański ma służyć dla wspólnego dobra Polski i Wolnego Miasta. Wszystkie sporne sprawy między Polską a Gdańskiem zaleca Rada Ligi Narodów przedłożyć Wysokiemu Komisarzowi, który ma od wypadku do wypadku rozstrzygać, czy sprawa ta podpada pod zakres jego działania. Zresztą pozostaje umowa zawarta 9-go listopada r. 1920 między Polską a Gdańskiem znakomitą podstawą do uregulowania stosunków obustronnych. Jeśliby się wyłoniły trudności w pojmowaniu tej umowy, to należy wrócić do artykułu 104-go Traktatu Wersalskiego.

NAWIĄZANIE ROKOWAŃ

ZWRÓCENIE SIĘ P. SAHMA DO P. PLUCIŃSKIEGO

Tel. wł. — GENEWA, 7 lipca. — W związku z ustalonym w sprawozdaniu p. Quinones de Leon poglądem Rady Ligi Narodów na konieczność zadosyćuczynienia słusznym żądaniom Polski w Gdańsku, zażądała Rada Ligi od delegata Gdańska p. Prezydenta Senatu Sahma przystąpienia do zbadania spraw, w których Polska podnosi zarzuty.

Wobec tego rozpoczną się zapewne już w Genewie rokowania między p. Plucińskim a p. Sahmem, przy udziale [illegible] z ramienia Ligi Narodów.

Rokowania te obejmą:

1. sprawę odpowiedniego działania Rady Portu, tak aby istotne korzystanie z portu i udział w jego zarządzie były dla Polski zapewnione,

2. usunięcie trudności, stawianych Polsce w sprawie wykonywania przyznanej jej władzy celnej na obszarze Wolnego Miasta,

3. usunięcie ograniczeń i utrudnień stawianych obywatelom polskim w Gdańsku,

4. inne sprawy sporne.

Objawem zmiany nastroju Delegacji Gdańskiej, wobec zrozumienia, jakie w Radzie Ligi znalazły słuszne żądania polskie, jest także i to, że p. Sahm zwrócił się do p. Plucińskiego o zawieszenie przepisów policyjno-meldunkowych przeciw obywatelom gdańskim w Polsce, oświadcz[illegible] przepisy skierowane przeciw obywatelom polskim w Gdańsku zostaną również zawieszone, na co p. Pluciński odpowiedział, że przedstawi tę sprawę Rządowi Polskiemu.

Jeżeli rokowania nie skończą się w Genewie, będą się toczyły w dalszym ciągu w Gdańsku. **T.**

STANOWCZE WYSTĄPIENIE FRANCJI I BELGJI W BERLINIE

W SPRAWIE ZAMACHU KOLEJOWEGO — ODPOWIEDŹ NIEMIEC

Tel. wł. — BERLIN, 7 lipca. — Wczoraj popołudniu ambasador francuski i poseł belgijski w Berlinie zjawili się w Urzędzie Spraw Zagranicznych, gdzie ustnie poruszyli sprawę zamachu kolejowego pod Duisburgiem. Obaj dyplomaci oświadczyli w imieniu swoich Rządów, iż Rząd Rzeszy stał się wskutek swoich zarządzeń w sprawie biernego oporu i obu telegramów z wyrazami współczucia wysłanych na teren okupacyjny, odpowiedzialny za akty czynnego oporu. Wobec tego Rządy Belgijski i Francuski muszą się domagać, ażeby Rząd Rzeszy potępił zamach kolejowy koło Duisburga i przedsięwziął wszystko w celu schwytania sprawców, gdyż w razie przeciwnym będą przedstawiciele Francji i Belgji zmuszeni opuścić Berlin. Na dowód udziału Niemców w zamachu kolejowym przytoczył poseł belgijski, fakt, że na miejscu zamachu znaleziono odłamki bomby pochodzenia niemieckiego.

Minister Spraw Zagranicznych Rzeszy von Rosenberg odpowiedział, że dotychczas zamach pod Duisburgiem znany jest Rządowi Niem. tylko z doniesień dzienników. Rząd Niemiecki uchyla się jednak od odpowiedzialności, nawet i w tym wypadku, gdyby w zamachu brali udział Niemcy. Rozporządzenia Rządu Niemieckiego wydane na początku akcji nad Ruhrą nie są przyczyną tego zamachu, tylko następstwem duchowego stanu narodu. Akt gwałtu pod Duisburgiem nie leży na linji zamierzeń Rządu Niemieckiego, który nie zaniedbuje niczego, aby umęczoną ludność skłonić do rozumnego wytrwania na linji biernego oporu. Co się tyczy niemieckiego współdziałania w tej sprawie, to Rząd Rzeszy zajmie stanowisko, skoro tylko będzie w posiadaniu wyników dotychczasowego śledztwa. W końcu Rząd Niemiecki zauważa, że Rząd Francuski nie udzielił odpowiedzi na kilkakrotne propozycje Rządu Rzeszy powołania międzynarodowej Komisji śledczej dla ustalenia faktycznego stanu rzeczy, nie udzielił żadnej odpowiedzi. **H.**

GŁOSY PISM BERLIŃSKICH

Tel. wł. — BERLIN, 7 lipca. — Zgodnie z wczorajszem mojem przewidywaniem atak socjalnych demokratów przeciwko Rządowi na dzisiejszem posiedzeniu w Reichstagu nie uzyskał dostatecznego poparcia. Posłowie rozjechali się na wywczasy. Położenie polityczne jednak zaostrzyło się znacznie wskutek demarche ambasadora francuskiego i posła belgijskiego w sprawie zamachu kolejowego pod Duisburgiem.

Wszystkie dzienniki berlińskie, począwszy od „Deutsche Allgemeine Zeitung", a skończywszy na komunistycznej „Rote Fahne", zwracają się w jaknajostrzejszy sposób przeciwko żądaniom francusko-belgijskim. Znamienne jest, że nawet „Vorwärts" pismo socjalnych demokratów, którzy przegrali walkę przeciwko Rządowi dr. Cuno przyłącza się do oburzenia innych pism i nazywa krok francusko-belgijski niesłychaną prowokacją.

„Berliner Tageblatt" i „Vossische Zeitung" sądzą, że celem tego demarche była chęć przeszkodzenia rokowaniom niemieckim z Nuncjuszem Papieskim, gdyż Rząd Rzeszy nie mógł narazić się na podejrzenie, jakoby działał pod naciskiem francusko-belgijskim. Jednak akcja ta nie udała się, gdyż mimo pośpiechu Francji i Belgji rokowania te zostały zakończone.

„Deutsche Tageszeitung" oświadcza, że byłaby zadowolona, gdyby przedstawiciele Francji i Belgji opuścili Berlin.

Pismo Stinnesa „Deutsche Allgemeine Zeitung", które zachowuje się najbardziej hałaśliwie, insynuuje, że krok ten jest niesłychanym cynizmem wobec Papieża. **H.**

TELEGRAMY HANDLOWE

KURS MARKI POLSKIEJ

Tel. wł. — GDAŃSK, 7 lipca. — Mkp. (160.59 — 161.41) 145.63 — 146.37, przekaz na Warszawę (155.01 — 156.39) [illegible], przekaz na Poznań (157.60 — 15[illegible]) [illegible] — 132.33.

Po giełdzie mk. pol. 136.00 — 138.00.

Tel. wł. — BERLIN, 7 lipca. — Wobec wielkiego zapotrzebowania na markę polską przydzielono na giełdzie dzisiejszej tylko 25 i pół proc. zapotrzebowania na markę polską, a 55 proc. zapotrzebowania przekazów na Katowice. Mimo to notowano markę polską 112 i pół — 117 i pół (wczoraj 128—133), wypłaty na Warszawę i Katowice 113 i trzy czwarte — 116 i ćwierć (wczoraj 134 — 137.

Tel. wł. — ZURYCH, 7 lipca. — Mkp. (0.0053) 0.0055.

Tel. wł. — GENEWA, 7 lipca. — Mkp. (0.0052 i pół) 0.0054 i pół.

Tel. wł. — AMSTERDAM, 7 lipca. — Mkp. (0.0024 — 0.0026) — 0.0023 — 0.0025.

Tel. wł. — PARYŻ, 7 lipca. — Mkp. (0.016) 0.016 i ćwierć.

Tel. wł. — BRUKSELA, 7 lipca. — Mkp. (0.018 i pół) 0.019 i trzy czwarte.

Tel. wł. — LONDYN, 7 lipca. — Mkp. (565000) 560000 czek, (545000) 540000 gotówka.

Tel. wł. — NOWY JORK, 7 lipca. — Mkp. (0.0008 i trzy czwarte) 0.0008.

DEWIZY ZAGRANICZNE

Tel. wł. — GDAŃSK, 7 lipca. — Dolary (230422.50 — 231577.50) 263324.50 — 263657.50, Londyn (104737.00 — [illegible]) [illegible], Amsterdam (92767.50 — 92332.50) [illegible], Paryż (13466.15 — [illegible]75) 14962.50 — 15037.50.

Po giełdzie dolar 266000.

Tel. wł. — BERLIN, 7 lipca. — Także na giełdzie dzisiejszej mimo końca tygodnia, który stale wykazuje tendencję słabszą, nie zauważono zmniejszenia popytu na dewizy zagraniczne. Wręcz przeciwnie zgłoszone dzisiaj zapotrzebowania przekraczają znacznie żądania z dnia wczorajszego. Bank Rzeszy musiał wobec tego uciec się do bardzo silnej repartycji. Dolar urzędownie ustalono na 176 tysięcy, funt sterlingów na 800 tysięcy, a floreny holenderskie na 69 tysięcy. Nie ulega wątpliwości, że wobec tych okoliczności kurs dolara mógł być utrzymany na tym poziomie jedynie tylko pod naciskiem zarządzeń przymusowych. W rzeczywistości wielka różnica między parytetem newyorskim (222 tysiące) a berlińskim (176 tysięcy) jest dowodem, że dalszy spadek marki nie może być powtrzymany urzędowym kursem przymusowym.

Holandja ([illegible] — 60172.50) [illegible] — 6017[illegible], [illegible] ([illegible]) [illegible], Belgja ([illegible]) [illegible] — 28170.50) [illegible] — 30476.00) [illegible] — 46616.50) [illegible] — 7[illegible]9.00) [illegible] — 7[illegible]9.00) [illegible] — 802000) [illegible], Ameryka (175560 — 761440) 175560.00 — 176440.00, Francja (10276 — 10324) [illegible] — 10326.00, [illegible] — 30476) [illegible] — 24037.50 — [illegible], Austrja [illegible] 25137 — [illegible] (5[illegible]1.50 — 53[illegible]50) 5386.50 — 5413.50, Budapeszt ([illegible] — 20.41) 20.[illegible] — 20.41, Bułgarja (1775.50 — 1784.50) 1775.50 — 17[illegible]50, Tokio (84787.50 — 85217.50), 84[illegible]50 — 85212.50, Rio de Janeiro (17955 — [illegible]) 17[illegible] — 18045.00, Jugosławja (1870 — 1880) 1870.00 — 1880.00.

Tel. wł. — ZURYCH, 7 lipca. — (Koniec). Berlin (0.0032) 0.0013, Wiedeń (0.0081) 0.0082 i pół, Praga (17.40) 17.61 i ćwierć, Nowy Jork (578) 583, Budapeszt (0.06 i pół) 0.06 i trzy czwarte, Londyn (26.31) 26.23, Paryż (33.95) 33.85, Madryt (81.80) 82 i pół, Włochy (24.95) 24.85, Chrystjanja (92 i pół) 93 i ćwierć), Bruksela (28.70) 27.80, Sztokholm (—) 153 i pół, Amsterdam (226 i pół) 228 i ćwierć, Kopenhaga (98 i trzy czwarte) 100 i pół.

Tel. wł. — AMSTERDAM, 7 lipca. — (Koniec). Berlin (0.0014) 0.0013, Wiedeń (0.0036) 0.0036, Londyn (11.60) 11.63, Paryż (15) 14.85, Szwajcarja (44 i ćwierć) 43 i siedem ósmych, Kopenhaga (43 i pół) 44.10, Sztokholm (67.40) 67 i ćwierć, Chrystjanja ([illegible] i trzy czwarte) 40 i siedem ósmych, Nowy Jork (255) 255 i pół, Bruksela (12.65) 12.20, Madryt (36.10) 36.20, Włochy (11) 10.90, Budapeszt (0.020) 0.03.

(Dalszy ciąg depesz handlowych na str. 4 łam 4)

W dzisiejszem wydaniu:

ZJAZD W RYDZE

Jak wiadomo, dnia 9-go b. m. zaczyna się Zjazd Ministrów Spraw Zagranicznych Polski i 3-ch Państw Bałtyckich w Rydze, który potrwa do środy 11-go b. m.

P. Minister Seyda ze względu na ważne sprawy polityczne będące w toku nie może opuścić Warszawy.

Do Rygi wyjeżdża p. Wiceminister Henryk Strassburger, któremu towarzyszyć będą pp. Tadeusz Romer, sekretarz gabinetu Ministra, Leon Babiński, Radca prawny M. S. Z., Sz. Zaleski, ref. spraw bałtyckich.

W Rydze będą również obecni pp. Witold Jodko poseł w Rydze i Tytus Filipowicz, poseł w Helsingforsie.

Dziś rano p. Minister Spraw Zagranicznych Seyda, przyjął na zbiorowej audjencji przedstawicieli Państw Bałtyckich akredytowanych w Warszawie i wyrażając im swe ubolewanie z powodu nieprzewidzianych okoliczności, które zatrzymują go w naglący sposób w Warszawie, zaznajomił ich z całokształtem poglądu Rządu Polskiego na zagadnienia objęte programem Konferencji Ryskiej, jak również zawiadomił o swej decyzji powierzenia zastępstwa na Konferencji p. Wiceministrowi Strassburgerowi.

NARADA W SPALE

Narada w sprawach skarbowych, na którą p. Prezydent Rzeczypospolitej zaprosił kilka osób do Spały, toczyła się w czwartek.

Obecni byli z Rządu pp. Witos, Głąbiński, Linde oraz z Sejmu i Senatu posłowie Zdziechowski, Osiecki, Byrka, senatorowie Karpiński i Adelman, nadto pp. Steczkowski i Zygmunt Chrzanowski.

Z osób, które miały być, nie było pos. Michalskiego, pos. Korfantego, sen. Szarskiego, p. Benisa, zapewne z powodu rozjazdów letnich, bo np. pismu naszemu wiadomo, że p. Michalski wyjechał z Warszawy na letni pobyt, nie otrzymawszy zaproszenia i nie wiedząc o naradzie, a p. Szarskiego nie było już we Lwowie, gdzie go szukano.

Narady, w myśl życzenia p. Prezydenta Rzeczypospolitej, były raczej nieobowiązującemi rozmowami, bez uchwał i bez ogłaszania sprawozdań.

W piątek rano goście p. Prezydenta Rzeczypospolitej opuścili Spałę.

DANINA LASOWA W SENACIE

Od senatora Buzka otrzymuje pismo nasze objaśnienie, że w rozprawie Senatu nad daniną lasową, sprawozdawca Komisji, senator Ścibor zrzekł się referatu. Wskutek tego referował z urzędu stanowisko Komisji pezes tej Komisji senator Buzek. Wniosek formalny, ażeby zapowiedzieć Sejmowi zmianę w ustawie był więc wnioskiem Komisji. Senator Ścibor (P. S. L.), gdyby był zatrzymał referat, nie mógłby stawiać wniosku swego, który był zupełnie sprzeczny z uchwałą Komisji, i dlatego musiał referat objąć prezes Komisji.

KOMISJA BUDŻETOWA

Między członkami Komisji Budżetowej stanął układ, że obrady nad budżetem odbywać się będą w tym tygodniu bez głosowania przy zmniejszonym komplecie tz. po jednym członku z każdego klubu. Zgoda panowała do wczoraj. Wczoraj na pełnem posiedzeniu postanowiono zaprosić p. Ministra jen. Szeptyckiego i Szefa Sztabu Generalnego na pełne posiedzenie Komisji we wtorek.

Na wczorajszem tajnem posiedzeniu Komisji Wiceminister Spr. Wojsk. p. Waygart, złożył ogólną deklarację w imieniu M. S. Wojsk. W myśl wczorajszego postanowienia przewodniczący pos. Gruszka (P. S. L.) chciał odroczyć dyskusję do wtorku, wówczas pos. Liebermann (P. P. S.) i Wyrzykowski (Grupa Dąbskiego) wywołali gwałtowny spór formalny i zażądali głosowania nad wnioskiem i natychmiastowego wezwania p. Min. Spr. Wojsk. Gdy wniosek ten upadł, socjaliści, członkowie Wyzwolenia i grupy p. Dąbskiego z hałasem opuścili salę obrad.

Popołudniu obradowała powtórnie Komisja Budżetowa, prowadząc dalszą rozprawę nad preliminarzem budżetu M. S. Wojsk. Z przedstawicieli stronnictw lewicowych, którzy na posiedzeniu rannem opuścili Komisję, zjawił się jedynie pos. Bartel w Wyzwolenia. Komisja rozpatrzyła cały dział dotyczący budownictwa wojskowego i fortyfikacji. Posiedzenie następne Komisji we wtorek. Na posiedzeniach Komisji w tygodniu następnym żadne głosowania jeszcze się nie odbędą.

KOMISJA SKARBOWA

Posiedzenie Komisji Skarbowej w d. 6 b. m., na którem miała być prowadzona dalsza rozprawa nad projektem ustawy o podatku majątkowym, na życzenie Rządu została odłożona do dnia 10-go b. m.

ZWOLNIENIE ROCZNIKA 1896

Ministerstwo Spraw Wojskowych donosi, że wiadomość podana przez niektóre pisma codzienne o przesunięciu terminu zwolnienia z powrotem do rezerwy szeregowych rezerwy rocznika 1896 wszystkich broni w związku z przyjazdem Rumuńskiej Pary Królewskiej jest nieścisła. Wszyscy szeregowi rezerwy rocznika 1896 siły zbrojnej Państwa zostali zwolnieni z powrotem do rezerwy we właściwym terminie, t. j. 20 czerwca, oprócz nieznacznej ilości tychże w pułkach jazdy O. K. I.

ODPOWIEDŹ P. BEHRMANNA

P. Maks Theodor Behrmann, współpracownik warszawski berlińskiej „Vossische Zeitung" i innych pism Ullstein-Verlagu nadesłał nam następujący list:

„Wielce szanowne pismo zamieszcza w numerze 182-im z 6-go b. m. oświadczenie Ajencji Wschodniej ze sprawozdaniem, w mało uprzejmej formie, o moim artykule w „Berliner Zeitung am Mittag", który, jak Ajencja Wschodnia twierdzi „pod względem napięcia uczuć antypolskich przewyższa wszystkie dotychczasowe wynurzenia Behrmanna".

Ajencja Wschodnia utożsamia się z Polską, mój atak zaś nie był zwrócony przeciwko Polsce, lecz przeciwko Ajencji Wschodniej i jej berlińskiemu sprawozdawcy, i o ile dotyczącym artykule pisałem dosłownie:

„...Ten przez polskich podatników utrzymywany Szanowny Kolega doniósł onegdaj z Berlina, że krwawy czyn w Dortmundzie należy uważać za wielką niemiecką akcję polityczną mordów, za którą odpowiedzialny jest kanclerz Rzeszy Cuno; niemiecka prokuratura wyznaczyła nagrodę za schwytanie sprawców tylko dlatego, aby zwalić odpowiedzialność z siebie na inne czynniki"

Dla poważnego publicysty musi być zastrzeżone prawo uczciwego, chociażby bardzo ostrego wystąpienia przeciwko postępowaniu i poglądom nawet i tego państwa, z którego gościnności korzysta dla celów zawodowych. Zdaniem mojem jednak nie jest rzeczą właściwą oskarżać naród, szefa rządu i prokuraturę gościnnego kraju" o wielką akcję mordów", tem mniej wtedy, jeśli, jak w wypadku dotyczącym, dzieje się to ze strony biura wiadomości, uchodzącego za urzędowe. Sądzę zatem, iż słuszność była po mojej stronie, jeśli dotyczącą wiadomość berlińską Ajencji Wschodniej nazwałem w jednym z swoich dzienników berlińskich „niesmaczną i nieprzyzwoitą". Ta wiadomość, nie zaś moja odpowiedź wykazała „sposób w obyczajach dziennikarskich niepraktykowany".

Łączę i t. d.... — M. Behrmann.

SKRÓCENIE CZASU ĆWICZEŃ REZERWISTÓW

P. Minister Spraw Wojskowych zarządził skrócenie czasu ćwiczeń rezerwistów z ośmiu do czterech tygodni. Motywem tego rozporządzenia była między innemi troska o jaknajkrótsze odrywanie rezerwistów od gospodarczej pracy zawodowej. Uznano zresztą, że czterotygodniowe ćwiczenia, prowadzone celowo i sprężyście wystarczają.

ZALICZENIA LAT STUDJÓW OFICEROM

Ministerstwo Spraw Wojskowych wyjaśniło, że odkomenderowanie oficerów czynnych na studja jest równoznaczne z odkomenderowaniem służbowem. Wobec czego należy oficerom, którzy są lub byli odkomenderowani na studja cywilne wliczyć czas tych studjów, bez względu na ich wynik, do czasu czynnej służby. Wyjaśnienie powyższe jest bardzo ważne ze względu na stosunki awansowe oficerów w służbie czynnej.

PRZYPUSZCZALNE ZBIORY W POLSCE

Główny Urząd Statystyczny podaje:

Pogoda w miesiącu czerwcu prawie wszędzie w Polsce była chłodna, pochmurna i dżdżysta. Względnie trochę mniej deszczu a trochę więcej słońca było w południowo-wschodniej Małopolsce i sporo niżej normy opadu miały północno-wschodnie krańce Polski. Większa zaś część Polski miała znaczny nadmiar wilgoci przy temperaturze od 3—4 stopni poniżej normalnej.

Pomimo tak niesprzyjających warunków stan zasiewów pozostawał na poprzednim poziomie i naogół sporo wyżej średniego. Szczególniej zaś dobry był stan łąk, pastwisk i koniczyn.

W stopniach (5 oznacza stan wyborny, 4 dobry, 3 przeciętny, 2 mierny, 1 zły). Stan ten wyrażał się przeciętnie dla całej Polski: pszenica ozima 3.6, jara 3.4, żyto ozime 3.6, żyto jare 3.2, jęczmień ozimy 3.4, jęczmień jary 3.2, owies 3.4, rzepak 3.4, proso 2.8, gryka 3.1, koniczyna 3.9, len 3.4, konopie 3.5, ziemniaki 3.3, buraki cukrowe 3.1, łąki suche 3.6, łąki nizinne 3.2, łąki meljorowane 4.0, pastwiska naturalne 3.3, pastwiska sztuczne 3.6.

Terytorjalnie nieco słabszy był stan na północno-wschodnim krańcu Polski, dla ozimin zaś w Woj. Stanisławowskiem.

Przyjmując za podstawę podany wyżej stan zasiewów, można określić przypuszczalny zbiór pszenicy w ilości 14 miljonów kwintali, żyta 55 i pół miljonów kwintali, jęczmienia 14 miljonów kwintali i owsa 27 i pół miljonów kwintali. Liczby te mogą jednak ulec znacznej zmianie w zależności od stanu pogody na początku lipca i w okresie żniw, oraz ponieważ kłosy wskutek chłodów i długotrwałych deszczów, szczególnie w czasie kwitnięcia, mogą się okazać niedostatecznie pełne.

ZBOŻE W BERLINIE

BERLIN, 7.7. PAT. Giełda zbożowa: pszenica miejsc. 490 — 510 tys., żyto miejsc. 350 — 375 tys., jęczmień letni 390 — 410 tys., owies miejsc. 375 — 390 tys., kukurydza loco Berlin 405 tys., mąka pszenna 1500 — 1600 tys., mąka żytnia 1100 — 1250 tys., ospa pszenna 230 — 240 tys., ospa żytnia 235 — 245 tys.

O MARKĘ POLSKĄ W NIEMCZECH

KRÓLEWIEC, 7.7. PAT. Tutejsza Izba Handlowa złożyła rządowi niemieckiemu memorjał z powodu wprowadzenia ograniczeń w handlu dewizami, opiewającemi na marki polskie i lity litewskie.

REDAKCJA: WARSZAWA BODUENA № 8

RZECZPOSPOLITA

Nr. 184

ADMINISTRACJA: WARSZAWA SZPITALNA № 12

Nr. 184

GDANSK W RADZIE LIGI

Rozprawa gdańska w Radzie Ligi zaczęła się dnia 4-go b. m. Podstawą jej stała się nota p. Ministra Spraw Zagranicznych Seydy z dnia 29-go czerwca b. r., wykazująca, że prawa, zapewnione Polsce w Traktacie Wersalskim w porcie gdańskim, nie są urzeczywistnione. Po krótkiem zagajeniu sprawy przez sprawozdawcę Rady [illegible] w tym przedmiocie p. Quinones de Leon [illegible] w Paryżu, pierwszy mowca Wysoki Komisarz Ligi w Gdańsku p. Mac Donell zwrócił się bardzo stanowczo przeciw stanowisku polskiemu, następnie delegat polski p. Pluciński, nasz Komisarz Jeneralny gdański, uzasadnił gruntownie pogląd polski, z kolei delegat niemiecki p. Sahm, Prezydent Senatu Gdańskiego, poparł wywody p. Mac Donell'a, a wreszcie dawniejszy sprawozdawca p. Ishii przemówił raczej przeciw stanowisku polskiemu niż za niem. Dalszą rozprawę odłożono do soboty 7-go b. m. i polecono sprawozdawcy p. Quinones de Leon przygotowanie uchwały.

Na wczorajszem zaś posiedzeniu sprawozdawca p. Quinones de Leon przystąpił już do ścisłego określenia swego stanowiska, czyli do przedstawienia sprawozdania, które wedle dotychczasowego trybu postępowania ujmuje już stanowisko Rady Ligi i jest zwykle przyjmowane w całości jako uchwała lub bliższe objaśnienie krótszej uchwały Rady Ligi.

W oświadczeniu sprawozdawcy Rady Ligi mieszczą się trzy zasadnicze stwierdzenia:

1. słuszne żądania Polski winny być spełnione i prawa jej wobec Wolnego Miasta Gdańska winny być przestrzegane,

2. wszystkie sprawy sporne między Polską a Gdańskiem zaleca Rada Ligi przedkładać Wysokiemu Komisarzowi Ligi w Gdańsku, który w każdym wypadku rozstrzyga, czy sprawa dana należy do jego zakresu działania,

3. w razie trudności w objaśnianiu Układu Polski z Gdańskiem z dnia 9-go listopada 1920 w Paryżu należy odnieść się do art. 104-go Traktatu Wersalskiego jako do rozstrzygającego źródła.

We wszystkich tych trzech stwierdzeniach uznane jest stanowisko Polski przeciw odmiennemu stanowisku W. M. Gdańska i w znacznej mierze także Wysokiego Komisarza Ligi p. Mac Donell'a.

Aby ocenić doniosłość i wyrazistość sprawozdania p. Quinones de Leon, jako stanowiska Rady Ligi, wystarczy rozejrzeć się w twierdzeniach, przedstawionych w tych sprawach spornych w ogólnej rozprawie dnia 4-go b. m. przez Gdańsk i przez Polskę.

W pierwszej sprawie Rada Ligi orzeka, że słuszne żądania Polski winny być spełnione i prawa jej przestrzegane, czyli stwierdza, że obecnie prawa te nie są przestrzegane i słuszne żądania nie są spełnione.

Innego zdania był w tej sprawie p. Prezydent Sahm, który wedle sprawozdań, streszczających jego obszerne wywody, oświadczył:

— Wyłączna wina zaostrzenia stosunków jest po stronie Rzeczypospolitej Polskiej.

Ten pogląd został przez Radę Ligi odrzucony. Sprawozdanie p. Quinones de Leon zaznacza, że wolność Gdańska winna być zabezpieczona, co ma znaczenie tylko zasady ogólnej, bo w rzeczywistości Polska na obszarze W. M. Gdańska [illegible] włada i wolności jego nie może naruszać, a istotą rzeczy jest poparcie słusznych żądań i praw Polski, które na obszarze W. M. Gdańska przez władze gdańskie są [illegible]cone. W ten sposób Rada Ligi stwierdza nieprawny stan rzeczy obecny i nakazuje W. M. Gdańskowi, znajdującemu się pod jej opieką, zmianę postępowania w kierunku przestrzegania praw Polski i zadosyćuczynienia jej słusznym a obecnie niespełnianym żądaniom.

W drugiej sprawie, dotyczącej orzecznictwa Wysokiego Komisarza Ligi w spornych sprawach polsko-gdańskich, uchwała Rady Ligi opiera się oczywiście na art. 103-im Traktatu Wersalskiego:

„Wysoki Komisarz orzekać będzie w pierwszej instancji we wszystkich sporach, które mogłyby wyniknąć między Polską a Wolnem Miastem z powodu niniejszego Traktatu lub porozumień i układów dodatkowych".

Ale Rząd Polski w nocie swej i p. Pluciński w rozprawie genewskiej zaznaczył:

— [illegible] urzędnika Wysokiego Komisarza [illegible] wewnętrzną administrację [illegible] gdy działalność jest oczywiście ograniczona do obszaru Wolnego Miasta, gdzie jest Komisarzem.

Natomiast p. Mac Donell twierdził w tej rozprawie:

— Wszystkie sprawy sporne należą do Wysokiego Komisarza, nawet takie, gdzie w grę wchodzą akty wewnętrznej administracji Rzpltej na jej obszarze.

P. Sahm przyłączył się do tego zdania, że wszystko należy do Wysokiego Komisarza.

Natomiast sprawozdanie w Radzie Ligi powiada:

Nie, nie wszystko, i Wysoki Komisarz ma przedewszystkiem w każdym wypadku rozstrzygać, czy sprawa należy do jego zakresu działania.

Co to znaczy?

Dotychczas Wysoki Komisarz odrazu rozstrzygał o samej treści sprawy. Obecnie wystarczy, że Polska powie, iż dana sprawa do niego nie należy, a musi on naprzód oświadczyć się w tym względzie, przed przystąpieniem do samej treści sprawy, i Polska może odwołać się, jak zawsze, do Rady Ligi w sprawie samego przydziału do Komisarza. W tem tkwi zmiana bardzo po[illegible]

[illegible] sprawa, sięgania do Traktatu Wersalskiego w razie trudności w objaśnianiu Układu Paryskiego z r. 1920, jest najdonioślejsza.

Nota polska oświadczyła:

— Źródłem prawnem rozstrzygającem jest nadal Traktat Wersalski.

P. Mac Donell zaś mówił:

— Od czasu zawarcia Układu Paryskiego z listopada 1920 on jedynie, nie zaś Traktat Wersalski, rozstrzyga o całości stosunków polsko-gdańskich.

P. Sahm dodaje:

— Przyłączam się do zdania Wysokiego Komisarza o wyłącznej prawomocności Układu Paryskiego, który stał się jedyną podstawą prawną stosunków polsko-gdańskich.

Na to odpowiada sprawozdanie Rady Ligi:

— Układ Paryski jest znakomitą podstawą, ale w razie trudności należy wracać do art. 104-go Traktatu Wersalskiego.

Tu tkwi największe zwycięstwo polskiego stanowiska, które znalazło wyraz w jednomyślnej uchwale Sejmu z dnia 18-go maja b. r., podnoszącej znaczenie

„...art. 104-go Traktatu Wersalskiego jako stałego i niewygasłego źródła praw Polski..."

Wiadomo zaś, że art. 104-ty zakreśla prawa Polski w Gdańsku tak szeroko i poważnie, iż obecny stan rzeczy jest poprostu urągowiskiem.

Co oznacza sprawozdanie i wniosek p. Quinones de Leon?

Znaczy on, że po rozprawie ogólnej z 4-go b. m. ustaliło się przekonanie, że stanowisko Polski jest słuszne.

Pierwszem następstwem takiego ustalenia się poglądów było to, że Gdańskowi polecono stanąć do rokowań z Polską we wszystkich sprawach wysuniętych kolejno w uchwale sejmowej z 18-go maja b. r., tj. Rady Portu, ceł, praw obywateli polskich w Gdańsku, jako tych słusznych żądań, które wskazała teraz znowu nota p. Ministra Spraw Zagranicznych, podczas gdy p. Sahm twierdził, że wogóle niema żadnych słusznych żądań polskich.

Obecnie zatem przystępuje się do załatwienia żądań polskich i to na rozstrzygającej podstawie art. 104-go Traktatu Wersalskiego.

Stanisław Stroński.

LISTY Z LONDYNU.

NIE KAROL MARX, TYLKO ROBERT OWEN
JESZCZE O RZĄDY W PALESTYNIE

— Powinniście pamiętać, że założycielem brytyjskiego socjalizmu nie był Karol Marx, ale Robert Owen, i że Robert Owen nie głosił „walki klasowej", ale staroświecką naukę o ludzkiem braterstwie.

Mr. Sidney Webb, członek Izby Gmin, wypowiedział takie napomnienie na dorocznej konferencji Labour Party, która rozpoczęła się w dniu 26 czerwca, od lat dziesięciu poraz pierwszy znów w Londynie. Obok niego na estradzie prezydjalnej zasiadali posłowie Ramsay MacDonald, Henderson i inni, dalej wszyscy członkowie egzekutywy stronnictwa, które, jak wiadomo, w Anglji odznacza się składem tak niejednolitym. Głośny odzew zgody licznego, bo prawie 900 delegatów obejmującego zebrania, reprezentującego 3,310,000 zapisanych członków.

Przemowa prezydjalna, którą Sidney Webb zagaił konferencję, obrała za temat „Partja robotnicza u progu". To znaczy naturalnie: U progu władzy rządowej. Bo Sidney Webb przewiduje, że tak około roku 1926 liczba głosów, jaką rozporządzać będzie Labour Party, zrównoważy się z liczbą kresek konserwatywnych, a nawet ją przeważy. Może zbyt śmiała prognoza, że te stronnictwa i frakcje zdołają się utrzymać [illegible] szybkim postępie swego rozwoju [illegible] tego, jak przy ostatnich dwóch powszechnych wyborach. I może w głębi swego serca sam Sidney Webb mniej jest optymistyczny. Ale trudno spierać się o tak [illegible] angielskim. wygła[illegible] tylko po to, by tem energiczniej wskazywać na obowiązki i na odpowiedzialność, spadającą na stronnictwo, które skupia w sobie taką siłę polityczną, iż musi naprzecie liczyć się... samo ze sobą.

Bardzo zgrabnie i prawdziwie po angielsku, to znaczy z wielką dawką zdrowego rozsądku, Sidney Webb umiał ująć antytezę między zasadami a programem socjalizmu. Mówił:

— Kiedy stwierdzamy nasze zasady, oświadczają nam: to nie daje się przeprowadzić w praktyce — „that is not practicable" Kiedy recytujemy nasz program, zarzucają nam: to nie jest socjalizm — „that is not Socjalism". Dlaczego, kiedy jesteśmy idealistami, chcą nas mieć za idjotów?

Po uciszeniu się wesołości mówca tłumaczył, jak on to rozumie: Socjalizm może się tylko ugruntować na politycznej demokracji i każdy krok ku jego [illegible] zależny jest od tego, by osiągnął poparcie [illegible] mniej liczebnej większości całego [illegible] Nawet gdyby chciał wszystko zrewolucjonizować, mógłby każdą poszczególną zmianę przeprowadzać tylko wtedy, tylko w tej mierze i tylko tym sposobem, na który stanęłaby wyraźna zgoda dziesięciu albo piętnastu miljonów wyborców w całym kraju. Łatwo jest pisać proklamacje o powszechnej zmianie, nawet na jednem posiedzeniu uchwalać prawa, stwarzające rzekomo nowe niebo i nową ziemię. Ale już następnego dnia wynikiem tego byłoby... wszystko po dawnemu, albo chyba nastanie powszechnej konfuzji. Z każdym dniem wzrasta odpowiedzialność stronnictwa za czyny i słowa. Działać i mówić powinno ono teraz z uczuciem swego zobowiązania, że spadnie na nie wprowadzenie w czyn planów i projektów. Nie wolno mu lekkomyślnie zapowiadać reform, o jakich się mówi w okresie większej swobody i mniejszej odpowiedzialności. Gwałt i przemoc są przeklęte, do decyzji dochodzi się, licząc, a nie rozbijając głowy. Potępiać należy wszelką tyranję, „białą" czy „czerwoną" i pamiętać, że walka skierowana jest nie przeciw rządowi, jako rządowi. Bo „rząd", to tylko inny wyraz, oznaczający rozmyślną współpracę obywateli około wspólnego zadania.

Jednym z pierwszych punktów porządku dziennego, załatwionym przez konferencję, była sprawa dopuszczenia frakcji komunistycznej do składu Labour Party. De[illegible] pokazała, że delegaci z pełnem zrozumieniem wysłuchali przewodniczącego. Przed głosowaniem Frank Hodges, członek egzekutywy stronnictwa i jeden z najbardziej [illegible] zaleństwem, gdyby ci, co wierzą w polityczną demokrację, łączyli się ze stronnictwem, twierdzącem, że demokracja na nic się nie przyda. Labour Party wierzy w parlamentarne instytucje i w parlamentarną działalność. Celem komunistycznego członka parlamentarnej partji byłoby zniszczenie skutecznego działania partji. Lojalność takiego członka wobec Labour Party byłaby nielojalnością wobec konstytucji moskiewskiej. Polityczna demokracja zachodniego świata niczego nie może się nauczyć od Rosji. Siła, jaka tkwi w politycznych instytucjach Anglji, nie ma granic i dlatego Labour Party odrzuca ze wstrętem wszelką myśl o pierwiastkach dyktatorskich.

Przy głosowaniu kartkami powtórzono postanowienie zeszłorocznej konferencji i delegaci, reprezentujący 2,880,000 głosów wypowiedzieli się za niedopuszczeniem komunistów, za którymi stanęło 366,000 głosów. Jest to o sto tysięcy więcej niż na ostatniej konferencji, przyrost minimalny w porównaniu z przyrostem głosów Labour Paty.

Sir Herbert Samuel, High Commissioner dla Palestyny, bawi na urlopie w Londynie. Grozi swojem ustąpieniem z urzędu. Rząd, to znaczy Foreign Office i Colonial Office, będzie musiał powziąć decyzję, czego się więcej nastraszy: dymisji swego komisarza, czy też wyraźnego ruchu wśród szczepów arabskich, które straciły już cierpliwość wobec eksperymentów sjonistycznych. A pozatem ruch ten znalazł nie byle jakie poparcie w postawie, zajętej przez króla Hedżasu, Husseina, który coraz bardziej wybija się na przodującego przedstawiciela niepodległego Islamu i niebawem może też będzie uznany głową konfederacji arabskiej, obejmującej cały półwysep, z wyjątkiem angielskich kolonji, a oprócz tego Transjordanję i Irak (Mezopotamję).

Taka możliwość jest już nawet przewidziana w projekcie traktatu między Anglją a Husseinem, o który toczą się obecnie układy i którego tekst właśnie znów przywiózł do Londynu dr. Nadżi el Assil, poseł Husseina u dworu angielskiego, wracając z Mekki. Otóż tekst tego traktatu na punkcie angielskiego mandatu w Palestynie i utrzymania „sjonistycznej konstytucji" był trochę niewyraźny, chyba z umysłu, pod wpływem zwolenników planu, który 84 tysiącom sjonistów, pozbieranym z całego świata, w dodatku sjonizm tych nowych przybyszów nie jest najlepszej próby, oddaje w Palestynie więcej praw politycznych niż 756 tysiącom mieszkańców z dziadów pradziadów, w olbrzymiej większości Arabam. Niebezpieczna Potiomkinada.

Jak niebezpieczną, to okazuje się z instrukcji, a pono nawet dokumentu na piśmie, jakie z Mekki przywiózł ze sobą poseł Jego Haszemickiej Królewskiej Mości. (Taki jest urzędowy tytuł króla Husseina). Władca Hedżasu zastrzega się przeciw temu, by przyjęcie przez niego traktatu w tekście mu przedłożonym miało być poczytane za jego zgodę na obecną „konstytucję palestyńską".

Więc Rząd Brytyjski będzie musiał rozstrzygnąć, kto mu milszy: sjoniści i sir Herbert Samuel, czy też król Hussein i Arabowie na całym południu i zachodzie Przedniej Azji.

Spectator.

Londyn, w lipcu.

ŹRÓDŁO STRAJKU W BERLINIE

W przededniu strajku w zakładach metalurgicznych Berlina, pisała „Vossische Zeitung" między innemi, co następuje:

„Zawiodły nadzieje, że walka o płace w berlińskim przemyśle metalowym da się załagodzić za pośrednictwem Ministerstwa Pracy. Uchwała, zapadła dn. 3 b. m., mocą której robotnicy mieli otrzymać za ostatnie tygodnie czerwca po 7300 m. za godzinę, a w pierwszym tygodniu czerwca 9000 m. została odrzucona przez funkcjonarjuszów kartelu robotników metalowych jednogłośnie. Odrzucono uchwałę, aczkolwiek narady w tej sprawie toczyły się za zgodą przedstawicieli robotników. Z tego okazuje się jasno, że w walce o zarobki istnieje ruch wypływający wprost z łona mas. A w tem niebezpieczeństwo, które ta walka może sprowadzić [illegible]

„Walka rozpoczyna się w chwili, w której nietylko robotnicy sami, ale także organizacje robotnicze i cechy cierpią mocno skutkiem dewaluacji pieniędzy. Jak ogromnych potrzeba środków na to, by sfinansować strajk kilkuset [illegible] robotników chociaż tylko przez dni kilka, da się łatwo obliczyć. Potrzebaby ostatecznie miljardów, jeśli strajkujący mają otrzymać skromną zapomogę.

„Właśnie dlatego, że strajk ten nie jest walką prowadzoną na komendę przewódców, lecz ruchem wynikającym z impulsu wielkich mas robotniczych, częściowo nawet wbrew życzeniom przewódców, wzmaga się niebezpieczeństwo, że robotnicy nie uspokoją się, jeśli zarząd strajku oznajmi im, że kasy strajkowe są puste.

„Vossische Zeitung" wzywa obie strony, robotników, zarówno jak Ministerstwo Pracy i pracodawców, do ujawnienia tendencyj pojednawczych.

O KOMISJĘ SKARBOWĄ

W dniu wczorajszym niektóre dzienniki ogłosiły pismo p. wicemarszałka Moraczewskiego do p. wicemarszałka Osieckiego, jako przewodniczącego Komisji Skarbowej z zarzutami, iż p. Osiecki nie zwołuje Komisji tej mimo naglącej potrzeby.

Pismo to było jednem z wystąpień p. Moraczewskiego, usiłujących zaczepić wobec społeczeństwa stanowisko stronnictw zespolonej większości w sprawach skarbowych i urzędniczych.

W odpowiedzi p. Osiecki wystosował list następujący:

„Posiedzenie Komisji Skarbowej, wyznaczone na dzień 6 b. m. zostało odwołane na życzenie Rządu z powodu zmiany Ministra Skarbu. Komunikując o powyższem pozwalam sobie zaznaczyć, że według przyjętego zwyczaju posiedzenie Komisji i ich porządek wyznacza ich przewodniczący, najczęściej po porozumieniu się z Rządem, bez ingerencji Marszałka Sejmu".

Zbyt gorliwie, a mniej rozważnie i spokojnie, zastępuje p. wicemarszałek Moraczewski p. Marszałka Sejmu.

ODCIENIE UKRAIŃSKIE

Ajencja Wschodnia donosi:

W łonie wołyńskiego klubu ukraińskiego dokonał się definitywny rozłam na trzy grupy: jedna grupa z posłem Podhorskim i senatorem Karpińskim na czele idzie ręka w rękę z ukraińskimi trudownikami, druga grupa składa się z 7-u posłów z posłem Wasylczukiem i tworzy frakcję w łonie klubu socjalistycznego, trzecią grupę stanowi grupa posła Prystupa, który organizuje nową partję z odrębnym programem.

P. CALONDER W WARSZAWIE

Prezydent Górnośląskie Komisji Mieszanej p. Calonder odwiedził wczoraj p. Ministra Spraw Zagranicznych, przyczem omówiono główne kwestje sporne, dotyczące wykonywania Konwencji Genewskiej. W toku tej rozmowy oraz na następnej odbytej z Wiceministrem Spraw Zagranicznych p. Strassburgerem została większa część tych spraw uzgodniona.

P. Minister Spraw Zagranicznych wydał na cześć p. Prezydenta Calondera śniadanie, w którem wzięli udział wyżsi urzędnicy M. S. Z. i delegaci tego Ministerstwa na Śląsku.

ROKOWANIA FRANCUSKO-ANGIELSKIE

Tel. wł. — PARYŻ, 7 lipca. — „Liberté" donosi, iż sprawa pisemnej odpowiedzi Poincaré'go na memorandum angielskie została załatwiona. Ambasador francuski w Londynie otrzymał polecenie wręczenia Lordowi Curzonowi odpisu instrukcji, jakie otrzymał z Paryża. Rząd Angielski uważa to za wystarczające i oświadczył, iż wobec tego można przejść do omówienia treści spraw, będących przedmiotem rokowań.

Wszystkie rozmowy, które dotychczas prowadzono, były nacechowane serdecznością i chęcią dojścia do porozumienia, co do którego istnieją najlepsze nadzieje.

P. K.

PRZED ZJAZDEM W RYDZE

RYGA, 7.7. — PAT. — Z powodu zbliżającej się konferencji Ministrów Spraw Zagranicznych państw bałtyckich „Jaunakas Sinas" pisze co następuje:

Oprócz Warszawskiej Konferencji, zakończonej znanym accord politique dwie następne konferencje w Rewlu i Helsingforsie nie dały szczególnych rezultatów. Dowiodły jednak, że pomiędzy Polską, Łotwą, Finlandją i Estonją istnieje wspólność interesów w zakresie poszczególnych spraw ekonomicznych i, że chęć uzgodnienia dążeń istnieje zarówno na północy, jak i na południu. Dalej żadna z konferencji posunąć się nie odważyła.

Obecnie, ani w polityce międzynarodowej, ani w Rosji, nie zachodzi nic takiego, coby mogło obchodzić w jednakowym stopniu wszystkie Państwa Bałtyckie, można by więc sądzić, że i Ryska Konferencja nie wyjdzie poza informacje wzajemne w zakresie spraw bieżących.

Jednak opinja publiczna wszystkich krajów z zadowoleniem powitałaby uzgodnienie i ujednostajnienie stanowiska w stosunku do Wschodu, przynajmniej w kwestjach zasadniczych, do których należy oczywiście zawarcie traktatów handlowych i innych konwencji z Rosją Sowiecką.

Do drugiej grupy spraw, które obejmie konferencja, zdaniem „Jannakas Sinas" należą zagadnienia związane z Ligą Narodów, a szczególniej artykuł 10-y tyczący wzajemnych gwarancji i nienaruszalności terytorjów poszczególnych państw, wchodzących w skład Ligi, jak również niezmiernie ważna kwestja rozbrojenia na lądzie i morzu.

Trzecią grupę zagadnień stanowią zarówno polityczne, jak i ekonomiczne stosunki Państw Bałtyckich pomiędzy sobą.

Nie można oczekiwać, żeby stosunki polityczne tych państw mogły wyjść z tego stadjum, w którym znalazły się wskutek odmowy Finlandji ratyfikowania Konwencji Warszawskiej.

Ważną natomiast zdobyczą byłoby, jak twierdzi „Jaunakas Sinas", zapoczątkowanie na tle Konferencji Ryskiej pewnego zbliżenia pomiędzy Polską a Litwą.

Wbrew tym pragnieniom popularnej gazety łotewskiej Rząd Litewski na konferencji Ministrów reprezentowany nie będzie.

SPRAWY GDANSKIE

WOJSKOWE ORGANIZACJE NIEMIECKIE

GDAŃSK, 7 lipca. (A. W.) „Gazeta Gdańska" donosi, iż w Gdańsku powstaje nowa organizacja bojowa pod nazwą „Vaterlaendischer Kampfverband", skupiająca w sobie wszystkie inne organizacje nacjonalistyczne, przygotowujące się do zbrojnego wystąpienia. Organizacja ta założona została w Berlinie mniej więcej rok temu i rozpowszechniła się po całych Niemczech. Celem otrzymania amunicji organizacje gdańskie zwróciły się z prośbą o pokrycie zapotrzebowań na ćwiczenia w strzelaniu do pokrewnych organizacyj w Szczecinie i Królewcu. Oba miasta okazały natychmiastową gotowość przyjścia z pomocą organizacjom gdańskim i zaczęły już przysyłać drogą morską żądaną amunicję.

WYWIAD BOLSZEWICKI

GDAŃSK, 7 lipca. (A. W.) Rosyjski Komitet Repatrjacyjny w Gdańsku, będący właściwie ekspozyturą wywiadu bolszewickiego, został wskutek ujawnienia jego działalności na pewien czas zlikwidowany. Poseł na Sejm gdański Raube, kierownik tej organizacji otrzymał, jak donosi „Gazeta Gdańska", naganę za angażowanie ludzi skompromitowanych. W najbliższym czasie powstanie w Gdańsku bolszewicki Urząd Repatrjacyjny, do którego przydzieleni być mają również agenci Czrezwyczajki.

KRONIKA TELEGRAFICZNA

Ulubieniec P.A.T-icznej. — Paryski „Journal" donosi z Madrytu: Większa część ludności sprzyja jen. Aguilera, który otrzymał w ciągu dnia wczorajszego liczne depesze z wyrazami sympatji i poparcia.

Niema pieniędzy — niema ministra. — Z Pekinu donoszą. Minister skarbu zawiadomił Rząd, że nie może pełnić nadal swych funkcji, ponieważ w kasie Państwa niema pieniędzy.

Najmniejszy samolot na świecie. — Wczoraj odbył się w Rzymie wzlot najmniejszego samolotu na świecie, zaopatrzonego w motor 3-y konny.

Walka z drożyzną we Włoszech. — Z Rzymu donoszą. Na dzisiejszem posiedzeniu Rady Ministrów postanowiono dla zwalczania drożyzny dążyć do zniżek celnych, prowadzenia ułatwień transportowych, kolejowych i morskich przez zwiększenie szybkości transportu oraz obniżenie taryfy.

Tel. wł. — PARYŻ, 7 lipca. — (Koniec). Berlin (0.0087) 0.0075, Amsterdam (6.69 i pół) 6.77, Bruksela (83) 81, Włochy (73.30) 73, Londyn (77.70) 79.40, Szwajcarja (2.94) 2.97, Nowy Jork (17.05 i pół) 17.42, Wiedeń (0.0024) 0.0029, Praga (51.60) 52.60, Hiszpanja (242 i pół) 1248, Kopenhaga (291) 297, Sztokholm (450 i ćwierć) 476 i ćwierć, Chrystjanja (275) 276 i ćwierć, Bukareszt (8 i pół) —.

Tel. wł. — LONDYN, 7 lipca. — (Koniec). Berlin (880.000) 900.000, Amsterdam (11.59) 11.62 i trzy czwarte, Bruksela (91.92) 95.70, Włochy (105 i pół) 106 i trzy czwarte, Paryż (77.27) 78.22, Szwajcarja (26.30) 26.57, Nowy Jork (4.55 i ćwierć) 4.56 i trzy szesnaste, Wiedeń (323000) 323000, Praga (151) 150 i trzy czwarte, Hiszpanja (32.08) 32.03, Kopenhaga (26.98) 26.19, Sztokholm (17.23) 17.26, Chrystjanja (28.42) 28.30, Helsingfors (165 i pół) 155 i pół, Bukareszt (9.17) 9.15.

Tel. wł. — NOWY JORK, 7 lipca. — (Koniec). Berlin (0.0005) 0.0005, Amsterdam (39 i ćwierć) 39.21, Bruksela (4.93) 4.76, Włochy (431) 4.22, Londyn kabel (4.55 i siedem szesnastych) 4.56 i ćwierć, weksel 60-dniowy (4.53 i ćwierć) 4.54, Paryż (5.87) 5.79 i ćwierć, Szwajcarja (17.28) 17.18, Wiedeń (0.0014) 0.0014, Praga (3.01 i pół) 3.02.

Tel. wł. — SZTOKHOLM, 7 lipca. — (Początek). Berlin 0.0020, Amsterdam 148 i trzy czwarte, Zurych 65.10, Londyn 17.30, Paryż 23 i pół, Nowy Jork 3.78 i pół.

PRORocy

Feliks Jasieński, wybitny krytyk i pisarz, pełen znawstwa, miłośnik wszechpiękna i zasłużony fundator Muzeum sztuki swego imienia w Krakowie, przytacza w drugim tomie swojej „Mangghi", cytat, z wyjątkowo dziś chyba znanych komu, pism J. U. Niemcewicza, który, od czasu do czasu, przerywa „na stronie" własnemi, znamiennemi uwagami. Autor „Mangghi", podkreślając szczerze dużą zasługę „czcigodnego podróżnika", który, zwiedziwszy dokładnie cały obszar ziem Polski, pozostawił nam równie dokładny jego opis, zauważa, że Niemcewicz czyni to „może czasami trochę naiwnie, z silnie a dziecinnie wyrażanym antysemityzmem". Jako przykład obserwacji i tego właśnie, naiwnego jakoby, antysemityzmu przytacza F. Jasieński opis miasteczka Brodów w [illegible] Wschodniej, położonego na pograniczu dawnego rosyjskiego imperjum, opis z przed lat, z górą stu, tychsamych Brodów, w których dziś społeczeństwo polskie walczy z żydami o katolicką kaplicę.

„Zboczyłem wiele z prostej drogi" — pisze Niemcewicz w r. 1818 — „by miasto to widzieć i łatwo ciekawości mojej wybaczyć można. Oglądać miasto do dwudziestu kilku tysięcy mieszkańców, całe prawie żydowskie, miasto, które przez otworzenie Odessy i system kontynentalny, zaprowadzony przez Napoleona, stało się, iż tak rzeknę, portem lądowym, składem towarów Europy i Azji, godne było trudów wędrującego. Obiecywałem sobie widzieć w niem to wszystko, czego zamożność, bogactwa, ruch handlowy, spodziewać się każą. Lecz jak smutne było zadziwienie moje, gdym, acz wśród lata, wjechał w najbrudniejsze i najbłotniejsze siedlisko. Kałuże wśród ulic były tak głębokie, iż z wielką ciężkością konie powóz mój wydobyć mogły. Jak po dżdżystym dniu roje komarów, tak tu roje żydów opadły mnie, każdy chciał do domu swego prowadzić, a gdym się uparł, że u chrześcijanina chcę stanąć, oni przez złość prowadzili mnie naokoło miasta, po największych przepaściach, tak, żem ledwie dobrał się do zamierzonego domu. Tu znów nowe ćmy Hebrajczyków. Ci się ofiarują za faktorów, owi chcą mieniać złoto, tamci podają chustki, scyzoryki, pończochy, rękawiczki, postawy sukna, sztuki muślinów i skóry juchtowe, złote łańcuszki, solony kawior i konfitury kijowskie.

Precz stąd odemnie, pejsakowa tłuszczo!
Czy znów zawołam, i w dom mnie nie puszczą?
Nie przyjechałem w wasze grząskie błoto,
Bym mieniał bankocetle, asygnaty, złoto,
Kupował skóry, juchty i kawiary;
Niech mi da pokój cały zakon stary!
Wcześnie oświadczam, że niechcę szachrować,
Ach, strudzonemu dajcie zanocować.

„Powaga gospodarza domu i pomoc czeladzi, ledwie zdołały oddalić odemnie te brudne łapserdaków zastępy. Chciałem wytchnąć cokolwiek, lecz ustawicznie, mimo straży, to przez drzwi, to nawet oknami, wdzierało się żydostwo z towarem pod pachą. Lubo zmęczony drogą, by się natręctwa uchronić, wyszedłem na miasto. Oprócz dwóch ulic i tam i ówdzie rozrzuconych, murowanych domów, całe miasto jest drewniane, całe niebrukowane, całe brudne, gdzie niegdzie tylko mające po bokach pomosty z dylów. Wszedłem na rynek. Jest to ogromny czworogran, we środku starą budowę ze sklepami mający. Przebóg, jakiež widowisko uderzyło oczy moje! Ośm, lub więcej tysięcy żydów w lisich czapkach, lub czarnych kapeluszach, ściśle skupionych na namowy i szachry rozmaitego rodzaju, pod nogami błoto, po bokach obryzgane błotem ściany, niebios nawet sklepienie czarną i dżdżystą powleczone oponą, („w mniemaniu poczciwego Niemcewicza także sprawka żydowska" — zauważa w nawiasie F. Jasieński) gęste i ciężkie powietrze przez odrażające wyziewy cebuli i czosnku. Mniemałem się być w samym przysionku obrzydliwego piekła. Na widok ten, ciężkim obarczony smutkiem, pomyślałem sobie, („trafne autora przeczucie", zauważa znów lekko F. J.) takie będą wszystkie miasta nasze, taka będzie Warszawa, co mówię, taka z wiekami, będzie cała Polska nasza".

Tak, przed laty, z górą, stoma, było to po polsku napisane!

„Nikt się nie zdziwi zapewne obrazowi temu" — ciągnie dalej Niemcewicz — „gdy mu powiem, że w rozwlekłem mieścisku Brodach, podług lustracji, która zapewne niżej jest prawdy, liczą 24.000 żydów, chrześcijan zaś 3.000 tylko. Mniej i to zadziwiać będzie, że gdy jeden tylko na całe miasto jest katolicki kościół, żydowskich synagog liczy dwie ogromnych, katedralnych, sześć średnich i dwadzieścia mniejszych bóżnic. Od tych wszystkich niezmierne opłaty idą do rządu. Dwa były niegdyś możne, handlowe domy chrześcijańskie w Brodach: Laszkiewiczów i Müllera. Laszkiewicz, sprzykrzywszy sobie przekory żydów, zamknął swój handel, a Müller zbankrutował. Dziś dom Hausnera jest jedną tylko, maleńką wysepką chrześcijańską, wynurzającą się z pośród niezmierzonego okiem oceanu żydów".

Dotąd Niemcewicz.

„Niewiele się zapewne Brody od tego czasu zmieniły" — pisze dalej F. Jasieński — „błoto i hebrajczyki zapraszające do zajazdu; ale w jakiem naszem miasteczku tych dwóch rzeczy brakuje? A jednak, gdyby niebyło gościnnych hebrajczyków, podróżnik znalazłby się często w nielada kłopocie. Ot, dojechałem do Humania, który posiada wielką ilość zielonych dachów. Zjazd wielki; wizytacja djecezji przez administratora. Znalazłem przytułek u hebrajczyka. Niemcewicz byłby może nocował pod gołem niebem..."

No, tak, Niemcewicz!

„Trafne autora przeczucie", — powtórzymy za F. Jasieńskim, pytając zarazem czytelnika, z całym szczerym szacunkiem, dla obu, stuleciem od siebie oddalonych pisarzy, — w czyich uwagach mieści się więcej dziecinnej naiwności, czy w tych, które wypowiedział Niemcewicz przed laty stoma, czy w tamtych, które wydrukował F. Jasieński lat temu — dwanaście?

Po tem, niecałkiem jeszcze spełnionem na szczęście, ale o wiele zabliskiem spełnienia, proroctwie aryjczyka Niemcewicza, warto przypomnieć dziś inne, także o Polskę zahaczające, proroctwo semity, Jerzego Brandesa, wypowiedziane lat temu dwadzieścia jeden, w ostatnim zeszycie zbiorowego wydania jego pism, które ogłosiła Księgarnia Nakładowa kopenhaska.

Brandes, zamyka je wierszem swoim, będącym pełnem polotu i siły, streszczeniem własnego, ogromnego dorobku życia i swojej zdobywczej myśli; wyznaniem wiary i testamentem zarazem; w strofach zaś końcowych: proroctwem o dalekiej i śmiałej dziejowej perspektywie. Kto czytał, dwadzieścia jeden lat temu, ten wiersz przydługi, ale mocny, pyszny, ale mający jako podkład rzeczywiste, duże umysłowe zasługi autora, wywołujący przed oczy Polaków zwłaszcza, wyśniony majak niepodległości, ten nie zapomniał do dziś ówczesnego swego wrażenia. Słowa nadziei, ba, pewności nawet, że Polska zmartwychwstanie, „świetniejsza niż wprzód", — ogłoszone wówczas, bez mała równocześnie z rugami pruskimi i Wrześnią, przez słynnego duńskiego pisarza-żyda, wobec Europy, zabrzmiały w naszych uszach drogocennym podźwiękiem szczerego złota. Komentowano je ze wzruszeniem, fukano na niedowiarków, ukazał się wierny przekład książki Brandesa o Polsce i omawianego właśnie wiersza, brano wszystko dosłownie, najdosłowniej. Polsce, radowano się przybył nieoceniony ochotnik-orędownik w walce o jej prawa wobec historji!

Radość zgasła jednak wcale rychło. Od zamachu rusińskiego na polskość Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, Brandes, zadatek swej ochotniczej przyjaźni dla nas, cofnął. Dziś zaś, jest jednym z wrogów otwartych i nieprzebłaganych, jednym z umysłowych wodzów światowej żydowskiej ofensywy, zwalczającej nas już nie skrycie nawet, ale jawnie.

Posłuchajmy dzisiejszemi uszyma „proroczego" wiersza Brandesa o sobie i — świecie.

Oto końcowe strofy długiego utworu (w przekładzie wedle miary oryginału Maryli Wolskiej):

...„Jak słonecznych wic
Promienisty grot,
Co go nikt nie chwyci,
Jako ptaka w lot,
Jak puch morskiej piany lotny jest mój duch,
Światła błysk nagły i grzmot.

Z ROZMAITOŚCI

Reemigrantom z Rosji przytrafia się niejednokrotnie następujące zdarzenie: Wracając wycieńczeni, zbiedzeni i obdarci do pozostawionego w kraju przedwojennego dobytku, cieszą się już w wagonie sanitarnym, jak to wspaniale będzie znowu zaimponować ludziom, oblókłszy się w dawne suknie, solidne, dostatnie, porządne. Rzucają się tedy na kufry pozostawione w piwnicy czy na strychu, wyciągają, okurzają, oglądają... Niestety! Jedno mole pojadły, na drugiem wielkie plamy od wypełznięcia, trzecie wyszło z fasonu lub z mody. Pocerowane, wyprane, odprasowane można jeszcze włożyć to na siebie od lata, na wilegiaturze, ale przecież i sam posiadacz jasno to widzi: czasy świetności dawnej minęły.

Tasama historja zdarza się teatrom z przedwojennemi sztukami, które niegdyś tyle budziły zainteresowania, namiętnych sporów, hałasu, wrzawy, entuzjazmu, skandalu. Lato jest specjalnym sezonem od ubierania sceny w te przedwojenne sukienki, choć ostatniemi czasy i w zimowej porze często się je widuje. Efekt tych wznowień zawsze takisam: stwierdzamy ze zdumieniem, że ledwie dziesięć czy dwadzieścia lat minęło, a jednak mamy wrażenie, jakby to pół wieku a bodaj i całe stulecie. Czy życie się zmieniło, czy myśmy sami tak dalece inni od przedwojennych? Zasiedzieli w błogich stosunkach przedwojennej spokojności, wyszukiwaliśmy dawniej uparcie, czemby tu się pozrądnie natrapić, wbijaliśmy sobie różne ćwieki w głowę, wymyślali problemy. Dziś dość innych ćwieków mamy, do nowych problemów jeszcześmy nie doszli, pochłonięci całkowicie aktualnościami kłopotów z mieszkaniami, akcjami, walutami, polityką, drożyzną. A stare problemy już dziś nie „biorą". Niewiadomo, czy to moie przez[illegible] czy zmieniona moda to sprawiła, niemniej fakt pozostaje faktem. I niewinni są temu autorowie: poprostu życie idzie przed siebie i wszystko się starzeje. Można ze łzą wzruszenia czytać swoje stare listy miłosne, ale bardzo trudno odnaleźć w sercu dawny ogień przy ponownem spotkaniu swojej postarzałej dawnej miłości.

Wznowiona wczoraj sztuka Bolesława Gorcz[illegible]skiego „Wyzwanie" była przed wojną głośna szeregiem dysput, jakie wywołało poruszenie tematu: czy lepiej jest dla matki widzieć córkę panną z dzieckiem na ręku czy na marach i czy jest większą ze strony córki nieuczciwością wyjść zamąż bez miłości czy też żyć dalej razem z dzieckiem w niezamężnym stanie. Efekt sztuki wzmogło znakomite wówczas odtworzenie jej przez Przybyłko - Potocką.

Rozmaitości wybrały wznowienie „Wyzwania" jako pole do debiutu dla p. Heleny Bożewskiej w tytułowej roli. Rola ta niezbyt się nadaje do debiutów, gdyż melodramatyczny jej charakter niewiele przedstawia sposobności do poznania kultury i wartości artystycznej wykonawczyni. Gra p. Bożewskiej obok pewnych momentów nieco za twardych, wykazała jednak wiele naturalnej szczerości i dobrej woli. Sekundowano jej średnio, poprawnie, miejscami nieudatnie. P. Lenczewski nie potrafił przełamać papierowej sztywności swej roli. Najlepsze wrażenie zrobił na publiczności akt drugi, żywo oklaskiwany.

M. Grz.

WYKOPALISKA I ODKRYCIA

ODKOPANIE BUDDHYJSKICH ŚWIĘTOŚCI

W poszukiwaniu starożytności w prowincji Sind ograniczano się dotychczas tylko do delty, ale p. R. D. Banerji z Inspektoratu Archeologji w Indjach, pierwszy rozpoczął odkopywanie ruin w wyższej części Sind. Po obejrzeniu ruin w dolnym i wyższym Sind, p. Banerji wybrał sobie miejscowość i ruiny znane pod nazwą Mohenji-daro albo Mohenjodharo.

Ruiny te leżą o sześć mil od Dokri i zajmują przestrzeń większą niż 200 akrów. Najwyższy pagórek, teren, na którym badacze rozpoczęli swe prace, okazał się ruiną budhyjskiej świątyni. Zbudowana była na sztucznej platformie na wyspie w starem łożysku rzeki Indusu. Tak samo jak budowniczy babilońscy, budowniczy w Sind w epokach przed i po Chrystusie budowali swoje świątynie na ogromnych sztucznych platformach chronionych podtrzymującymi je murami, wysokiemi 40—50 stóp od niszczących powodzi, zalewających często płaski kraj. Banjeri odkopał jeszcze na dwóch innych pagórkach szczątki relikwiarzy lub świątyń, na wyspach dawnego łożyska zbudowanych. Te trzy pagórki wzniesione w drugim wieku po Chrystusie, składały się z wysokich buddhyjskich „stupas" albo „tumuli". W środku pierwszego pagórka znajdowało się wysokie „stupa" z suszonych w słońcu cegieł a spoczywające na owalnej platformie z palonych cegieł. Wkoło tej środkowej piramidy po wszystkich jej stronach umieszczone były pokoje. Budowla na tym pagórku wzniesiona, była w drugiem stuleciu po Chrystusie, za panowania wielkiego cesarza kuszańskiego Vasudeva (158 —177 po Chr.). Znaleziono wiele monet z jego czasu pojedynczo porzuconych i w większych nagromadzone ilościach. „Stupa" ze suszonych w słońcu cegieł była wewnątrz próżna i zawierała relikwie, doszczętnie zniszczone przez mahometan, sąsiednich wiosek, którzy kilkadziesiąt lat temu rozkopywali pagórki, szukając skarbów.

„Stupa" było dekorowane freskami, podobnemi jakie odkryto na takichże budynkach w Azji środkowej. Fragmenty tych fresków pomimo deszczu i słońca, działających przez prawie 17 stuleci zachowały dawną świeżość. Szczątki wykazują tło ciemno-niebieskie, a zamiast czarnego koloru używane było najciemniejsze indigo. Wydobyto z ruin dekoracje kwietne, białe na niebieskiem polu, żółte na tle czekoladowem i mytologiczne buddhyjskie fragmenty wykonane w kolorach zielonych, niebieskich, żółtych, czerwonych, białych i czarnych.

Pod platformą „stupy" są ślady, innego starszego relikwiarza spalonego w I wieku przed Chrystusem. Spalili go najprawdopodobniej scytyjscy najeźdźcy Indji, którzy niszczyli północno-zachodnie granice, gdzieś około czasu narodzin Chrystusa. Ten relikwiarz zdobny był w pła[illegible]by, których części wydobyto z otaczających pokładów piasku. Jedna z takich przedstawia barbarzyńcę brodatego i w spiczastej czapce na głowie.

Znaleziono także liczne monety, całkiem dotychczas nieznane. Była to najpierwsza zdawkowa moneta w północno-zachodnich Indjach i różni się od monet znalezionych w innych częściach Indji tem, że wybijana jest stemplem a nie dziurawiona. Ta pierwsza grupa monet zdradza, że w starym Sind oprócz Budhyzmu kwitła i staro perska religja, bo wizerunki wybijane na pieniążkach przedstawiają Budę w siedzącej lub stojącej postawie, oprócz obrazków ołtarza ognia znanych z monet azjatyckich. Druga grupa pieniędzy składa się z sztuk okrągłych cieńszych niż grube miedziaki wielkiego cesarza kuszańskiego. Przedstawiają one wizerunek indyjskiego boga wojny z jednej a wizerunki różnych innych bożków z drugiej strony. Trzecia grupa monet ma napisy nieznanego dotąd pisma, którego jak dotąd nieodcyfrowano. P. Banerji twierdzi, iż są to hieroglify a nie stare pismo bramińskie a teorję jego popiera dr. D. B. Spooner, główny dyrektor Archeologji w Indjach.

Na innym pagórku tej samej wyspy p. Banerji odkopał platformę i gruzy „stupy". kryjące prawie 200 szkatułek marmurowych dla przechowywania relikwji. Niestety wszystkie były potłuczone przez poszukiwaczy skarbów. Nigdzie nie znaleziono szczątków z czasów mahometańskich. Nawet drobna moneta miedziana, wczesnych arabskich gubernatorów Sindu, którą znajduje się w delcie Sind święci tu nieobecnością. Dowodzi to, że starożytne miasto, którego ruiny zwą się teraz Mohenjodaro opuszczone z powodu zmiany kierunku rzeki, opustoszało dawno przed VIII stuleciem, kiedy to mahometanie zdobyli Sind.

TURYSTYKA W PALESTYNIE

Palestyna, miejsce, do którego zdążały pielgrzymki i wyprawy krzyżowe, a w latach ostatnich opuszczający Europę żydzi, powoli nabiera znaczenia turystycznego a wybierają się do niej ciekawi starożytnych ruin i odkrytych niedawno miast biblijnych. Otwarto dla turystów Beit Jibrin z fenickiemi malowanemi grobami, Samarję, gdzie przed wojną odgrzebano dom Senatu i świątynię wybudowaną przez Heroda na cześć Augusta i gdzie znaleziono ślady budowli pierwszych królów Izraela. W Askalonie pomiędzy wspaniałą kolumnadą Heroda założono muzeum na wolnem powietrzu. Stacja, gdzie wysiada się do Askalonu, jest Mejdel, pierwszy przystanek po Gaza. Godzina drogi powozem i turysta ma przed sobą historyczne miasto Filistynów rozpościerające się na brzegach Morza Śródziemnego.

Dostępne są także ruiny Atheit zamku pielgrzymów, związanego wspomnieniami z wojnami krzyżowemi. W nim znajduje się sala dla odpoczynku a ścieżki wokoło zamku pozwalają ze wszystkich stron oglądać ten najpiękniejszy może w tym rodzaju budynek w Palestynie.

Acre (St. Jean d'Acre) zwiedzane jest przez wielu bo jakkolwiek nie ma tam jeszcze hoteli, dobre jest połączenie koleją we i powozem z Haifą. Tu odgrzebano kryptę kościoła św. Jana i widać już dzieło rycerzy krzyżowych, sklepiony dach. Miejsce to ze swemi malowniczemi, tureckiemi fortyfikacjami nad morzem, ze swojemi tradycjami idącemi aż do czasów faraonów przy dalszym rozwoju stanie się jednym z najbardziej pociągających i najzdrowszych miejsc klimatycznych w Syrji.

Miejsca historyczne, które dopiero po dokonaniu robót ekskawacyjnych staną się naprawdę zajmujące, Taanach, Megiddo, Gothan, i starożytne synagogi galilejskie już dziś przy pośrednictwie licznych agentur turystycznych są przedmiotem i celem wycieczek podróżnych. Władze administracyjne starają się uprzystępnić turystom jak najwięcej miejsc i tak n. p. w roku przyszłym do Beit Jibrin dokąd teraz zajechać można tylko konno kursować mają samochody.

Po sezonie turystycznym rozpoczyna się sezon ekskawacyjny. W obecnej chwili pracuje już jedna z ekspedycji pod wodzą dr. Fishera z University Museum w Filadelfji. W sezonie zeszłym dr. Fisher odkrył szereg grobów fenickich, w kształcie ludzkim wykonanych z gliny. W tym roku bada dokładnie leżące jedne nad drugiemi warstwy budynków i zdaje się doszedł już do epoki przed czasami rzymskiemi. Angielska ekspedycja zrobiła zajmujące odkrycie identyfikując miejscowość Tell Harbaj z dawnem Harosheth. Współczesna wioska Harothiyeh wywodzi swe imię od starożytnego Harosheth.

S. G-a.

SPORT

PIŁKA NOŻNA

Cracovia Komb. — Varsovia [illegible]. Mecz ten raczej zasł[illegible] porozumienia. Mimo, [illegible] się z graczy drużyny nie I-ej [illegible] ale II-ej, III-ej a nawet V-ej [illegible] nimo, że przedstawiała ona wartość naogół bo problematyczną i po za Altusem i Mielechem II nie pokazała żadnych dobry[illegible]ił, przewaga jej nad Varsovią była m[illegible]. Krakowianie wygrali jak chcieli Harcerze zrzeszeni w Varsovii, imponujący nam na początku sezonu pięknymi wynikami z Legją i t. p., wczoraj hasali po boisku bez ładu i składu. O cieniu planow[illegible] akcji jakiejś linji obrony czy pomocy nie mogło być mowy. Rzadko daje się widzieć w ciągu jednego sezonu spadek w formie tak jaskrawy, jak w Varsovii. Gdyby grała ona, jak zapowiadał komunikat z Cracovią I — II łatwo mógłby się powtórzyć wynik zbliżony do historycznego rezultatu stanisławowskiej Revery.

Dziś w Agrykoli drugi mecz Cracovia Komb — Varsovia. Początek o g. 5-ej. O g. 2-ej mecz Siedlce W. K. S. — Warszawianka II, również w Agrykoli.

W. T. C. — Makabi 2:1 (1:1).

KOLARSTWO

Mistrzostwo wojewódzwa warszawskiego w kolarstwie szosowem rozegrane będzie dziś, w niedzielę, na szosie lubelskiej w wyścigu 100 klm. Start o g. 11-ej pod Wawrem. Udział biorą najlepsi warszawscy jeźdźcy.

NOWY REKORD ŚWIATOWY W SKOKU O TYCZCE

Na odbywających się obecnie igrzyskach międzynarodowych w Götehorgu podczas rozgrywek konkursu w skoku o tyczce, Norweg Hoff zdobył pierwsze miejsce skokiem na olbrzymią wysokość 4 m. Ponieważ czuł się on w świetnej kondycji, więc postanowił pobić rekord światowy w skoku o tyczce, który wynosi 4 m. 12 cm. i należy do Amerykanina Fossa. Jakoż udało się to mu znakomicie, bowiem skoczył on nie zrzucając poprzecznika na 4 m. 20 cm., czem ustanowił nowy rekord światowy.

Jest to od szeregu lat pierwszy wypadek by rekord światowy w skoku tym pobito a tak znaczną różnicą 8 cm.

Dla porównania warto zaznaczyć, że rekord Polski skoku o tyczce wynosi 3 m. 24 cm.

Hukiem kry, gdy pęka
Grzmiał pobudki zew,
Echem mu oddźwięka
Serc tysięcy krew,
Budząc wiarę, głos mój wołał w puszczy krzach,
Wolności chrzest wieszcząc i wiew.

Szło hasło budzące
Zamki rdzawych wrót,
Serca miłujące,
Pieśni złoty miód,
A kiedy z Północy róg wojenny grzmi
I z moich jedna gra nut.

Nie w pysze budowy,
Ale w tem com siał.
Jest mój żywot nowy,
Cel, co będzie trwał.
Przyjmie się, urośnie, dojdzie myśli plon,
Ze spichrza lud będzie brał.

Nim nasycą miasta
Głód roboczych rzesz,
Chleb znajdzie niewiasta,
Hukną dzwony z wież,
W pocie, który płynął przed zwycięstwem z czół
I mego kropla jest też.

Św[illegible] P[illegible]ństwowej
K[illegible]
[illegible] nie ryk spiżów
J[illegible]cich trąb,
Graniu [illegible]owych da echo mój wtór
I ducha odpowie głąb.

Gdy hasłem wolności
Zabrzmi kiedyś Wschód
I w Rosji zagości
Czynów wielkich cud,
Gdy w myśli pożarze stanie dziejów sto
I mój też zatli go trud.

I gdy Polska cała,
J[illegible]lny lud,
W[illegible] nie zmartwychwstała,
[illegible] niż wprzód,
W szali krwi ofiarnej, co szła w spójni kit
I mojej zaciąży łut.

A nie sądźcie ino,
By mnie imał strach,
Na myśl, że ruiną
Prac mych legnie gmach,
Nieśmiertelność życia, jam obaczył — tam,
W przyszłości słonecznych dniach!"

Porywający on[illegible] wiersz Brandesa poprostu trudno dziś czyt[illegible]. Demon jakiś szyderczy śmieje się z nas kunsztownemi jego strofami, cała ich zatajona przewrotność urąga dziś cy[illegible]nie—historji. Kiedy przed laty autor ich pisał: „Gdy w myśli pożarze stanie dziejów stos, i mój też zatli go trud", nie był to czczy frazes. Dziś wiemy już jaki to „chrzest" wolności wyprorokował Brandes i których to „serc tysięcy krew" odźwiękała mu echem czujnem, krew o wiele lepiej rozumiejąca „pobudkę" jego niż my, którym uwaga o „naiwności" i dziecinnem odnoszeniu się do zjawisk życia słuszniejby się tu należała niż Niemcewiczowi u F. Jasieńskiego.

Zaiste, „siał" Brandes i zebrał. Jeszcze przecie w Rosji nie ukończone — dożynki! Wiemy już dziś jak wyglądała chwila gdy nakoniec lud „brał" ze spichrza, wówczas gdy w Rosji „czynów wielkich cud" zagościł. Prawdę mówił autor „Prądów XIX wieku" ręcząc, że gdy „Świątyni Państwowej" zrąb runie i „ryk spiżowy jerychońskich trąb" (o, jakże dokładnie jerychońskich!) ucichnie, „graniu surm bojowych" da echo jego wtór. Tak, w „pocie, który płynął przed zwycięstwem" żydowstwa w Rosji, zaważyła niechybnie kropla (i niejedna!) Brandesowego trudu.

A wreszcie ta Polska z przedostaniej strofy! Polska, zapewne. Ale ów „wolny lud" to chyba nie Polacy? „W szali krwi ofiarnej, co szła w spójni kit, i mojej zaciąży łut", powiada Brandes. Ale jakiej spójni? Czyjej z kim? Czyżby istotnie pogodził ze sobą Polaków i współpaszerców naszej nawy? Jeżeli kiedy, z myślą o nas, co spajał, to chyba front wrogi przeciw nam. „Łut" krwi naszego ex-orędownika i proroka zmartwychwstałej Polski, zaciężył nam, ciąży dotąd i długo jeszcze może ciężyć będzie, ale nie w szali tej „krwi ofiarnej", która wykupiła od losu Polskę, lecz w sile tamtej, orjentalnej, która kupić pragnie — świat. A co do „nieśmiertelności życia", którą Brandes „w przyszłości słonecznych dniach", dla ideałów swoich uważa za niechybną, to, (jak za czasów „poczciwego Niemcewicza" mawiano:) szeroko o tem jeszcze Dawid pisał...

Tomasz Raróg.

WOŁYŃ

W ostatnich czasach prasa polska i ko-ła inteligencji naszej zaczynają ujawniać żywsze zainteresowanie sprawami Kresów Wschodnich. Niestety zainteresowanie to jest jeszcze za słabe. Zrozumienie doniosłości utrzymania Kresów Wschodnich dla rozwoju i wielkiej przyszłości Rzeczypospolitej należy uznać za niedostateczne.

Po roku 1863 t. zw. kraje zabrane przyzwyczailiśmy się uważać za bezwzględnie stracone dla Polski, pomimo nawet protestów polskiej ludności kresowej, lepiej obeznanej z istotnym stanem rzeczy, i dziś, pod odzyskaniu przez Polskę znacznej połaci ziem kresowych, dawniej Rzeczypospolitej, zresztą mniejszej niźli nam się słusznie należało, nie możemy jakoś oswoić się z myślą, że Kresy te z przesławnem Wilnem, są już na wieki złączone z odrodzoną Polską i że z tego faktu musimy wyciągnąć odpowiednie konsekwencje. Kresy Wschodnie wydają się wciąż rodakowi z Kongresówki, Poznańskiego, Pomorza i Małopolski czemś dalekiem i niepewnem.

Zdawać by się mogło, że w okresie porozbiorowym mieliśmy dość na to czasu, by poznać własną rozszarpaną Ojczyznę i przygotować grunt dla jej odrodzenia. Dokonaliśmy wielu rzeczy, ale jednak pozostały dotkliwe luki.

I oto i Rząd polski i Sejm i samo społeczeństwo w stosunku do odzyskanych Kresów Wschodnich wykazały pożałowania godną nieznajomość warunków lokalnych i wynikające stąd lekceważenie interesów tych ziem, tak niezbędnych dla naszej wielkości mocarstwowej.

Jedni chcieli traktować kraje wschodnie Rzeczypospolitej jako objekty jakichś eksperymentów federalistycznych, niemających pod sobą realnego gruntu, drudzy zaś nie widzieli różnic, zachodzących pomiędzy temi dzielnicami a rdzenną Polską Piastową w strukturze gospodarczej, składzie etnograficznym oraz w pojęciach prawnych i administracyjnych.

Zdawało się, że odrzucając fantasmagorje federalistyczne pozostaje nam jedna tylko droga zastosowanie tam praw obowiązujących w pozostałej Polsce i dążenie do usunięcia pozostałości kresowych z czasów panowania Rosji.

Zapomniano, że Kresy Wschodnie wcale nie są jakąś całością jednolitą, że pomiędzy Wileńszczyzną, Polesiem i Wołyniem zachodzą bijące wprost w oczy różnice i co do składu narodowościowego i co do warunków ekonomicznych i co do dążeń społeczno-politycznych.

System polityki strusiej, chowania głowy pod skrzydło i uważanie, że wszystko znajduje się w należytym porządku nigdy i nikomu nie wyszedł na dobre. Otóż czas jest najwyższy, by powiedzieć, że nasza polityka na Kresach Wschodnich musi być poddana gruntownej rewizji i nietylko pod kątem widzenia niedomagań administracji.

Na kresach, tym najniebezpieczniejszym dla nas terenem jest Wołyń, gdzie wśród ludności ruskiej z natury swej spokojnej, szerzy się jednak agitacja ukraińska antypaństwowa, gdzie pracuje na naszą niekorzyść żydowstwo i działają agenci sąsiada wschodniego.

Stwierdzić należy, że dotąd nie mamy tam ani dobrej administracji, dostosowanej do potrzeb terenu, ani też nie zdobyliśmy się na wyraźny program w stosunku do ludności miejscowej polskiej i nie polskiej.

Jedyną rzeczą, którą zorganizowaliśmy przyzwoicie jest szkolnictwo polskie, ale i ono ma sporo potrzeb niezaspokojonych. W szkolnictwie ukraińskiem, rosyjskiem i żydowskiem panuje chaos, wywołujący niezadowolenie mniejszości narodowościowych. Państwo nie powiedziało ostatecznie czem winno być owo szkolnictwo i czego Polska od niego wymaga.

W dziedzinie stosunków prawnych chaos jeszcze gorszy. Dziwaczna to mieszanina ustaw i przepisów, prawdziwe żerowisko dla pokątnych doradców. Chaos hamujący normalny rozwój stosunków rolnych i dobrobytu kraju, źle uspasabiający ludność włościańską do władzy polskiej.

W zakresie administracji cywilnej działaliśmy tak nieoględnie i lekkomyślnie, że organizacja naszych władz, mających wobec ludności kresowej reprezentować wyższą kulturę zachodnią, jest gorsza od organizacji rosyjskiej. Ani ziemstw z ich szerokiemi uprawnieniami samorządowemi, ani sędziów przysięgłych, ani dawnych praw gmin i ani śladu władz administracyjno-policyjnych pomiędzy wsią a ośrodkiem powiatowym. Zabójczy centralizm, widzimisię jednostek, nie orjentujących się w stosunkach miejscowych, a w wyniku jątrzenie ludności, która, w innych warunkach, byłoby ostoją ładu prawnego.

I nie tylko to. Chcąc ściślej zespolić Kresy z Macierzą powołaliśmy do życia osadnictwo wojskowe, ale w taki nieoględny sposób, że na szereg lat rozbudziliśmy nienawiść miejscowej ludności włościańskiej bez najmniejszego pożytku dla państwowości polskiej. Trzeba się do tego przyznać otwarcie i szczerze i starać się wycofać z dróg błędnego postępowania.

Siły inteligenckie rdzennej Polski, nie powinny ograniczać się do obserwowania tych spraw z daleka. Mają one święty obowiązek poznać je bliżej. Polska powinna zacieśnić związek swój z Kresami przez bezpośrednie obcowanie inteligencji swej z niemi. Kresom musimy mówić czem jest dzisiejsza Polska i ku czemu dąży, Polsce zaś czem są dla niej Kresy.

W Warszawie istnieje już Towarzystwo opieki nad Kresami, rozwijające swą działalność w dość trudnych warunkach. Ogół polski powinien zająć się tem towarzystwem i popierać go materjalnie i moralnie. Niemasz bowiem wielkiej Polski bez Kresów Wschodnich, a na Kresach tych najwyższego zainteresowania właśnie wymaga dziś Wołyń.

Leon Radziejowski.

MODY W PARYŻU

Brzydki czas. — Deshabillé i chiński salonik Régine. — Epoka Gavani'ego. — Powodzenie koronek, muślinów, organdi etc.

W tym roku, czerwiec robił konkurencję listopadowi. Wszystkie letnie sukienki, które się z takim smakiem w zeszłym miesiącu przygotowywało, smutnie czekają kolejki w szafie, podczas gdy pod deszczem mokną ich zimowe koleżanki. Krawcy byli w rozpaczy. Czyżby tyle mozolnej pracy i oryginalnych pomysłów miało pójść na marne... Ale nie! Nareszcie słoneczko się nam uśmiechnęło i dało okazję zaprodukowania letnich arcydziełek, tak do niedawna pokrzywdzonych.

W tych dniach, gdy jeszcze trzymała się aura listopadowa, poszłam do Régine. Zastałam ją w złym humorze, naturalnie ze względu na powyższą przyczynę. Zmarznięte biedactwo siedziało przy kominku, w czarnym déshabillé, haftowanym złotemi chińskiemi chimerami i podszytym czerwonym jedwabiem. Régine oczywiście chce pozostać w tonie swego nowo-umeblowanego saloniku. Zmiana ta dała mi do myślenia o snobizmie pani domu. Ponieważ panuje obecnie szał na chińszczyznę, swój stylowy salonik o miękkich berżère'ach Louis XVI, do których mile się uśmiechała szeroka, niska sofa tonąca pod

Fig. 1 Fig. 2 Fig. 3 Fig. 4

różnobarwnemi poduszkami, zmieniła Régine na surowy chiński salon czarno-czerwono-złoty, który do niej i do którego ona wcale nie pasuje. Jedynie czuje się tu w swym elemencie kosmaty „pékinois", bożek domowy o przypłaszczonej mordeczce i wypukłych ślepiach.

Gdyśmy się rozegrzały wyborną herbatą, poprowadziła mię Régine do swego pokoju, aby zaznajomić mię z letnią garderobą. Paryżaneczka najwdzięczniejsze modele z pierwszorzędnych domów, bardzo gustownie skolekcjonowała. Szerokie sukienki z organdi zielone, różowe, żółte, jednolitego koloru lub też haftowane w drobne kwiateczki, unoszą wyobraźnię ku czasom Gavani'ego, w których Paryż obecnie gustuje, nieomal narówni z chińszczyzną. Koronek masa. A co już powiedzieć o deseniach z mereżki rysującej na batyście i czeczunczy olbrzymie przeplatane kwadraty, o różnobarwnych muślinach, woalach, o świeżutkich perkalach...

Każda sukienka ma swój kapelusik, woreczek i parasolkę. Mimowoli stają mi przed oczyma niezliczone ilości kufrów i kartonów na peronie stacji...

Ponieważ niepodobna wszystkiego detalicznie opisać, wybrałam cztery modele, w których się streszczają charakterystyczne cechy obecnej mody.

Nr. 1. Muślin blado lila haftowany w czerwone i żółte kwiatki. Falbanki u rękawków i krótka tuniczka, kończąca się w śpiczasty długi koniec, są z muślinu żółtego, a kokarda u pasa z aksamitek lila, czerwonych i żółtych.

Nr. 2. Sukienka z czeczunczy, haftowanej maszynowo w seledynowe desenie. Krótki żakiecik „à la zouave" i falbana cloche u dołu spódniczki są z czeczunczy zwyczajnej, obszytej seledynowemi aksamitkami. Kapelusik z tejże haftowanej czeczunczy odrabiany również seledynowemi aksamitkami.

Sukienka Nr. 3, z białej toile de soie. Jedwabny muślin o kaszmirowych deseniach związuje się naokoło ramion i opada z dużej kokardy na prawym boku aż do ziemi.

Wreszcie, sukienka Nr. 4, z różowego organdi stanowi obcisły staniczek i szeroka, długa spódniczka, z tegoż organdi, haftowana w blado lila desenie. Kokarda jest z wąziutkich wstążeczek dégradées, różowych i lila.

T Kleczkowska.

Paryż, w lipcu.

OBRAZKI WARSZAWSKIE

ROZMÓWKA SZMUGLERÓW TYTONIOWYCH

— Dzień dobry na pana, panie Lewek, co za czasy!... Ajaj lepiej nie mówić, wszystko przez ten nowy Rząd! Jeszcze nie skończyli z porządnymi waluciarzami dolarowymi, już biorą się do najuczciwszych i najciężej pracujących szmuglerów tytoniowych...

— Dai pan spokój, Brunko, czy wógóle można nazywać szmuglerem tego, co wozi z Gdańska tytoń? Ja nie mówię, żeby to była beczka z okowitą, 300 metrów jedwabiu, ale tytoń? Co to jest tytoń? To jest taka wątła, delikatna roślinka troszkę ususzona, no, prawie... na proszek...

— Co szkodzi takiemu komisarzowi, że jak sprowadzam z Gdańska maszyny do szycia, to ja zamiast suchego siana obkładam je suszonym również tytoniem. Czy jemu co to szkodzi, że siano kładzie się zwykle koło maszyn bez paczek a tytoń w paczkach?

— To jest szykana naszej mniejszości! To jest niewyrozumiałość dla obywateli zapracowanych ciężko w przemyśle tytoniowo maszynowym! To jest hańba dla cywilizacji XX wieku!

— A co policjantowi szkodzi, że ja zamiast na angielskim materacu śpię na miękkim angielskim tytoniu? Czy ja jemu każę tam spać?

— Czy jest wogóle prawnie dopuszczalne, zaglądanie komuś pod materac, t. j. chciałem powiedzieć pod tytoń, jak on jedzie wagonem sypialnym?

— To jest bezczelność! Przecież wagon sypialny nie jest narodowy, tylko międzynarodowy!...

— Dziękuję ciebie za tą słuszną uwagę, to trzeba zaraz zgłosić i podnieść na Lidze Narodów.

— Dlaczego policję musi zaraz obchodzić, jak ja mam urządzone mieszkanie? Czy ja pod swojem łóżkiem potrzebuję koniecznie mieć to samo, co inni mają, a właśnie nie kilkanaście pudów tytoniu?

— Ty możesz wytłomaczyć, że ty bez zapachu tytoniu nie możesz sobie uśpić, bo ty jesteś urodzony w ciepłym kraju w Ameryce między samym tytoniem i bawełną.

— Ty jesteś głupi i troszkę nieostrożny. Przecież na mój amerykański paszport wyjechał Chaim Silbergold.

— Aj, prawda ja zapomniałem, to ten Chaim, co ma taką cichą fabrykę rządowych monopolowych banderoli. Ja już jego znam, to bardzo porządny człowiek.

— Ty nie opowiadaj historje, tylko się lepiej zastanów, czy wogóle można żyć w kraju, gdzie policja trzy melony łapówki zamiast schować do kieszeni, to ona chowa do protokołu?...

— Czy protokół potrzebuje pieniędzy, czy on pije piwo, czy on nosi munduru, czy on chodzi do kino?

— Co za niezrozumienie delikatnej sytuacji! Straszne, okropne stosunki!..

St. R

Z CHWILI

BAJECZKA NA SZCZĘŚCIE JUŻ Z PRZESZŁOŚCI

W zamierzchłych czasach żył olbrzym zwany Waligórą. Był on początkowo całkiem zwyczajnym człowiekiem i nawet chodził piechotą z dworca do domu, ale otoczenie jego, postanowiło go uczynić za wszelką cenę wielkim. Odtąd zaczęto go podziwiać na każdym kroku i zachwycać się jego postacią i jego marszczeniem brwi. Cokolwiek on zrobił, było genjalne, a co najmniej znakomite, cokolwiek powiedział było zdumiewające i świetne, a czegokolwiek nie zrobił, było też daleko przewidujące i doniosłe. Wreszcie oddano mu w hołdzie najwyższą władzę a on na znak potęgi urządził wielką, daleką wyprawę wojenną na złych sąsiadów, których pobił w końcu na podwórku własnego domu, zmuszając ich do ucieczki z wielkiemi łupami. Wtedy uwierzył już sam święcie, że jest wielkim i genjalnym i laurów wojennych nie odbierze mu nikt już na świecie.

Miał on jednak tę brzydką wadę, że wszystkich ludzi, którzy nie uznawali jego wielkości uważał za karłów bardzo złośliwych i dokuczliwych, dybiących na jego cnoty i wielkie czyny. Według jego mniemania, powodem tego była okoliczność, że karły były zmuszone żyć w cieniu jego wielkości i wogóle jakoś nie mogły przywyknąć do jego dyktatorskich zachcianek i spartańskiego regime'u jego towarzyszów, stających na baczność.

Tymczasem w tym cieniu zaczęło coraz bardziej ubywać jego zwolenników, a natomiast rozmnożyły się niesłychanie karły. Był to objaw niezmiernie smutny, ale bardzo charakterystyczny. Niektóre karły były na tyle zarozumiałe, że wygłaszały publicznie zdania, że właśnie gdy ustąpi Waligóra, nie zawali się góra właśnie dobrze, a z Waligórą gotowa się zawalić i pogrzebać jego z dworem i wszystkie karły z całym krajem.

Wtedy wielki Waligóra obraził się, że karły chcą rządzić górą i Waligórą i zwołał ścisłe posiedzenie, na którem pożegnał się w szczególnie ciepłych słowach z Rządem, a dla swych ostatnich 200 zwolenników powiedział w innem miejscu mowę o swej wielkości i wielkoduszności, aby co do cnót jego nie było już żadnych wątpliwości.

Waligóra w nagrodę stał się wolnym obywatelem ładnego i czystego powietrza, a karły za karę muszą długo rządzić krajem.

Rustan.

RUCH WYDAWNICZY

(Omawiane będą tylko książki adresowane: Bibljoteka i Archiwum „Rzeczypospolitej", Warszawa Boduena 2, lub osobiście doręczone w Bibljotece).

Wojciech Bogusławski. — „Cud mniemany czyli Krakowiacy i Górale" — opera w 4 aktach (1794), muzykę dorobił Stefani. (Opracował Eugenjusz Kucharski). Str. 152. Nakł. Gebethnera i Wolffa. (Pisarze polscy i obcy nr. 6).

Zofja Kowerska. — „Na cichej wsi" — powieść. Str. 332. Nakł. Gebethnera i Wolffa.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE
Z CAŁEJ POLSKI

Z poza Warszawy telefonem i telegrafem

WARSZAWA

KORNEL MAKUSZYŃSKI

Wbrew doniesieniom niektórych dzienników współpracownik nasz, znakomity pisarz Kornel Makuszyński nie obejmuje stanowiska Prezesa Teatrów Miejskich, które mu ofiarowano, i w dalszym ciągu w pełnym zakresie pracować będzie w naszem piśmie.

OBŁAWY NA CZARNĄ GIEŁDĘ W OGRODZIE SASKIM

Wczoraj w godzinach popołudniowych było niezwykle rojno i gwarno w cukierni Jackowskiego w ogrodzie Saskim. Wszystkie stoliki pozajmowane przez elitę publiczności nalewkowskiej, która ochładzała się lodami i wodą sodową po pracowitych tranzakcjach całodziennych.

W powietrzu był jakiś błogi spokój lipcowego gorącego popołudnia.

Nawet wróble i sikorki przestały szwargotać w narodowym żargonie i przeniosły się w górne rejony gałęzi, gdzie powietrze było znacznie czyściejsze. Tylko wiatr, ten paskudny wiatr szumiał od czasu do czasu: Wiii-skówskiii...

A wtem jakby grom z jasnego nieba!

Do cukierni weszli niespodziewanie jacyś nowi goście w granatowych mundurach, o twarzach wybitnie aryjskich. Nigdy wiatr nie trzęsie tak liśćmi osiki, jak zadrżały dusze i serca stałych bywalców cukierni, na ten niespodziewany, a tak niepożądany widok. Zaczęło się gremjalne płacenie, gremjalne szukanie wyjścia z tego zaczarowanego, granatowego koła.

Lecz napróżno! Koło się zacieśnia, gdzie okiem rzucisz policjant, wszystkie wyjścia obsadzone... Rozkoszne dolce far niente okrutnie zostało przerwane. Niedojedzone lody topnieją, wylewa się lemoniada z przewróconych gwałtownie szklanek, popłoch, gwałt, przerażenie...

Niektórzy z gości bardziej przedsiębiorczy i na wszystko zdecydowani usiłują przeskoczyć przez sztachety ogrodowe, kosztem dolnych części garderoby i pogubionych kapeluszy.

Podarte w kawałeczki różne papierki z cennymi zapiskami pokryły nagle ziemię jak deszcz konfetti. Gdzieniegdzie pod jakimś stołem ktoś „zgubił" wypchany obcymi walutami pugilares. Przewrócone krzesła błąkają się wśród stolików. Powietrze staje się coraz bardziej duszne i ciężkie, jak po ataku gazów trujących. A fatalne koło zacieśnia się zewsząd co raz bardziej...

Obława dokonana wczoraj pod przewodnictwem nadkomisarza Wiskowskiego dała znowu wyniki bardzo pomyślne. Szesnastu ajentów czarnej giełdy odprowadzono do komisarjatu. Skonfiskowano sporo walut obcych, kilkadziesiąt miljonów marek gotówką i różnych akcyj na kilkaset miljonów mk. Czterech z ujętych dla braku dowodów zatrzymano w areszcie.

Tak fatalnie skończyła się wczorajsza sielanka w Ogrodzie Saskim. Ł.

Odbudowa Rozmaitości. — Roboty, związane z odbudową Rozmaitości postępują naprzód. W chwili obecnej wyprawione już zostały wszystkie 3 piętra. Jednocześnie ukończono zakładanie odnośnych instalacji elektrycznych. Obecnie odbywa się wyprawianie parteru. Nadto, w związku z przeróbką sklepów na placu Teatralnym, dokonywane są roboty wewnątrz gmachu, ponieważ główne wejście do Rozmaitości otwarte zostanie od strony Teatralnego. Z tego powodu zachodzi konieczność zwężenia i przesunięcia mieszczących się pod filarami 3 sklepów Mankielewicza, Millera i Golińskiej, której przedsiębiorstwo będzie wogóle przeniesione na ul. Wierzbową. Prof. Otto w dalszym ciągu wykonywuje na plafonie ornamentacje rzeźbiarskie. Został też przyjęty do wykonania wysoce artystyczny szkic plafonu na suficie widowni, wykonany przez prof. Kamińskiego. Pozostaje wyłożenie klatek schodowych marmurami, sprowadzanemi z Włoch. Scena obrotowa jest już składana w fabryce Rudzkiego. Fotele wykonywane są w firmie Martens i Daab". Fabryka Gostyńskiego wykonywuje kurtynę ogniotrwałą. Wobec stałego braku funduszów roboty nie postępują w oczekiwanem tempie, co może wpłynąć na opóźnienie otwarcia, którego termin wyznaczony został na 1 września r. b.

(!) **Zamach samobójczy.** — 30-letnia Zofja Halaba, ul. Czerniakowska nr. 212, targnęła się na życie przez napicie większej dozy ługu. Pogotowie przewiozło desperatkę w stanie ciężkim do szpitala św. Rocha.

(!) **Przy pracy.** — W fabryce wyrobów żelaznych tow. akc. „Wł. Gostyński i S-ka" przy ul. Mokotowskiej nr. 3 giserzy: 44-letni Teodor Czyżewski i 28-letni Feliks Bartosiak w czasie wylewania do formy gorącego żelaza, doznali poparzenia rąk i nóg. Lekarz Pogotowia, po udzieleniu pomocy, pozostawił poszwankowanych na miejscu.

Wczoraj o g. 1 p.p. w warszawskiej fabryce śrub i drutu tow. akc. (dawniej M. Wolanowski) przy ul. Glinianej nr. 5 robotnik 40-letni Teofil Summer, z ul. Pawiej nr. 90, manipulując przy maszynie do wyrobu drutu kolczastego, został wciągnięty ramą obracającą szpulką z drutem kolczastym, a następnie rzucony kilka razy o kamienną posadzkę z taką siłą, że upadł nieprzytomny. Lekarz Pogotowia stwierdził rany szarpane i tłuczone twarzy oraz pęknięcie czaszki. W czasie udzielania pomocy Sommer życie zakończył.

(!) **Nieostrożny rowerzysta.** — Wczoraj na rogu ul. Wilczej i Poznańskiej, nieznany rowerzysta przejechał stróżkę domu przy ul. Wilczej, nr. 44, Juljannę Pacholczakową. Lekarz Pogotowia stwierdził u niej złamanie prawego obojczyka i potłuczenie głowy.

(!) **Walka o mieszkanie.** — Przy ul. Jaktorowskiej właściciel mieszkania, mechanik, 30-letni Józef Orlański, w czasie zatargu o mieszkanie, został pobity przez sublokatora swego. Poszwankowany udał się do ambulatorjum Pogotowia, gdzie lekarz stwierdził potłuczenie czoła i liczne ślady zdrapania na twarzy.

Kradzieże. — Władysławowi P., Amerykaninowi zamieszkałemu w hotelu „Bristol" skradziono w mieszkaniu przy ul. Złotej nr. 56-a szpilkę złotą z brylantem wartości 11 miljonów mk. O kradzież oskarżona jest Marja Kropszakówna, którą aresztowano.

— Służąca Janina Malina przyjęta przed kilku dniami przez Moszka Frydlanda, skradła mu ubrania wartości trzech miljonów mk. i zbiegła.

LWÓW

Teatry — w poniedziałek: Teatr Wielki „Królowa Tanga", Teatr Mały „Powódź", Teatr Nowości „Szkoła kokot".

Manifest W. Ks. Cyryla. — Dzienniki tutejsze donoszą, że Wielki Książę Cyryl Włodzimierzowicz, pretendent do tronu rosyjskiego, ogłosił obecnie nowy manifest do narodu rosyjskiego, w którym apeluje do ludu, by przypomniał sobie czasy, „kiedy jedynie chrześcijaństwo i prawo regulowały życie w Rosji we wszystkich jego przejawach". Manifest uważa za konieczne „tłumienie w sobie żądzy zemsty" i wzywa do zjednoczenia we wspólnych usiłowaniach wszystkich narodowości, zamieszkujących Rosję w celu zgodnej pracy twórczej. Dalej odezwa zawiera uroczystą obietnicę pozostawienia w posiadaniu włościan ziemi b. właścicieli ziemskich, z tem zastrzeżeniem, że kwestja ta musi być załatwiona w drodze prawnej. Przewidziane jest również zachowanie prawa spadkowego, oraz wolny handel.

Koła sowieckie zaniepokojone są wydaniem i ogłoszeniem manifestu zawierającego program przyszłych rządów monarchicznych w Rosji, odnośnie do zagadnień aktualnych. Wydanie odezwy komentowane jest jako znak przygotowań pewnych kół emigracji rosyjskiej do wszczęcia akcji antysowieckiej w najbliższym czasie.

Polskie Tow. Filologiczne. — We Lwowie powstał oddział Polskiego Towarzystwa Filologicznego w Warszawie. Prezesem oddziału wybrany został prof. Adolf Beck. Celem towarzystwa jest pielęgnowanie nauk filozoficznych i ogłaszanie prac naukowych. Zapisy na członków przyjmuje sekretarza dr. Gustaw Koluszyński, Lwów, Ś. Mikołaja 4, Instytut Zoologiczny

POZNAŃ

Dzieci z G. Śląska na wakacje. — W tych dniach bawili w Poznaniu w przejeździe na kolonje wakacyjne dzieci z G. Śląska w liczbie około 70-ciu. Po przyjęciu w Poznaniu dzieci wysłano w 3 partjach: do Puszczykowa, Gdyni i Szubina.

Zbrodnicza opieszałość. — Niezwykle liczne były w roku bieżącym wypadki utonięcia w czasie kąpieli. W piątek utonęli 25-letni student Kegler i 19 letni Tadeusz Linke. Ze względu na to, że wypadek zdarzył się w łazienkach, należy zwrócić uwagę na zbrodniczą opieszałość obsługi, która n. p. we czwartek przy poszukiwaniu zwłok Klocka odszukała topielca dopiero po przyobiecaniu nagrody.

Harce samochodowe. — Przy zbiegu ulic Pocztowej i Krętej najechał samochód na młodego cyklistę, który odniósł bardzo liczne rany. W ostatnich czasach wzmogły się skargi na zbyt szybko jeżdżących szoferów

BYDGOSZCZ

Teatry. — Teatr Polski w poniedziałek „Pani Prezesowa", we wtorek „Wiera Mircewa".

Strajk drukarski. — W piątek wybuchł tutaj strajk w przedsiębiorstwach drukarskich. Strajkujący żądają 60 proc. podwyżki i nie godzą się na uchwaloną przez Komisję Statystyczną 32 proc. podwyżkę. Część pism przestała w Bydgoszczy wychodzić, część wychodzi w zmniejszonych rozmiarach.

ŁÓDŹ

Komisja dewizowa w Łodzi. — W sobotę odbyło się pierwsze posiedzenie Komisji Dewizowej utworzonej specjalnie dla Łodzi, w której wzięli udział przedstawiciele łódzkiego przemysłu, delegat Ministerstwa Skarbu do spraw dewizowych p. Lucjan Dąbrowski oraz dyrektor P. K. K. P. p. Czerlunczakiewicz. Ustanowienie Komisji Dewizowej ma doniosłe znaczenie dla łódzkiego przemysłu, ponieważ dotychczas musiano kierować zapotrzebowania dewizowe do Warszawy. Banki będą przedstawiały remanent dewiz codziennie Komisji Dewizowej. Komisja ta znajduje się jeszcze w stanie organizacji, gdyż będą do niej powołani przedstawiciele sfer przemysłowych i bankowych. Banki dążą, by w Komisji brali udział przedstawiciele banków miejscowych, a nie oddziały zamiejscowe.

Fala żądań podwyżkowych. — W związku z wzrastającą coraz bardziej drożyzną w dniu wczorajszym na rynku pracy zauważyć się dał zwrot w kierunku daleko idących żądań podwyżkowych we wszystkich gałęziach przemysłu. Przoduje przemysł włókienniczy i metalowy. Robotnicy przemysłu włókienniczego wystąpili z żądaniem podwyżki od 50 do 60 proc., motywując to wzrostem drożyzny i ostrzegając, że o ile przemysłowcy nie zgodzą się na tę żądania, robotnicy są zdecydowani rozpocząć strajk, do którego zawezwą robotników innych gałęzi. Pisma tutejsze podkreślają niebezpieczeństwo, grożące z powodu żądań podwyżek i zaznaczają, że Rząd winien zwrócić baczną uwagę na ten objaw i za wszelką cenę dążyć do załagodzenia sporu, tem bardziej, że przemysłowcy pod warunkiem uzyskania pomocy Rządu gotowiby pójść na ustępstwa.

LUBLIN

Zjednoczenie stowarzyszeń młodzieży polskiej. — Odbywa się tutaj trzydniowy zjazd Zjednoczenia Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej, którego centrala mieści się w Poznaniu. Zjazd rozpoczął się w piątek rano nabożeństwem celebrowanem przez ks. biskupa Fulmana, który po nabożeństwie wygłosił przemowę powitalną, podnosząc konieczność organizowania się młodzieży w myśl zasad nauki chrześcijańskiej. Zjazdowi przewodniczy wicedyrektor Zjednoczenia ks. Bilko. Udział biorą delegaci wszystkich kół stowarzyszenia Województwa Lubelskiego.

Bandyci przed sądem doraźnym. — 6-go b. m. rozpoczął się tu przed sądem doraźnym proces przeciwko 5-ciu bandytom: Władysławowi Toruj, Andrzejowi Stanisławkowi, Józefowi Głowackiemu, Lucjanowi Czapli i Józefowi Fijałkowskiemu. Oskarżeni przyznali się do napadów bandyckich. Wyrok zapadnie w poniedziałek.

O WIDOKACH WOJNY Z POLSKĄ

BERLIN, 7.7. — (PAT). — „Acht Uhr Abendblatt" zamieszcza dziś artykuł pod tytułem: „Utopje nacjonalistyczno-bolszewickie". Autorem artykułu jest, jak podaje dziennik, pewien oficer sztabu generalnego dawnej armji niemieckiej. Artykuł zajmuje się kwestją współdziałania Niemiec i Rosji sowieckiej na wypadek wojny, oraz widokami wojny niemieckiej przeciwko Polsce. Autor dochodzi do wniosku, że współdziałanie Niemiec z Rosją jest wykluczone, a wojna z Polską nie miałaby żadnych widoków powodzenia, albowiem Polska jest dość silna, aby walczyć na dwa fronty i odeprzeć równoczesny napór ze wschodu i zachodu. Z tego też powodu należy potępić mrzonki nacjonalistyczne, upatrujące zbawienie dla Niemiec we współdziałaniu z Rosją, a Rząd Rzeszy nie powinien dać się sprowadzić z drogi biernego oporu.

STUDENCI POLSCY NA POLITECHNICE

GDAŃSK, 7 lipca. (A. W.) Studenci polscy politechniki gdańskiej wydali odezwę, wzywającą młodzież, kończącą szkoły średnie w Polsce do przyjeżdżania na studja do Gdańska. Studenci polscy, zrzeszeni w Bratniej Pomocy w liczbie 280 tworzą znikomą grupę wobec 1,800 studentów innych narodowości, a przedewszystkiem Niemców.

PRZESYŁKI ŻYWNOŚCIOWE

GDAŃSK, 7 lipca. (A. W.) W dniu dzisiejszym wstrzymane zostały wszystkie wysyłki żywności do Gdańska. Polskie władze graniczne nie będą również puszczały do Gdańska żadnych towarów od dnia 10-go lipca, o ile listy przewozowe nie będą zawierały adnotacji polskiej kasy rządowej w Poznaniu lub Tczewie, że uczyniono zadość polskim przepisom dewizowym.

PROTEST PRZECIW ZBRODNIOM

LONDYN, 7.7. — (PAT). — Obiegają tu pogłoski, iż Belgja wystosowała do Rządu Rzeszy notę, w której domaga się napiętnowania zamachów, dokonywanych w Nadrenji i Zagłębiu Ruhry. Francja miała przyłączyć się do tego kroku. W razie niezadość uczynienia zadość wyrażonemu we wspomnianej nocie życzeniu, ambasadorowie Francji i Belgji mają opuścić Berlin, powierzając kierownictwo ambasad odnośnym charges d'affaires.

Z TRYBUNAŁU HASKIEGO

HAGA, 7.7. — (PAT). — Na posiedzeniu trybunału międzynarodowego poświęconym sprawie zatrzymania przez Niemcy parowca „Wimbledon", wiozącego amunicję dla Polski, delegaci włoscy, angielscy i japońscy dowodzili, iż nie istnieje prawo upoważniające Niemcy do zakrywania tranzytu na podstawie neutralności. Delegat polski Olechowski przyłączył się do opinji swych kolegów.

FRANCJA A UKŁAD WASZYNGTOŃSKI

PARYŻ, 7.7. — PAT. — Podczas dyskusji w Izbie w sprawie ratyfikacji przymierza waszyngtońskiego Quernier, który referował wniosek podkreślił, iż chodzi o to, aby na przyszłość nie ograniczać bezwzględnie rozwoju sił morskich Francji w stosunku do innych państw. Poincaré oświadczył: „Jest rzeczą pewną, że nie zgodzimy się na ograniczenia, wstrzymujące ostatecznie nasze zbrojenia morskie".

POGŁOSKI O NOWYM RUCHU W BUŁGARJI

WIEDEŃ, 7.7. — PAT. — Wied. B. K. komunikuje z Belgradu, że bułgarski przewódca agrarny Demianow został zamordowany. Drogą na Bukareszt donoszą o ruchu przeciwko nowemu rządowi. Ruch ten popierany jest przez Rosję, która jak głoszą doniesienia miała obiecać wszelką pomoc, nawet wojskową.

O DALSZYCH KROKACH OJCA ŚW.

Tel. wł. — BERLIN, 7 lipca. — Rzymski współpracownik „Vossische Zeitung" donosi rzekomo z kół obznajmionych z zapatrywaniami Watykanu, iż Ojciec Święty będzie dalej prowadził akcję rozpoczętą listem do Kardynała Stanu Gaspariego i telegramem do Nuncjusza msgr. Pacelli. W związku z tem oświadcza korespondent, iż Ojciec Św. w encyklice „Doctor Doctorum", która ma być ogłoszona dnia 18-go lipca, t. j. w dniu sześćsetletniej rocznicy kanonizacji św. Tomasza z Akwinu poruszy oprócz spraw religijnych także aktualne sprawy polityczne. Ojciec Św. jest zdecydowany zdobyć posłuch dla słów swoich celem nowego uregulowania metod politycznych w czasach powojennych.

Podwyższenie kapitału akcyjnego BANKU ZIEMIAN WE LWOWIE

z Mkp. 504.000.000 na 2,016.000.000

Walne Zgromadzenie Akcjonarjuszy Banku Ziemian S. A. we Lwowie, uchwaliło w dniu 19 lutego 1923 r. **podwyższyć kapitał akcyjny** z kwoty Mkp. 504,000.000 **na Mkp. 2,016.000.000.**— upoważniając równocześnie Radę Nadzorczą do określenia terminu oraz ustalenia szczegółowych warunków dla tej IV emisji.

Powyższą uchwałę Walnego Zgromadzenia zatwierdziło Ministerstwo Skarbu oraz Przemysłu i Handlu postanowieniem z dnia 5-go kwietnia 1923, zezwalając na powiększenie kapitału akcyjnego o Mkp. 1,512.000.000 — tj. do kwoty Mkp. 2,016.000.000 — przez wypuszczenie 5.400.000 sztuk akcji IV emisji po Mkp. 280 — imiennej wartości w terminach i wysokościach ustalonych przez Radę Nadzorczą.

Na podstawie tego upoważnienia uchwaliła Rada Nadzorcza na posiedzeniu w dniu 5-go czerwca 1923 przeprowadzić podwyższenie kapitału akcyjnego Banku Ziemian

z Mkp. 504,000.000 na Mkp. 2,016.000.000

przez emisję 5,400.000 sztuk pełno-wpłaconych akcji po Mkp. 280 imiennej wartości, wobec czego rozpisuje się niniejszem

SUBSKRYPCJĘ

na akcje Banku Ziemian S. A. we Lwowie IV emisji na następujących warunkach:

1) Dotychczasowym akcjonarjuszom przyznaje się prawo pierwszeństwa do poboru nowych akcji w ten sposób, że na jedną dawną mogą pobrać dwie nowe.

2) Prawo poboru wykonane i zgłoszone być może najpóźniej w terminie 6-tygodniowym od dnia publicznego ogłoszenia subskrypcji pod rygorem utraty tego prawa. Również zgłoszenia nowych akcjonarjuszy przyjmowane będą w tym samym terminie.

3) Przy korzystaniu z prawa poboru należy przedłożyć dawne akcje, które zostaną zwrócone natychmiast po uwidocznieniu na nich wykonania prawa poboru.

4) Kurs emisyjny nowych akcji wynosi Mkp. 400 dla dotychczasowych akcjonarjuszy wykonujących prawo poboru, zaś Mkp. 900 dla nowych akcjonarjuszy.

5) Przy zgłoszeniu uiścić należy gotówką całą cenę kupna oraz ewentualnie 6% odsetki od ceny kupna od dnia 1 lipca 1923 do dnia wpłaty, prócz tego złożyć gotówką po Mkp. 100 od każdej subskrybowanej akcji tytułem kosztów konfekcji i podatku giełdowego w myśl ustawy z dnia 2 lipca 1921 r.

6) Repartycję nowych akcji przeprowadzi Dyrekcja według swego własnego uznania.

7) Na wypadek nieprzydzielenia akcji zwróci Bank wpłaconą kwotę wraz z 6% odsetkami od dnia wpłaty po dzień podjęcia.

8) Nowe akcje wydawane będą akcjonarjuszom po zawiadomieniu o przydziale akcji i po skonfekcjonowaniu sztuk za zwrotem potwierdzenia kasowego na uiszczoną wpłatę, względnie listu stwierdzającego przydział zakupionych akcji.

9) Nowe akcje uczestniczą w zyskach Banku od dnia 1 lipca 1923 r.

Zgłoszenia i wpłaty na nowe akcje przyjmuje: **Bank Ziemian S. A.** we Lwowie, Kopernika 4. **Bank Związków Ziemian** w Warszawie, Kopernika 30. **Bank Ziemiański** w Warszawie, Mazowiecka 13. **Poznański Bank Ziemian,** Poznań Podgórna 10, oraz wszystkie ich oddziały.

We Lwowie, dnia 15 marca 1923.

4820-195-IV

Źródła zakupu w Krakowie.

CHEMIKALJA

Dla laboratorjów naukowych i chemicznych
odczynniki chemicznie czyste, barwiki, szkło jenajskie, porcelanę, naczynia kwarcowe, platynowe, wagi analityczne, mikroskopy dostarcza natychmiast ze składów; zamienia zniszczone naczynia platynowe:
Biuro Inżynierskie „CHEMOTECHNIKA" Sp. z ogr. odp. Kraków, Rynek Gł. 39.

MASZYNY I NARZĘDZIA

Gater 450 m/m
Obrabiarki do drzewa i metalu
Stal i narzędzia
Bryczki Szydłowieckie
dostarcza ze składów
Polskie Tow. Handlowe
Kraków, ul. Sławkowska 1.

MATERJAŁY BUDOWLANE

Pierwszorzędny
Gips Alabastrowy i Budowlany
zagranicznej prowenjencji sprzedaje po cenach konkurencyjnych firma
„PEAG"
w Krakowie, pałac pod Baranami, ulica św. Anny 1.

PENSJONATY

Pensjonat KUJAWIANKA
poleca pokoje na stałe i dla przyjezdnych
Kraków — Sobieskiego 5.

Źródła zakupu we Lwowie.

BIŻUTERJA

Buszek W., Akademicka 6. Kupno-sprzedaż

KSIĄŻKI

„WYRAZY OBCE"
Wydanie IV — przejrzał St. Gatyczek. Do nabycia we wszystkich księgarniach. Nakład Księgarni St. Köhlera, Lwów, Batorego 28.

ROLNICZE ARTYKUŁY

Syndykat Rolniczy S. A.
Lwów, plac Marjacki 10
dostarcza:
MASZYNY I NARZĘDZIA ROLNICZE
NASIONA I ZBOŻA
NAWOZY SZTUCZNE
PASZE TREŚCIWE
Drobne artykuły gospodarskie.

Dyrektor Tartaku
katolik
obznajomiony wszechstronnie z eksploatacją lasów i przeróbką drzewa, będzie natychmiast przyjęty. *Warunki z podaniem* curriculum vitae i odpisów świadectw adresować do Redakcji „Rzeczypospolitej", Lwów, pod „Tartak". Nieuwzględnione bez odpowiedzi. 4866—50—I

Starszy, rytunowany nauczyciel języka angielskiego poszukuje lekcji (na wyjazd) na czas ferji szkolnych. Uczy najnowszą metodą. Władysław Jankowski, Hołyń p. loco ad Kałusz-Małopolska. 5088

Wielkopańską siedzibę sprzedam. Willa we Lwowie, kilkanaście apartamentów z olbrzymim ogrodem dwufrontowym blisko centrum. Pełny komfort. Zgłoszenia: Stanisław Kotarski Lwów Magdaleny 3. 5064

Wyszła z druku pierwsza księga adresowa Obywateli (posiedzicieli) Ziemskich Wielkopolski i Pomorza. Cena 40.000 za zalicz. 7.000 więcej od egz. Żądać we wszystkich księgarniach. Skład główny: Drukarnia Przemysłowa, Poznań, św. Marcina 56, telef. 21-62. 4845

MOTOCYKLOWĄ
„Harlejowską" skrzynkę biegu zupełnie nową sprzedam, Warszawa, Stalowa 38 m. 19.

Źródła zakupu w Poznaniu.

BIELIZNA

Kaczmarek S. i W., ul. 27 Grudnia 20.

BŁAWATY

„Ekonomja", Wały Zygm. Aug. 4, 2, wchód i p.tr. Materjały z metra, konfekcja damska, męska, dziecięca—trykotaże.

A. KOSZCZYŃSKI
Rynkowa № 3, tel. 16-37
spec. krawieckie przybory i bielizna

L. Rydecki i M. Stürmer
Pocztowa 31a, tel. 54-63
Suknie i bluzki damskie
Wykwintne i skromne—Bławaty—Jedwabie

BRYLANTY

W. MAYER
ul. Nowa Nr. 11, tel. 18-44
Brylanty, złoto, srebro, zegary, zegarki, obrączki.
Własny zakład reparacyjny.

CERATA

Sp. Akc. „CERATA" w Warszawie
Składy fabryczne: Poznań pl. Sapieżyński 4, telef. 33-18.
Toruń, St. Rynek 16, telef. 405.

DETEKTYWI

Dickert Cz. Rom. Szymańskiego 9 III p.

DROGERJE

Wł. Kulczyński, ul. Św. Wojciecha 3, tel. 50-46.

Drogerja „Flora" C. Przepierzyński, ul. Półwiejska 39. tel. 32-92.

GODŁA FIRMOWE

H. Rumatowski, Wroniecka № 10, telef. 27-15. Specjalność — szklane reklamy latarniane

GORSETY

Kaczmarek S. i W., ul. 27 Grudnia 20, tel. 14-20

KAPELUSZE

HENRYK NEJSSER
Skarbowa № 17.
Najtańsze źródło zakupu kapeluszy słomkowych, lizeretowych, tegalowych i bastowych oraz kwiatów i fantazji. Również przefasonowuje i farbuje kapelusze damskie i męskie w kilku dniach.

M. ZIEGLER ul. Masztalarska 2.
Nowe i przefasonowanie używanych kapeluszy.

KARTONAŻE — INTROLIGATORNIE

Przesławski i Ciernlak, Wodna 27, Artykuły introligatorskie.

KONFEKCJA DAMSKA I DZIECINNA

EDMUND BOJANOWSKI
Stary Rynek 84, — wejście z ul. Zamkowej 6
FABRYKACJE, HURT I DETAL

KONFEKCJA MĘSKA

Ed. Kwieciński, St. Rynek 55, tel. 53-92.

KURSY KSIĄŻKOWOŚCI

Pryw. Szkoła Handlowa, D-ra Grosztyka ul. 27 Grudnia 4.

MEBLE

L. Prusinowski, Wały Zygm. Aug. 4, tel. 40-44 Jadalnie, sypialnie, wyściełane meble.
Bracia Żytkowiak, Chwaliszewo 51 Jezuicka 11

OPAŁ

J. Drozd, Al. Marcinkowskiego 7. I. tel. 24-83, Węgiel, torf, drzewo.

OBUWIE

Górna Wilda 47. Obuwie damskie, męskie i dziecięce po przystępnych cenach — **K. Skrzypczak.**

PAPIEROSY I CYGARA

W. i Z. Komornicki. W. Garbary 41. Gener. przedstaw. wyrobów fabryki Juljana Króla w Bydgoszczy

PERFUMY

Falkiewicz, Rzeczypospolitej 3. Fabryka perfum i kosmetyków.
Fabryka perfum A. Majewski, pl. Działowy 5.

POWOZY

Fabryka powozów I. Poleyn, ul. Strzałowa 2

SKÓRY

„Skóra" Roman Klaczyński, Wodna 6, wejście z ul. Ślusarskiej

WÓDKI I LIKIERY

Wiktor Stabrowski, St. Rynek 53/54 fabryka wódek i likierów.
J. N. Różyński, Półwiejska 37, Hurt. wyśmienitych likierów.

WYROBY BLASZANE

B. Kwiatkowski, ul. 3 Maja 2.

Redaktor: Marjan Grzegorczyk — „Drukarnia Polska", Warszawa, Szpitalna 1 — Wydawca: Sp. wyd. „Rzeczpospolita", tel. ...

